

ספר הבית שלך

קיצור הלכות נדה

הכולל את פסקי השו"ע ונושאי הכלים,

פסקי עמודי ההוראה הלכה למעשה, מרן הרב ואזנר זצ"ל, מרן הרב ניסים קרלין שליט"א, מרן הרב מרדכי אליהו זצ"ל, מרן הרב עובדיה יוסף זצ"ל

מאת: הרב יצחק שטיינברג שליט"א

כל הזכויות שמורות

בקרו אותנו באתר www.your-home.co.il

שמחה הכהן קוק

רב העיר ואב"ד רחובות

בס"ד אייר תשע"ה

מכתב ברכה

בא לפני הרה"ג ר' יצחק שטיינברג שיראתו קודמת לחוכמתו, והנה פועל כבר כמה שנים למען ריבוי טהרת המשפחה בישראל, ובידו בשורה נפלאה, ספר ותוכנת מחשב הנקראים "הבית שלך" התוכנה מבוססת על הספר המסכם בלשון ברורה ובהירה הלכה למעשה את הלכות נדה לכלל הציבור, לידע את המעשה אשר יעשון.

מצווה גדולה ורבה לסייע הן בהפצת הספר והן בהפצת התוכנה, וכפי שאמרו חז"ל, "כל המזכה את הרבים זכות הרבים תלוי בו".

אשריו ואשרי חלקו של ר' יצחק שפועל רבות ונצורות למען טהרת המשפחה בישראל ויהי רצון שיתקבלו מפעליו הקדושים בכלל ישראל.

הכותב וחותם לכבוד התורה ועומליה,

שמחה הכהן קוק

22 יוני 2014
שמחה הכהן קוק

בקרו אותנו באתר www.your-home.co.il

מכתב ברכה מאת
הגאון הגדול רבי זלמן נחמיה
גולדברג שליט"א
ומהגאון הגדול רבי עזריאל אויערבך
שליט"א

הרב זלמן נחמיה גולדברג

אב"ד בבית הוראה לדיני ממונות "הישר והטוב"

חבר בית הדין הרבני הגדול

ב"ה י"ח סיון תשע"ד

מכתב ברכה

הנני בזה לדבר בשבחו של תלמיד חכם מובהק ובשבח חיבורו הרי הוא הרה"ג ר' יצחק שטיינברג שליט"א, שעוסק כבר הרבה שנים בירור הלכות למעשה בדיני טהרת המשפחה כפי שפוסקים חכמי דורינו, וכבר שבחוהו חכמים.

ובודאי שיש חשיבות גדולה להוציא חיבורו "הבית שלך" שיהיה בנקל לכל אחד לדמות הלכה ומנהג ישראל וביד כל אדם לחזור על הלכות אלו.

ואחתום בברכה ומתוך כיבוד התורה ועומליה,

זלמן נחמיה גולדברג

אחתום בברכה ומתוך כיבוד התורה ועומליה

זלמן נחמיה גולדברג

גם אני מברך את המחבר שיזכה לזכות את הציבור בדבר הלכה ולא יצא מכשול מתחת ידו.

בברכה,

עזריאל אויערבך

עזריאל אויערבך

בקררו אותנו באתר www.your-home.co.il

שריאל רוזנברג

ראב"ד בית דין צדק – בני ברק

רב שכונת רמת דוד (פרדס ברמן)

בני ברק

בס"ד ט"ו אלול תשע"ד

מכתב ברכה

הן הראני הרב יצחק שטיינברג את חיבורו הנקרא "בשם הבית שלך", והוא קיצור הלכות נדה, גם הסכמות ומכתבים המשבחים את הרב המחבר ואת החיבור. והחיבור מסודר בצורה קלה ונוחה עפ"י הוראות פוסקי זמנינו שליט"א. ואמנם א"א להסכים על חיבור הלכה למעשה אם לא עברתי על כל פרט ופרט דייק היטב, אך באשר הראה מקור כל דין ודין ויוכל המעיין לראות כל פרט במקור הדברים, לכן גם אני מסכים להוציא החיבור לאור עולם, ויה"ר של תצא ח"ו תקלה מתח"י, ויזכה שיתקבלו דבריו באהלי תורה להגדיל תורה ולהאדירה.

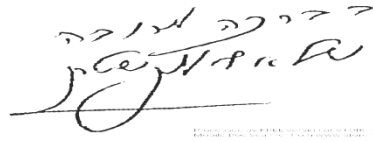
ועל זה באתי על החתום, שריאל רוזנברג

שריאל רוזנברג
רמת דוד

גם אני מצרף את ברכתי לרב המחבר שליט"א, על ספרו החשוב ויהא רעוא שלא תצא תקלה מתחת ידו. בברכה מרובה,

שמואל אליעזר שטרן

מכתב ברכה מאת
הגאון הגדול רבי ישראל גנס שליט"א

הרב ישראל גנס

רח' פנים מאירות 2

בס"ד כ"ח אלול תשע"ד

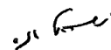
קרית מטרסדורף ירושלים 94423

מכתב ברכה

הנני להעיד את יושרו ותפארתו של הרה"ג ר' יצחק שטיינברג שליט"א שזכה לחבר ספר בשם "הבית שלך" לזכות הרבים בהלכות החשובות מאוד.

ובאשר כבר שבחוהו גדולים, הנני מצטרף לברכו שיזכה להוסיף תמורה לזכות הרבים בעוד ספרים מועילים

הכותב וחותם לכבוד התורה ועומליה,

ישראל גנס

בקרו אותנו באתר www.your-home.co.il

יהודה פישר

בן אאמור"ר מרן הגרי"י זצוק"ל

חבר הביד"צ העדה החרדית

פיעה"ק ירושלים תובב"א

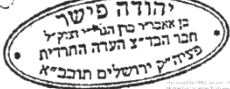
רחוב דוד ילין 55

בס"ד כ' סיון תשע"ד

מכתב ברכה

אל מעלת כבוד הרה"ג ר' יצחק שטיינברג שליט"א, ראיתי את ספרו החשוב אשר נקרא בשם " הבית שלך" אשר אסף לברר הלכה למעשה מגודלי הפוסקים בטוב טעם ודעת כדי לידע את המעשה אשר יעשון בענייני טהרת המשפחה. והנני מברכו שיזכה להמשיך בעבודת הקודש בעוד חיבורים יקרים כדי שידעו את המעשה אשר יעשון. הכותב וחותם למען כבוד התורה,

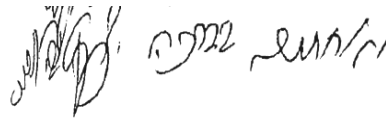
יהודה בן מהגרי"י פישר

הכבוד לאאמור"ר מרן הגרי"י זצוק"ל
יהודה פישר שליט"א

ראיתי דברי הגאון הרב יהודה פישר שליט"א בשבח הספר "הבית שלך" ומחברו הרב הגאון ר' יצחק שטיינברג שליט"א, על כן באתי להצטרף בברכה, שיצליח הרב הגאון המחבר שליט"א לזכות בזה את הרבים בהלכה ברורה למעשה למען טהרת וקדושת ישראל כרצונו החשוב.

ואחתום בברכה,

יצחק טוביה וייס

מכתב ברכה מאת
הגאון הגדול רבי שלמה משה עמאר שליט"א

Shlomo Moshe Amar
The Rishon Lezion
Chief Rabbi of Jerusalem

שלמה משה עמאר
הראשון לציון
הרב הראשי לירושלים

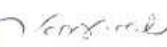
בהית"ש, באחד בשבת אל דראש חדש אייר התשע"ה

אגרת ברכה

כבוד הרה"ג רבי יצחק שטיינברג שליט"א מעיה"ק ירושלים ת"ן, אתא ואיתי חיבורו בידו חיבור לטהרה בדיני נדה החמורים וקרא שמו "הבית שלך" וראיתי שכבר הסכימו על ידו גדולי החכמים ועל צבאם יד"ג הגאון המובהק רבי זלמן נחמיה גולדברג שליט"א, והגה"צ בנש"ק רבי עזריאל אורבך שליט"א, אשר הפליגו בשבח המחבר והחיבור. ואנא אני בא, לא נצרכה אלא לברכה יהי רצון שיזכה לכוון מעשיו לשם שמיים ויזכה להשלים חיבורו מתוך בריאות ר"ג ויפוצו מעינותיו חוצה להגדיל תורה ולהאדירה.

מיחל ומצפה לישועת ה' ברחמים

שלמה משה עמאר
הראשון לציון
הרב הראשי לירושלים

לזכרון עולם בהיכל ה'

סבנו ראש משפחתנו משה זאב בן ר' יהודה לייב זצ"ל

איש ירא אלוקים נעים הליכות עסק בצרכי ציבור

באמונה והעמיד תלמידים הרבה

נלב"ע כ"ו ניסן תשע"א

תנצב"ה

סבנו ראש משפחתנו ר' יעקב בן ר' יצחק הכהן זצ"ל

איש חסד רב פעלים

נלב"ע כ"ח ניסן תשע"ד

תנצב"ה

סבתנו מרת רבקה מרים בת ר' יצחק

אשת חיל גומלת חסדים, צנועה אוהבת ואהובה

נלב"ע א' סיון תשע"ד

תנצב"ה

סבנו ראש משפחתנו ר' יצחק אייזיק בן אברהם

איש ירא אלוקים הקפיד על קלה כבחמורה,

צנוע ונעים הליכות

נלב"ע כ"ז מנחם אב תשמ"א

תנצב"ה

בקררו אותנו באתר www.your-home.co.il

לזכרון עולם בהיכל ה'

סבנו ראש משפחתנו ר' ישראל בן מרדכי
איש יושר ואמת, ירא אלוקים צנוע ונעים הליכות

נלב"ע ט"ו תשרי תשס"ט

תנצב"ה

סבתנו מרת אסתר בת ר' חיים צבי

אשת חיל צנועה וצדיקה

הצילה את בני משפחתה מהצורך הגרמני

נלב"ע כ"ג טבת תש"ע

תנצב"ה

עמ'	תוכן ענינים
יד	לוח ראשי תיבות
טו	טוב להודות
טז	הקדמה כללית
יז	הקדמה להלכות נדה

סימן**קפג אישה שרואה טיפת דם כחרדל צריכה לישב שבעה נקיים**

דין טומאת נדה, ראייה ע"י אונס – מאמץ פיזי, מה נקרא הרגשה מדאורייתא ומה נקרא הרגשה מדרבנן, מצאה כתם דם פחות מגריס על גופה

קפד שצריך לפרוש מהאישה עונה קודם וסתה

האם פרישה סמוך לוסת מדאורייתא או מדרבנן, בדיקות לפני ואחרי תשמיש, בדין לבו נוקפו ופורש, דיני עונת אור זרוע, הטעם לחומרת עונת אור זרוע, היתרים מיוחדים לעונת אור זרוע, איסור הקירבה בעונת הוסת, ימי המבוכה, ראייה שנמשכה מלפני נץ החמה עד לאחר נץ החמה, דין פרישה במעוברת ומניקה בעונת הוסת, דין היוצא לדרך לעניין חיוב פקידת אשתו במה מותר באשתו ובמה אסור, הגדר של דין יוצא לדרך, כלה שליל חופתה חל בעונת הוסת כיצד תנהג, אישה שהפלגתה באופן קבוע גדולה/קטנה מ 30 יום ואיחר וסתה לעניין האם חייבת לפרוש ביום 30, חיוב הבדיקה לפני תשמיש באשה שעברה את עונת הפלגתה

קפה דין אישה שאמרה טמאה אני ואחר כך אמרה טהורה אני

בדין נדה אסורה עד שתאמר לבעלה טבלתי, כשבאה ושוכבת אצלו האם עדיין מחוייב לשאולה אם טבלה, דין הוחזקה נדה בשכנותיה בפרהסיא/בצנעה מתי מועילה אמתלא ומתי לא, צחקה עם בעלה ואמרה טמאה אני האם נאסרה על בעלה משום כך, אישה שאמרה לבעלה פלוני חכם טיהר לי את הכתם הזה והחכם מכחישה מי נאמן, ושימשו מטתם והאישה פרסה נדה בעת התשמיש כיצד ינהגו

קפו דיני בדיקת אישה בין לפני תשמיש בין לאחר תשמיש

דיני בדיקות לאישה שיש לה וסת קבוע ולאישה שאין לה וסת קבוע והטעם מדוע הצריכו בדיקות אלו, דין אישה שאין לה וסת קבוע אבל יש לה ימים שמוחזקת שאינה רואה בהם, דין אישה שוסתה הקבוע פחות מ – ל' יום האם תחשוש לעונה בינונית, בדיקות ג' פעמים הראשונות לאחר הנשואין, אישה שנישאת בשנית האם חייבת באותם ג' בדיקות, זוג שחזרו בתשובה לאחר שנים שלא שמרו טהרת המשפחה האם מחוייבים כעת בג' בדיקות הללו

לה

קפז דיני אישה הרואה דם מחמת תשמיש

שיעור הזמן שאישה תקרא בו רואה מחמת תשמיש, רואה מחמת תשמיש אסורה מדין חולי או מדין וסת, האם בימינו מועילה בדיקה לאישה שהוחזקה רואה מחמת תשמיש, ראתה דם בעת תשמיש האם יכולה לתלות במכתה בזמן וסתה, האם תולה במכתה אמור דווקא בידועת שמכתה מוציאה דם, כלה שראתה דם בתשמיש מאימתי עליה לחשוש שאין זה דם בתולים, ראתה דם בתשמיש לאחר לידה

לט

קפח דיני מראות הדמים

דיני מראות הדמים, האם ניתן להורות לגבי עד בדיקה בעודו לח, עד בדיקה שקצותיו אדומות, האם בעל יכול להורות בעדי בדיקה של אשתו, אם ניתן לראות מראות בלילה, עד בדיקה שבלילה היה נראה טמא ובבוקר היה נראה טהור וכן להיפך מה דינו, ראיית מראה בפלורסנט צהוב-לבן והנפק"מ ביניהם, חכם שהסתפק והחליט לטמא את הכתם האם יש לאישה לברך על טבילה זו, בדיקת רופא באו"מ האם מטמאה את האישה, תפירות באו"מ, הוציאו את הרחם בנייתוח האם תחשוש לימי פרישתה

מה

קפט דיני אישה שיש לה וסת קבוע ושאין לה וסת קבוע

הקדמה לדיני וסתות, הסבר כיצד אישה קובעת או עוקרת וסת, אישה שאין לה וסת קבוע לאלו תאריכים תחשוש, עברה עונת פרישתה ושכחה ולא בדקה האם חייבת לבדוק עצמה לפני תשמיש, עונה בינונית דינה כוסת קבוע, פירוט סוגי הוסתות השונים, הטעם לחומרת הכרתי ופלתי, עונה בינונית יום ל' -לא' שיטת החוות דעת הסבר מדוע נוהגים לפרוש גם ביום לא', בדין וסת קצר אינו עוקר ארוך

נד

קצ דיני כתמים ובדיקת האישה

טומאת כתמים מדרבנן או דאורייתא, מהו שיעור כתם המטמא, כתם שנמצא רק על גופה, כתם שנמצא על גופה ובגדה, תליה בפצע או בדבר חיצוני, בגד צבעוני, בגדים סנטיים, כתם הנמצא ע"ג בגד עם פסים לבנים וצבעוניים, בעלה שוחט קצב אם יכולה לתלות כתמה בכך, מצאה כתם ע"ג בגד צבעוני בהרגשה, מצאה כתם ע"ג פד, כתם דם שהגיע ודאי מגופה כגון בבגד התחתון והוא בגד צבעוני, אין בכתמים משום וסת, ראתה כתם ולאחר מכן את וסתה מאימתי תמנה להפסק טהרה ומאימתי לחשבון הוסתות

ס

קצא דין אישה שמצאה דם במי רגליה

מצאה כתם דם בשתן כשהיא עומדת/יושבת, מצאה כתם דם בשרותים ביניים/ציבוריים, מצאה דם בקינוח נייר טואלט, מתי ניתן להסתמך על בדיקת שתן לעניין תליה ומתי לא

סב

קצב דיני כלה הנכנסת לחופה

כלה לפני חופתה צריכה למנות ז' נקיים, כלה שבדקה רק בדיקת ראשון ושביעי, חתן וכלה שחל ליל חופתם בעונת הוסת או בעונה בינונית, כלה שהיא נדה כיצד ינהג החתן בעת מסירת הטבעת, דין כלה שפירסה נדה, מחזיר גרושתו צריכה לישוב שבעה נקיים

בעל בעילת מצווה וראה דם תוך כדי הבעילה כיצד ינהג, הטעמים לחיוב פרישה לאחר בעילת מצווה, לאחר שבעל בעילת מצווה יטול ידיו ויברך, כמה ימים תמתין עד לביצוע הפסק טהרה, החתן מותר לישון על מיטת הכלה וכן להיפך, בעל בעילת מצווה ולאחר ב' – ג' ימים פירסה נדה מאימתי ימנו להפסק טהרה, הגדרת בעילת מצווה לענין חיוב פרישה

יולדת זכר אימתי תפסוק בטהרה, יולדת נקבה אימתי תפסוק בטהרה, דם טוהר, אם צריך לפרוש בליל מ"א לזכר ובלילל פ"א לנקבה, יצאה מקצת שליה לפני השקיעה ומקצתה לאחר השקיעה כיצד תמנ ימי טומאתה, ילדה תאומים זכר לפני השקיעה ונקבה לאחר השקיעה וכן להיפך כיצד תמנה ימי טומאתה, ניתוח קיסרי, דיני מפלת

מקור הדין לפרישת בני הזוג בימי טומאתה של האישה והטעם לכך, קלות ראש עם אשתו בימי טומאתה, הרחת בשמי אשתו, מגע פיזי בימי טומאתה, חבוק ונישוק האם אסור מדאורייתא או מדרבנן בימי נטומאתה, הושטת חפץ, קבלת חפץ, נשיאת משא כבד יחדיו, מסירת תינוק מאחד לשני, הליכה תחת מטריה אחת, אם מותר להוריד לכלוך מבגדי אשתו ע"י נפיחה, קוואטר במי נידתה, "היכר" בעת אכילתם יחדיו, בני זוג האוכלים אף במי טהרתה של האישה עם "היכר" אם זה מועיל לימי טומאתה, אם הבעל יכול להניח היכר מבלי לידע את אשתו, אם ההיכר חייב להיות מונח דווקא בין בני הזוג, ילד היושב בין בני הזוג היוכל לשמש כ"היכר", קניית מתנה לבן/ת הזוג בימי נידתה, איסור אכילה מקערה אחת, שיורי מאכלה, הלכה לחדר אחר, הורק מאכלה לכלי אחר, הפסיק אחר באכילתו בינהם, טעימה מתבשיל האם נחשב לשיורי מאכלה, האיסור ליישב יחדיו על מצע רך, טיול יחדיו בתקופת נידתה, לשבת/לשכב על מטת אשתו וכן להיפך, שמיעת זמר אשתו/שמיעת אשתו מנגנת בכלי נגינה, אסור מזיגת הכוס, איסור הושטה, שתיה מגביע הקידוש, הסתכלות במקומות מכוסים של אשתו, הצעת המטה, טיפול ועזרה לבעל בימי חוליו בעת נידתה, טיפול ועזרה ע"י הבעל לאשתו בעת חוליה בתקופת נידתה

מספר הימים הימים להמתנה עד לביצוע הפסק טהרה, הכנות לפני בדיקת הפסק טהרה, זמן ההמתנה לביצוע בדיקה לאחר מקלחת/אמבטיה, בדיקה לאחר בדיקה כמה זמן יש להמתין בינהם, הזמן לכתחילה לביצוע הפסק טהרה, פסקה בטהרה לפני שהציבור התפללו ערבית מוקדמת ורוצה כעת לפסוק בטהרה שוב לאחר שהציבור התפלל ערבית, הפסק טהרה ביום שראתה בו דם/בדיקה לא נקיה, זמן ההמתנה בבדיקת מוך דחוק, המתנה ימים רבים עד לבצוע הפסק טהרה, הפסק טהרה בתשעת הימים/ט' באב /יום כיפור, היסח הדעת בשבעה נקיים, ראתה דם במהלך השבעה נקיים, כתמים בתוך ג' ימים ראשונים לשבעה נקיים, ראתה כתם וכעבור יום-יומיים החל וסת סדיר מאימתי תמנה להפסק טהרה ומאימתי תמנה לחשבון הוסתות, טיסה בין מדינות, חציית קו המשוה-קו התאריך, קולות לזוגות שלא זכו להיפקד בזרעא חייא וקיימא, אישה ספרדיה שהתחתנה עם בעל אשכנזי וכן להיפך כיצד תנהג, אם מותר לצאת בשבת למקום בלי עירוב עם טמפון או פד המונח ע"ג הבגד התחתון, סומא, חרשת, אילמת-פירוט דינם לגבי הבדיקות, אישה שטבלה וטעתה במניין הימים של ה-ז' נקיים, טבלה וגלתה שהיתה לה חציצה בעת טבילתה, שמשה עם בעלה ולאחר מכן ראתה דם אימתי תפסוק בטהרה

אין האישה עולה מטומאתה א"כ טבלה כראוי במקום הראוי, אם טבילה בזמנה מצווה או לא, ליל טבילה שחל בליל שב"ק, דחתה את טבילתה וכתוצאה מכך חלה טבילתה בליל שב"ק, אישה המעכבת את טבילתה בכדי לצער את בעלה, בעילת אלמנה בליל שבת, איסור טבילה ביום גזרה משום סרך ביתה, טבלה ביום שביעי או שמיני כיצד תנהג למעשה, אם כלה יכולה לטבול ביום קודם חופתה

הקדמה לדיני חציצה, הגדרת מקום גלוי, בית הסתרים, בלוע והנפק"מ ביניהם, מה נקרא חציצה מדאורייתא ומה מדרבנן, חציצות בצפורניים, שכחה לגזוז ציפורניה לפני לכתה למקווה כאשר חלה ביום חול וכאשר חלה טבילתה בליל שב"ק, לק בצפורניים אם מהווה חציצה, צפורניים מלאכותיות, אודם, נשים הצובעות שיערן אם מהווה חציצה, הסרת תכשיטיה לפני הטבילה והנפק"מ בין התכשיטים השונים, שערות קשורות אם מהווה חציצה, לפלוף העין אימתי חוצץ, עיין תותבת, עדשות מגע, דם שמתחיל להתקרב מסביב לפצע, גלד שע"ג המכה, קוץ התחוב בבשר, חוטי תפירה, ציחצוח שיניים ושימוש בחוט דנטלי לפני הטבילה, חציצות בשיניים, סתימה זמנית, סתימה קבועה, הגדרה מה נקרא סתימה זמנית ומה נקרא סתימה קבועה, קבעו תור במרפאה לטפל בשן, כתר, גשר, שן שמתנדנת, קשקשים, חציצות באוזניים, יבלות, להתפנות לפני הטבילה, תחבושות/גבס, חציצות לגבי בעלי מלאכה – שוחטים, קצבים, סופרי סת"ם, צבעים, גננות, המנעות מהתעסקות בדברים דביקים ביום לכתה למקווה, אם לא עיינה במקומות המוסתרים שבגופה קודם טבילתה, חפפה ועיינה ומצאה דבר חוצץ בעודה בתוך המים

חובת העיון לפני הטבילה, דיני חפיפה בפרטורות, זמן החפיפה, אישה שאיננה יכולה להתחיל את חפיפתה מבעוד יום כיצד תנהג, אישה שחלה טבילתה במוצש"ק אימתי תחפוץ ותעשה הכנותיה, חלה טבילתה במוצש"ק והוא יו"ט אימתי תעשה הכנותיה, חלה טבילתה בליל שבת

נוסח ברכת הטבילה, מתי ואיפה תברך

לוח ראשי תיבות

צ	י	א
צה"כ – צאת הכוכבים	י"א – יש אומרים	אא"כ – אלא אם כן
צ"ע – צורך עיון	י"ד – יורה דעה	או"מ – אותו מקום
ק	כ	אע"ג – אף על גב
ק"ו – קל וחומר	כ"א – כל אחד	אע"פ – אף על פי
קו"ת – קודם תשיש	כה"ג – כהאי גוונא	ב
קיי"ל – קיימא לן	כ"כ – כל כך	בה"ס – בית הסתרים
קמ"ל – קא משמע לן	כ"ע – כולי עלמא	בה"ש – בין השמשות
ק"ק – קצת קשה	כ"ש – כל שכן	בכה"ג – בכהאי גוונא
ר	כו"פ – כרתי ופלתי	ב"פ – ב פעמים
ר"ח – רבנו חננאל	ל	גז"כ – גזירת הכתוב
רמ"ת – רואה מחמת	ל"א – לא אמרינן	
תשמיש		ג"ח – ג חודשים
ש	לחו"ש – לחם ושמלה	ג"כ – גם כן
ש"ד – שיערי דורא	ל"ק – לא קשיא	ג"פ – ג פעמים
ש"מ – שמע מינה	מ	ד
ת	מ"ד – מאן דאמר	ד"ב – דם בתולים
תה"ד – תרומת הדשן	מ"מ – מכל מקום	ד"ה – דבור המתחיל
תוה"ב – תורת הבית	נ	ה
	נו"ב – נודע ביהודה	הגמ"י – הגהות מימוניות
	נפק"מ – נפקא מינה	ה"ה – הוא הדין
	ס	הו"א – הוא אמינא
	ס"ד – סלקא דעתך	ו
	סד"ט – סדרי טהרה	וז"ל – וזה לשונו
	ס"ק – סעיף קטן	וכ"כ – וכן כתב
	סה"ת – ספר התרומה	וס"ק – וסת קבוע
	ע	ז
	ע"א – עד אחד	ז"נ – ז' נקיים
	עו"ב – עונה בינונית	ז"י – ז' ימים
	ע"י – על ידי	ח
	פ	חו"נ – חיבוק ונישוק
	פ"א – פעם אחת	חו"ס – חורים וסדקים
	פו"ר – פריה ורביה	חת"ס – חתם סופר
	פת"ש – פתחי תשובה	חו"ד – חוות דעת

"אודה ה' מאוד בכל לבב בסוד ישרים ועדה ובתוך רבים אהללנו", שהחיינו וקיימנו והגענו לזמן הזה, על אשר זיכני ברוב חסדיו ורחמיו להוציא לאור עולם את ספרי "מעין הטהרה" המאגד בו את פסקי השו"ע ונושאי כליו, ופסקי עמודי ההוראה הגאון הגדול הרב ואזנר, והגאון הגדול הרב ניסים קרליץ, כמו כן כולל הספר את ההנהגות לבני ספרד.

"בן יכבד אב ועבד אדוניו" (מלאכי א, ו), זהו המקום לבוא להודות ולהכיר טובה לאבי מורי ואמי מורתי היקרים שיחיו, שבזכות חינוכם המסור ותמיכתם לאורך השנים ספר זה יוצא לאור עולם ויהי רצון שהקב"ה יזכה אותם באריכות ימים ושנים מתוך בריאות איתנה, שפע, ונחת מכל יוצאי חלציהם.

תבורך מנשים נוות ביתי היקרה, אשר עושה ימים כלילות בכדי לאפשר לי לשבת באוהלה של תורה ולשקוד על לימודה. כידוע חז"ל למדו אותנו במסכת ברכות, "אמר רב לר' חייא נשים במאי זכיין, באקרויי בנייהו לבי כנישתא, ובאתנווי גברייהו בי רבנן ונטרין לגברייהו עד דאתו מבי רבנן" (ברכות יז.), וכידוע לכול אמר על כך רבי עקיבא "שלי ושלכם שלה הוא" (נדרים ג.).

אפרוש תודתי בפני האי צורבא מרבנן, הגאון הגדול הרב שלמה סוויסא שליט"א ראש כולל "תהילה לדוד" מו"צ בעיה"ק ירושלים, אשר הקדיש מזמנו לעבור וללבוש כל פרט ופרט בספר דייק היטב בכדי שיהיה ספר זה בגדר שמן זית זך שיאיר את עיניהם של ישראל, ויהא רעווא מן שמיא ששיבוהו כגמולו הטוב.

הקדמה כללית

ספר זה הינו קיצור מעשי של הלכות נדה המאגד בו את פסקי השו"ע ונושאי כליו, פסקי עמודי ההוראה הגאון הגדול מרן הרב ואזנר זצ"ל, והגאון הגדול מרן הרב ניסים קרליץ שליט"א, הגאון הגדול מרן הרב מרדכי אליהו זצ"ל, הגאון הגדול מרן הרב עובדיה יוסף זצ"ל.

הספר נכתב לפי סדר הסימנים בשו"ע בכדי שבנקל יוכלו למצוא כל הלכה. מטרת הספר שהן הלומדים, והמעיינים יוכלו ללמוד את הדינים העולים למעשה עפ"י פסקי גדולי ההוראה ולידע כיצד לנהוג.

לימוד הלכות נדה הלכה למעשה מלאכה מרובה היא, ואעפ"י שהן מההלכות היותר שכיחות הידיעה בהן דלה, פעמים משום שהבעל סומך על אשתו שתחשב את חישובי הוסתות ומועדי הפרישה, והאישה מסתמכת על המעט שהיא זוכרת ממה שלימדוה ככלה, ופעמים שהאישה מסתמכת על בעלה והוא לא זכה ללמוד הלכות אלו בעיון, אלא מתוך ספרי קיצורים ומשמועות ששמע ממכרים, וכבר מרגיש שיכול לענות לאשתו הלכה למעשה כיצד לנהוג.

כתב רבי יוזפא זצ"ל בנו הצעיר של החתם סופר זצוק"ל שאמר בשם אביו, שמי שאינו יודע הלכות נדה, כמה שיזהר בהכרח יכשל. ואין שום עצה רק ע"י לימוד ההלכות.

ידועים המה דברי חז"ל במסכת אבות פרק ג', קניין ופתחי נדה הן הן גופי הלכות. ופירש רש"י, פתחי נדה הלכות וסתות הן הן גופי תורה, כלומר אל יהיו קלות בעיניך אלא שים ליבך עליהן, כי חמורות הן יותר מדי ויש בהן עומק גדול

במדרש רבה פרשת מצורע (פרשה יט סימן יג) נאמר, "שחורות כעורב, רבי שמואל בר יצחק פתר קרא בפרשיותיה של תורה שנראות כאילו הן כעורות ושחורות לאומרן ברבים, כגון הלכות זיבה ונגעים נדה ויולדת, אמר הקב"ה, הרי הן עריבות עלי, שנאמר וערבה לה' מנחת יהודה וירושלים". כלומר פרשיות אלו שנראות כעורות ומאוסות עד שיש סלידה מלדרשן ברבים אמר הקב"ה דווקא הן עריבות עלי.

הקדמה להלכות נדה

שתי פרשיות נאמרו בתורה אודות טומאת הנדה

פרשה א' "ואישה כי תהיה זבה דם יהיה זובה בבשרה שבעת ימים תהיה בנידתה" (ויקרא פרק ט"ו פס' י"ט).

פרשה ב' "ואישה כי יזוב זוב דמה ימים רבים בלא עת נידתה כימי נידתה תהיה טמאה היא" (פרק ט"ו פס' כ"ה).

ביאור פרשה א' **מדאורייתא** אישה שראתה דם וסתה הנה טמאה שבעה ימים, וביום השביעי פוסקת בטהרה לפני השקיעה ובליל שמיני טובלת. דין זה אמור אף אם ראתה דם במהלך אותם שבעה ימים, מדאורייתא מספיק שתפסוק בטהרה בסוף יום השביעי לפני השקיעה, ותטבול בלילה.

ביאור פרשה ב, פרשה זו מדברת אודות טומאת זיבה, כלומר אישה שראתה דם שלא בזמן וסתה. מאימתי האישה נקראת זבה, כל משך י"א יום שאחר שבעת ימי נידתה אם תראה בהם דם, זהו דם זיבות. (אם תראה ביום יב זהו כבר תחלתו של וסת חדש).

זבה קטנה הינה אישה שראתה דם יום אחד או יומיים במהלך י"א הימים שלאחר שבעת ימי הנדה, ודינה שצריכה לשמור יום אחד בטהרה. כלומר משמרת אותו הלילה בטהרה ואם לא ראתה דם בלילה הרי שיכולה לטבול לאחר נץ החמה לדעת הרמב"ם והטור, ובב"ח פסק בדין שומרת יום כנגד יום שאף אם טבלה מעלות השחר יצאה ידי חובה.

זבה גדולה הינה אישה שראתה דם לכל הפחות שלושה ימים רצופים בתוך ה - י"א ימים הללו, ודינה מדאורייתא, שצריכה לפסוק בטהרה ולמנות ז' ומן הדין יכלה לטבול ביום אלא שחכמים אסרו עליה לטבול ביום שמא תראה דם במהלך היום ותסתור למפרע ונמצא שבעל זבה, ולכן לא תיטבול עד לאחר צה"כ.

תקנת רבי לעם שבשדות

מבואר בגמ' במסכת נדה דף סו, שרבי תיקן לעם שבשדות מקום שאין בני תורה ואינן יודעות למנות פתח נדות מתי הן ימי נדה ומתי הן ימי זוב, שאישה שראתה דם יום אחד שומרת אותו יום ועוד ששה ימים, וכן אם ראתה יומיים שומרת שני ימים, ובנוסף ששה ימים הטעם לכך פירש רש"י, רבי חשש שמא האישה עומדת בימי נידתה ואינה מודעת לכך ולכן תמנה ז'.

במקרה שראתה דם ב ימים רצופים החשש הינו שמא ראייתה הראשונה מימי זיבות ואז אומנם מספיק מדאורייתא להיות שומרת יום כנגד יום אבל מאחר וראתה דם שני ימים רצופים, אם ראייתה ביום השני מימי נידות אזי צריכה לפסוק בטהרה ולמנות ז', ובליל שמיני לטבול מהתורה כדין כל נדה, וכדי שלא יבואו לידי טעויות תיקן רבי שבין אם ראתה דם יום אחד או יומיים לעולם תשמור את אותם ימים שראתה בהם ועוד ששה ימים, (וכלשון רש"י ששה והוא, כדין תורה שמא בימי נדה היא). ומדאורייתא צריכה למנות ז' ימים ולבצע הפסק טהרה ביום ז' לפני השקיעה ולטבול בליל שמיני אך אין צורך שכל ה ז' ימים יהיו נקיים.

בראתה ג' ימים ומעלה ברציפות תיקן רבי שיהא דינה כדין זבה גדולה שחייבת ז' נקיים מדאורייתא שמא עומדת בימי זיבתה.

תקנת רבי זירא

"משרבו הגלויות ותכפו הצרות והתמעטו הלבבות וחששו שמא יבואו לטעות באיסור כרת בנות ישראל החמירו על עצמן שאפילו רואות טיפת דם כחרדל יושבות עליו ז' נקיים" (לשון הטור). זוהי חומרא נוספת על תקנת רבי משום שרבי הצריך ששה והוא כלומר סה"כ ז' ימים אך לא הצריך שיהיו ז' נקיים. כתב הרמב"ן חומרא זו הוכשרה בעיני החכמים ועשו אותה הלכה פסוקה, לפיכך אסור לאדם להקל בו ראשו לעולם "עכ"ל. חומרא זו שהנהיג רבי זירא נוהגת בין אם ראתה את דם וסתה (אף שלא היתה הרגשה), ובין אם ראתה כתם שמטמא אותה חייבת לפסוק בטהרה ולמנות ז' נקיים.

שיטת הרמב"ן, והראב"ד: אישה שראתה דם וסתה ועברו מתחילת ראייתה ז' ימים, אם לאחר שבעה ימים אלו שוב ראתה דם, שבימים אלו מתחילה תקופת י"א ימי זיבתה אזי הדין, שאין האישה חוזרת להקרות נדה עד שתפסוק בטהרה, ותשב ז' נקיים. ימי הזיבות לעולם יחולו רק בטווח של ה- י"א ימים לאחר ז' ימי הנדה. שיטת הרמב"ם: שלאחר ז' ימי הנדות מתחילה תקופת י"א ימי הזיבות וחוזר חלילה ז' ימי הנדות ולאחריהם י"א ימי הזיבות, וכן על זה הדרך, ללא כל תלות אם פסקה בטהרה וישבה שבעה נקיים. הלכה למעשה, אנו פוסקים כש"ך שנקט כשיטת הרמב"ן והראב"ד.

סימן קפג

אישה שראתה טיפת דם כחרדל צריכה לישב שבעה נקיים

**אישה שיצא ממנה אפילו טיפת דם כחרדל ממקורה, שזהו הרחם חייבת לפסוק
בטהרה ולמנות ז' נקיים¹.**

דין זה אמור בין אם יציאת הדם נבעה מאונס כלשהו כגון התאמצות פיזית כלשהיא
ובין ברצון כלומר טבע האישה שהגיעה זמנה לראות בחודש זה².

מהתורה אין האישה טמאה עד שתרגיש ביציאת הדם ועקירתו מהרחם, חז"ל למדו
זאת מהפסוק "ואישה כי תהיה זבה דם יהיה זובה בבשרה" (ויקרא טו, יט), דרשו
חז"ל עד שתרגיש בבשרה, ומדרבנן האישה טמאה אף ללא הרגשה, אם ראתה דם
וסת, או כתם שמטמא אותה³.

מה נקרא הרגשה מדאורייתא?

- א. הרגשה שנזדעזע כל גופה⁴.
- ב. הרגשת פתיחת פי המקור, הרגשה כעין עקיצה.
- ג. נחלקו הפוסקים לגבי הרגשת זיבת דבר לח, האם הרגשה זו נחשבת להרגשה
שתהא טמאה מדאורייתא⁵, או שאין זו הרגשה שמטמאה את האישה
מדאורייתא⁶.
- ד. נשים שעפ"י רוב לפני תחילת וסתן מרגישות: כאבי בטן חזקים, כאבי גב,
מגרנות, בחילות וכדומה, יש להן לחשוש לוסת הגוף, אמנם הרגשות אלו אינם
מדאורייתא⁷.

¹ שו"ע סימן קפ"ג ס"א

² ט"ז סק"א

³ ש"ך סק"א

⁴ רמב"ם הלכות אסורי ביאה פרק ה'

⁵ נודע ביהודה, חוות דעת הובאו בפת"ש סק"א

⁶ חת"ס הובא בפת"ש סק"א, טהרת הבית חלק א' עמ' יד, דרכי טהרה פרק א אות ו שאלה ב

⁷ חוט שני

כל דם היוצא מתוך הרחם מטמא את האישה טומאת נדה.

נפסק להלכה שאין פתיחת הרחם ללא דם, ולכן אישה שעברה בדיקה רפואית באותו מקום עליה לשאול את הרופא/ה האם הכנסת המכשיר הרפואי הגיע לרחם או לצוואר הרחם. יש מגדולי פוסקי זמנינו שהחמירו אף אם הבדיקה הגיעה רק עד צוואר הרחם, ועל האישה חלה חובה לבצע בדיקת הפסק טהרה למנות שבעה נקיים וליטבול בליל שמיני¹.

יש מגדולי פוסקי הספרדים שפסקו, שרק במידה ונגרמה פתיחה של הפה הפנימי של צוואר הרחם בקוטר של 3 מילימטר או יותר, האישה נאסרת גם אם לא יצא דם מהרחם, אא"כ זו הפתיחה הטבעית של האישה עפ"י קביעת הרופא ולכן על האישה לשאול את הרופא:

א. האם הכנסת המכשיר גרמה לפתיחה של 3 מילימטר בפה הפנימי של צוואר הרחם.

ב. עד היכן הכניס הרופא את המכשיר

ג. האם היה דימום, וא"כ מה מקור הדימום²

יש מגדולי פוסקי הספרדים שכתב לחדש שבבדיקה פנימית שנעשתה ע"י רופא אף אם הבדיקה הגיעה לרחם אם לא יצא דם בזמן הבדיקה, הרי שהאישה טהורה ויש לה לבדוק את עצמה ע"י עד בדיקה³.

רופא שאמר לאחר שהסתכל דרך מראה בפנים הרחם, שיש לה מכה שמוציאה דם נאמן אף אם אינו שומר תורה ומצוות, ואף אם הוא רופא גוי נאמן, מהטעם שהוי מילתא דעבידא לאגלויי (הדבר עשוי להתגלות). טעם נוסף, שאומן אינו מרע אומנותו. (נאנות הרופא אמורה אף לעניין אשה שהיתה רואה דם מחמת תשמיש, לומר שהתרפאה, ישנה נאמנות לרופא לומר שהתרפאה מהטעמים לעיל ובתנאי שהרופא הורה על שימוש בתרופות שהוכחו כיעילות לעניין זה, דינים אלו יבוארו בהרחבה בסימן קפז)⁴.

¹ שבט הלוי סימן קפ"ח סעיף ג, חוט השני סימן קפ"ג אות ו

² דרכי טהרה פרק א אות יז

³ טהרת הבית חלק ב סימן יא סעיף ז מסקנתו במשמרת הטהרה סוף אות י'

⁴ תורת הטהרה עמ' מג, שבט הלוי סימן קפז סעיף ח סוף אות ג

אישה שראתה דם על העד בבדיקה שבדקה בו, נוקטים להלכה שהוי ספק דאורייתא והאישה טמאה כעת מדאורייתא ולא מדרבנן. הטעם לכך שמא הרגישה ביציאת הדם ולא שמה לב לכך, ומה שלא הרגישה ביציאת הדם משום שסברה שהינה מרגישה את העד, אבל למעשה הרגישה ביציאת הדם, לכן הוי ספק מהתורה, ומשום כך נוקטים להלכה במציאת דם על עד בבדיקה, שהאישה טמאה מדאורייתא ולא מדרבנן¹.

הרואה טיפת דם פחות מגודל גריס

גודל גריס הנו (כגודל מטבע בקוטר 18-19 מ"מ), אישה שראתה כתם שגודלו קטן מגודל גריס, ומצאה את הכתם על בשרה בלבד נחלקו בכך גדולי עולם, האם נאמר שמכיוון שאין בכתם גודל גריס אין זה מטמא את האישה ובמקרה זה חז"ל לא גזרו טומאת כתמים², או שמא נאמר לאידך גיסא, שכל ההיתר לטהר כתם בגודל פחות מגריס משום שאפשר לתלות במאכולת (כינה) ובמקרה שהדם ודאי הגיע מגופה והדם נמצא על בשרה בלבד ואין במה לתלות את הכתם, כגון במאכולת או בדבר חיצוני אחר, אזי במקרים אלו חז"ל לא הקלו בכתמים³.

להלכה אנו פוסקים שדם שהגיע בודאות מגוף האישה ונמצא על בשרה בלבד, (ולא ע"ג בגד צבעוני), אין תולים לקולא (בדם כינה), אלא אם כן יש לאישה מכה באותו מקום.

מכיוון שהתבאר שהרואה טיפת דם שהגיעה בודאות מגופה ונמצאה על בשרה, אף אם אין בה כגריס הינה טמאה, אם כן יוצא מכך הלכה למעשה לגבי אישה שקנחה עצמה באותו מקום ומצאה דם. מאחר ואותו מקום בדוק הוא אצל מאכולת אין האישה יכולה לתלות במאכולת אלא דם זה ודאי מגופה ונמצא על בשרה ולכן היא טמאה, אמנם טמאה זו הינה מדרבנן בלבד, מכיוון שלא הכניסה את נייר הקינוח בעומק לאותו מקום, אין זה נחשב לבדיקה, אלא רק לקינוח, ובמציאת דם בקינוח בלבד (ללא כל הרגשה) הטומאה הינה מדרבנן⁴.

יש מגדולי פוסקי הספרדים שהקל בכך שאין האישה נטמאת במציאת דם בקינוח בתנאי שלא הכניסה את הנייר טואלט/טישו בעומק⁵.

¹ פת"ש סק"א

² תוה"ש סימן קפ"ג סק"א – מבואר בחוט שני עמ' לד

³ סד"ט סימן ק"צ סקס"א, כו"פ סימן קפ"ג סק"א – מבואר בחוט שני עמ' לד

⁴ חוט שני עמ' לד-לה, דרכי טהרה פרק ב שאלה ט תשובות ממרן

⁵ טהרת הבית חלק א עמ' יז-יח

שצריך לפרוש מהאישה עונה סמוך לוסתה

נחלקו בגמ' האם פרישה סמוך לוסת הינה מדאורייתא או מדרבנן

חז"ל דרשו מהפס' "והזרתם את בני" מטומאתם. "מכאן לפרישה סמוך לוסת. נחלקו הפוסקים האם זו דרשה גמורה וחיוב הפרישה סמוך לוסת מדאורייתא, או שלימוד זה הינו רק אסמכתא ולא דרשה גמורה, ולכן חיוב הפרישה סמוך לוסת רק מדרבנן. אף כאשר הגיעה עונת הוסת נחלקו הפוסקים האם חיוב הפרישה מדאורייתא או מדרבנן.¹

חובת בדיקה בימי הפרישה

על האישה חלה חובת בדיקה בימי פרישה אלו בכדי לברר את טהרתה. לכתחילה תבדוק לכל הפחות פעמיים בעונת הפרישה. פעם אחת בבוקר כשקמה ופעם נוספת לפני השקיעה, אישה שהבדיקות קשות לה תבדוק לקראת סוף עונת הפרישה.²

אשה שעונת פרישתה חלה בלילה, תבדוק בלילה לפני לכתה לישון ובנוסף תבדוק גם בקומה משנתה.³

בדיקות אלו יש לבצע בעד נקי ובדוק עד היכן שידה מגעת,

אופן הבדיקה, לכתחילה על האישה להניח רגל אחת על גבי דבר גבוה קצת כגון דופן של אמבטיה ורגלה השניה עומדת בקרקע ותכניס את העד באותו מקום עד היכן שידה מגעת ותבצע פעולה סיבובית, תוציא את העד ותביט בו היטב לראות אם יצא נקי לחלוטין.

האישה חייבת בבדיקות אלו אף אם בעלה לא נמצא בעיר בכדי שתוכל לברר את טהרתה ולדעת אם קבעה או עקרה את וסתה.¹

¹ גמ' שבועות יח, פת"ש סק"ג, ש"ך סק"ה, תוה"ש אות ג' ב' ד"ה "ומיהו אם"

² שיעורי שבט הלוי, חוט שני

³ חוט שני סימן קפד סעיף ט, בענינים נוספים אות ו

חיוב הבדיקות באישה שאין לה וסת קבוע

אישה שאין ווסת קבוע עליה לפרוש מבעלה בעונת וסתה, בעונה בינונית, ובעונת ההפלה, שיבוארו לקמן. מעיקר הדין הפרישה מתשמיש בלבד². מנהג בני אשכנז להחמיר לפרוש גם מחיבוק ונישוק³. לבני ספרד מעיקר הדין חיבוק ונישוק מותר, אך המכיר עצמו שחיבוק ונישוק יכולים לגרום לו חס וחלילה להוצאת זרע לבטלה, או חלילה לבוא לידי איסור ערווה החמור, חייב למנוע עצמו מחיבוק ונישוק.

רוב בני אשכנז נהגו להוסיף את חומרת עונת "אור זרוע"
עונת אור זרוע פירושה, לפרוש עונה אחת קודם עונת הוסת.

הטעם לפרישה בעונת "אור זרוע" הב"ח ביאר שזו חומרא, והטעם לחומרא זו, משום שאנו חוששים שמא האישה ראתה את וסתה עם נץ החמה וסברה שראתה ביום, ולמעשה ראתה את וסתה כשעדיין היה לילה.

הש"ך⁴ ביאר שדברי האור זרוע הם מן הדין ואינם חומרא כלל. טעמו מכיוון שבגמרא מבואר שיש חיוב על בני הזוג לפרוש סמוך לעונת וסתה, ודברי הגמרא מוסבים על אישה שיש לה זמן קבוע ביום לראייתה, כגון שרואה את וסתה באופן קבוע בתחילת היום, או שרואה את וסתה באופן קבוע בסוף היום, בזה אין האישה צריכה לפרוש אלא בכל העונה שבה שעת וסתה, ומתקיים בזה דין הפרישה סמוך לוסת שהרי שעת וסתה היא אותה שעה שהיא רגילה לראות בה, ומה שנוהגים איסור בכל אותה העונה ולא רק באותה שעה הוא מדין פרישה סמוך לוסתה, האור זרוע דיבר באופן שאין לאישה קביעות לזמן מסוים ביום שבו היא מקבלת את וסתה (זהו המקרה השכיח יותר), ובמקרה זה כל היום נחשב לעונת וסתה, ומכיוון שצריך לפרוש מאשתו עונה סמוך לוסתה וכל היום נחשב לעונתה, לכן צריך לפרוש מאשתו גם בעונה הקודמת⁵.

בהגהות ר' עקיבא איגר חלק על דברי הש"ך והקשה את קושייתו המפורסמת, "שערבך ערבא צריך". כלומר, מניין לש"ך קביעה זו שצריך לפרוש עונה אחת קודם וסתה כיוון שאין לאישה זו קבע לשעת ראייתה אזי כל היום הוא שעת וסתה, ולכן חיוב הפרישה הינו עונה אחת קודם עונת וסתה.

¹ חוט שני

² רמ"א סימן קפ"ד ס"ב

³ ט"ז סק"ג

⁴ שו"ע סימן קפ"ד - ש"ך סק"ז

⁵ ביאור דברי הש"ך עפ"י הסדרי טהרה סימן קפ"ד סק"ג - בסופו, וכן מבואר בחוות דעת ביאורים סימן קפ"ד סק"ג - בסופו

שואל ר' עקיבא איגר¹ מניין ל-ש"ך דין זה, לכאורה יש לומר גם בזה שחכמים לא אסרו אלא אותה עונה שהיתה בה הראייה בין אם היתה הראייה לזמן מוגדר מועט ביום, ובין אם הראייה התמשכה על פני כל היום, ונשאר בצורך עיון.

יש מגדולי פוסקי הספרדים שפסק להחמיר ולפרוש בעונת אור זרוע בעונה בינונית בלבד², ויש מגדולי פוסקי הספרדים שלא ציין לחשוש לחומרא זו³.

היתרים במקרים מיוחדים לגבי עונת אור זרוע

אישה שחל ליל טבילתה או ליל חופתה, או לחילופין בעל שיוצא לדרך, או בא מן הדרך בעונת אור זרוע, (עונת אור זרוע הינה העונה שקודמת לעונת הפרישה), בני הזוג מותרים בתשמיש בתנאי שלא היו לאישה הרגשות של וסת הגוף המצביעים על כך שהוסת מגיע. בכל מקרה של תשמיש בעונת אור זרוע, יש לאישה לבדוק עצמה קודם התשמיש⁴.

יש מגדולי פוסקי האשכנזים שהחמיר שאין לשמש בעונת אור זרוע בבא מן הדרך⁵.

הדרך⁵.

יש מגדולי פוסקי הספרדים שפסק ביוצא לדרך שיפקוד את אשתו אף בעונת הוסת ובבא מן הדרך לא יפקדנה בתשמיש, ויש מגדולי פוסקי הספרדים שכתב שביוצא לדרך בעונת הוסת יפקוד את אשתו רק בחיבוק ונישוק ולא בתשמיש במידה והיא מתרצה לכך⁶. בני אשכנז לא נהגו לפקוד בתשמיש את נשותיהן בעונת הוסת אלא רק בדברי ריצוי⁷.

אישה שעומדת עונה סמוך לטבילתה אין לה לנסוע ולבטל עונתה אפילו לדבר מצווה ללא רשות והסכמת בעלה⁸.

יש מגדולי פוסקי הספרדים, שכתב לחלק בין אישה בעלת וסת קבוע שחלה עונת וסתה בליל טבילתה אין להתיר לה לשמש, ולגבי בעלת וסת שאינו קבוע אע"פ

¹ הגהות רעק"א סימן קפ"ד סק"ג

² דרכי טהרה פרק ו אות ה שאלות ותשובות ממרן

³ הרב עובדיה

⁴ שיעורי שבט הלוי

⁵ חוט השני

⁶ טהרת הבית חלק א עמ' פח, דרכי טהרה פרק ו אות טו

⁷ חוט שני סימן קפד סעיף יא, דינים העולים אות א, שבט הלוי שם סוף אות ב, רמ"א סימן קפ"ד

⁸ סעיף י (דעה שניה).

פת"ש סק"ו

שצריכה לחוש לראייתה האחרונה, אם ליל טבילתה חל בעונת הוסת הרי שהיא מותרת לטבול ולשמש עם בעלה. פוסקי אשכנז החמירו בכך¹

דוגמא: בני זוג שצריכים לפרוש החל מהשקיעה, עונת אור זרוע תתחיל מנץ החמה של אותו היום².

עונת אור זרוע נוהגת בין בוסת החודש ובין בעונה בינונית³. ויש חולקים שעונת אור זרוע נוהגת רק בעונה בינונית⁴.

לנוהגים לפרוש בעונת אור זרוע אין חובת בדיקה, רק חובת פרישה חובת הבדיקה חלה רק בעונת הוסת⁵.

דין מעוברת לעניין חיוב הבדיקות

מעוברת לאחר ג' חודשים הינה בחזקת מסולקת דמים ואין לה חובת בדיקה, כמו כן מניקה בתוך כ"ד חודשי ההנקה (שנתיים), לאחר לידתה הינה בחזקת מסולקת דמים ולא חלה עליה חובת בדיקה, ומכל מקום חוששת לראיה שתראה כדרך שחוששת לוסת שאינו קבוע⁶. כיום רוב הנשים אינן מניקות לתקופה כה ממושכת ובסיום תקופת ההנקה הוסת החודשי חוזר ומאז אינן בחזקת מסולקות דמים.

אישה שהתעברה ופסק דם וסתה, במידה והיה לה וסת שאינו קבוע לפני תחילת ההריון (המקרה היותר שכיח), הרי שאחרי חודש אחד שיעבורו בו תאריכי וסת החודש, עונת ההפלה, ועונה בינונית, לא תצטרך לחשוש עוד.

ימי המבוכה

אישה שמשנית את תאריכי ראיית וסתה כגון: שוסתה מקדים ב' או ג' ימים או שוסתה מאחר ב' או ג' ימים, כשמגיע זמן וסתה בני הזוג צריכים לפרוש מתשמיש ב' או ג' ימים קודם או אחריו⁷. מכאן נובע המושג של "ימי המבוכה" כלומר ימים שהאישה נבוכה בהם שמא תראה את וסתה. ולכן אישה שרואה את וסתה לדוגמא: בטווח שבין כח' – ל' ימים, אם הפער בין הוסתות עד ג' ימים ראוי להחמיר ולפרוש משום ימי המבוכה. בליל טבילה, או בליל החופה אין להחמיר משום ימי המבוכה, בתנאי שזה לא חל בתאריך ובעונת הוסת האחרונה שאז אין לשמש, מטעם "וסת

¹ חוט שני סימן קפ"ד סעיף ב עוד עניינים אות ה, סימן קפד סעיף י אות יט, שבט הלוי סימן קפד סעיף ב סוף אות א

² ש"ך סק"ו

³ שיעורי שבט הלוי, חוט השני, שיעורי טהרה

⁴ דרכי טהרה

⁵ חוט שני, שיעורי טהרה

⁶ שו"ע סימן קפד ס"ז, שו"ע סימן קפט ס"לג

⁷ רמ"א סימן קפ"ד ס"ב

החודש". בימי המבוכה אין לשמש אם מופיעים סימני הגוף שהוסת מתקרב כגון: כאבי בטן, כאבי גב, מגרנות, הרגשת בחילות וכדומה סימנים המעידים על כך שהוסת עומד להגיע. עקירת ימי המבוכה מתבצעת ע"י שתראה דם וסתה שלוש פעמים ברציפות שלא בטווח תאריכים אלו¹.

חיוב הבעל לפקוד אשתו טרם צאתו לדרך

חז"ל למדו מהפס' "ואל אישך תשוקתך" מכאן שהאישה מתאוה לבעלה בסמוך ליציאתו לדרך² ולכן יש לבעל חיוב לפקוד את אשתו טרם יציאתו מביתו, שיעור יוצא לדרך מובא בפוסקים שהינו י"ב מיל שהוא קרוב ל 14 ק"מ³. בעל שנוסע ליומיים ויותר יש לו דין יוצא לדרך, במידה והבעל נוסע למקום סכנה יש לו דין יוצא לדרך, ויש לציין שמדובר באדם שאינו רגיל לשהות מחוץ לביתו⁴.

אישה שעומדת עונה סמוך לטבילתה אין לה לנסוע ולבטל עונתה אפילו לדבר מצווה ללא רשות והסכמת בעלה⁵.

כלה שליל טבילתה חל בליל חופתה בעונת הוסת

יש מגדולי פוסקי הספרדים שפסק להקל להתיר לה לשמש עם בעלה, שבמקום מצווה לא גזרו, וכדין היוצא לדרך. ויש מגדולי פוסקי הספרדים שפסק מכיוון שדין זה שנוי במחלוקת יש לכלה/חתן לשאול רב⁶. פוסקי אשכנז החמירו בדין זה כמובא לעיל בסימן זה.

שיעור יציאה לדרך המחייב את הבעל לפקוד את אשתו, אמור דווקא אם הבעל לא יחזור קודם שתעבור אותה עונה, או שאינו יודע מתי יחזור⁷.

בעל ההולך לדבר מצווה פטור מלפקוד אשתו, אבל חייב בדברי ריצוי⁸.

¹ שיעורי שבט הלוי

² גמ' מסכת יבמות דף סב, רש"י שם

³ פת"ש סקכ"ד בשם תשובה מאהבה

⁴ חוט שני, שיעורי שבט הלוי

⁵ פת"ש סקכ"ו

⁶ טהרת הבית חלק א' עמ קג, קיא, דרכי טהרה פרק ו אות יט

⁷ שיעורי שבט הלוי

⁸ ט"ז סקט"ו

אם וסתה הקבוע הינו במחזוריות שפחותה מ 30 ימים

לדוגמא: אישה שמקבלת את וסתה כל 25 ימים ואיחר המחזור, מבואר באחרונים שעליה לבדוק ביום ה 30 לראייה האחרונה משום עונה בינונית, ולחוששים לעונה בינונית לחומרא ליום 31 תבדוק לכתחלה בליל וביום 31, (ולכל לפחות בליל 31).¹

יש מגדולי פוסקי הספרדים שהקל בדין זה ופסק שאישה שמקבלת את וסתה באופן קבוע במחזוריות הקטנה מ 30 ימים ואיחר לה המחזור איננה צריכה לפרוש ביום 30.²

איש שהפלגתה גדולה מ 30 ימים האם צריכה לפרוש בעונה בינונית

לדוגמא: אישה שהרגילות אצלה שמרחק הראייה מוסת לוסת בין 35-40 ימים נחלקו הפוסקים האם עליה לחשוש לעונה בינונית או לא.

שיטה א'³ - אישה שאיננה רואה בפחות מ- יד ימים לאחר טבילתה אבל לאחר יד ימים אין לה קבע, עד יד ימים דינה כדין אישה שיש לה וסת קבוע. החוות דעת שואל על כך, אם כן יוצא שאישה שרואה תמיד לאחר ל' יום, ואחרי ל' יום אין לה קבע, אם כן לכאורה לא תחוש לעונה בינונית כיוון שיש לה וסת קבוע לאחר ל' יום, וזה אינו כמבואר בפוסקים. קושיה נוספת מקשה החוות דעת, כיוון שאין לאישה זו וסת קבוע ומקרים שונים משפיעים על ראייתה, כגון: קפיצות, אכילת מאכלות שונים, יש לחשוש גם שחימוד התשמיש יגרום לוסתה להגיע, מאחר ואין לה וסת קבוע, ולכן תפרוש מבעלה ביום ה 30. קושיה נוספת מקשה החוות דעת, שאין חזקה על צד השלילה, והיינו שלא תראה, אלא שייך חזקה רק באופן חיובי, שתראה ביום מסויים, אם יש לה וסת קבוע. ומאחר ואין חזקה על צד השלילה שלא תראה, לכן תפרוש מבעלה ביום ה- 30.

להלכה גדולי פוסקי זמנינו⁴ הכריעו כשיטת החוות דעת (סימן קפ"ו סעיף ג'), שעליה לחוש לעונה בינונית ולפרוש ביום 30, למרות שהשולחן ערוך פסק כשיטת תרומת הדשן שאין לאישה זו לחשוש ליום ה 30. יש מגדולי פוסקי הספרדים שכתב שמעיקר הדין אין לחוש לעונה בינונית בכהאי גוונא, והמחמיר תבוא עליו ברכה.⁵

¹ שיעורי שבט הלוי

² טהרת הבית חלק א סימן ב סעיף ו אות ו

³ שו"ע סימן קפ"ו ס"ג בשם תרומת הדשן

⁴ שיעורי שבט הלוי, חוט שני

⁵ טהרת הבית חלק א סימן ג סעיף ח משמרת הטהרה סוף אות ח

חיוב הבדיקה לפני תשמיש באישה שעברה את ימי הפלגתה

לדוגמא: אישה שהפלגתה מהווסת הקודם לווסת הנוכחי 35 ימים ולא קבלה עדיין את וסתה, והינה טהורה, וכעת זהו יום 36 מוסתה האחרון, מבואר בגדולי פוסקי זמנינו שלכתחילה על אישה זו לבדוק כל פעם לפני שהיא משמשת, מכיוון שוסתה יכול להגיע בכל רגע מכיוון שעברה את ימי הפלגתה.¹

קמה בבוקר וראתה דם

אישה שקמה בבוקר וראתה דם ואיננה יודעת אם הדימום התחיל בלילה, או בבוקר, (ומדובר באופן שלא הרגישה בלילה שום הרגשה היכולה להיות קשורה לוסת), אנו פוסקים שעונת וסתה התחילה ביום ועונת הלילה הקודמת תהיה עונת אור זרוע.²

אישה שראיית וסתה נמשכת מס' ימים לדוגמא: אישה שוסתה התחיל ב כ' בחודש בבוקר, והמשיכה לראות דם עד כג' בחודש, בחודש הבא עונת פרישתה תהיה ב כ' בחודש החל מנץ החמה עד השקיעה, ואם בדקה עצמה ולא ראתה הרי שהיא מותרת לבעלה. הטעם לכך שעיקר הראיה זו העונה הראשונה שאמורה לראות בה את וסתה, ואם העיקר הסתלק הרי שאין צורך לחוש לתוספת הדמים של שאר הימים.³ יש חולקים על כך, ולשיטתם אין מושג כזה עיקר וטפל אלא הכל הוי כשעת וסתה ולשיטת הראב"ד אישה זו תפרוש כל משך הוסת ובמקרה זה שלושה ימים.⁴

כיוון שוסתות מדרבנן אנו נוקטים לקולא כדעה שהעונה הראשונה היא העיקר. ואם לא ראתה בעונה זו ובדקה עצמה הרי שמותרת לבעלה.⁵

אישה שיש לה וסת "המורכב" משני מרכיבים, לדוגמא: ליום מסוים בשילוב עם וסת מוסתות הגוף כגון קפיצה

לדוגמא: אישה שיודעת שאם בתאריך מסויים בחודש תתאמץ פיזית וכדומה תראה את וסתה, אנו אומרים שלמרות שהגיע עונת וסתה יתכן שלא התאמצה ולא ראתה, אבל לעונה בינונית חוששת, ואסור לבעלה לשמש עימה לאחר עונה בינונית, עד שישאלנה אם בדקה והיא טהורה. או אם שהתה שיעור שתוכל לספור ולטבול.⁶ **יתר דיני הוסתות יבוארו בהרחבה בסימן קפט**

¹ שיעורי שבט הלוי, חוט שני

² חוט שני

³ שו"ע סימן קפ"ד, ס"ו

⁴ ראב"ד הובא בט"ז סק"ט

⁵ שיעורי שבט הלוי

⁶ שו"ע סימן קפ"ד סי"א

סימן קפה

דין אישה שאמרה טמאה אני ואח"כ אמרה טהורה אני

אישה שהיא בחזקת טמאה אסור לבעלה לבוא עליה עד שתאמר לו טבלתי.

במידה ועברו מס' ימים שהאישה תוכל לספור ולטבול, האישה נאמנת לומר טבלתי. דין זה נלמד בגמ' בכתובות מהפס' "וספרה לה" – לעצמה¹.

אישה שאמרה לבעלה בפירוש שאיננה טהורה וכלשון השולחן ערוך, "אמרה לבעלה טמאה אני".

אימתי מועילה אמתלא ומתי לא?

אמרה לבעלה טמאה אני הרי שהיא נחשבת טמאה, אלא אם כן חזרה בה תוך כדי דיבור².

אם נתנה אמתלא לדבריה, כגון: שאמרה לבעלה שאמא שלו, או שלה, או אחות/ה היו בחצר, והיא מתביישת שישמעו אותם, או שאמרה שלא היה בכוחה לשמש אז, ולכן אמרה שהיא טמאה הרי שהיא נאמנת. אם בעלה רוצה להחמיר ואיננו רוצה להאמין לה, פסק הרמ"א שזו מידת חסידות. והכוונה בזה, שאין זו חסידות של שטות, כמובא בגמרא במסכת כתובות דף כב, ששמואל למד מרב את הסוגיא של אמרה טמאה אני וחזרה ואמרה טהורה אני, ולאחר 40 פעמים אפ"ה לא עבד עובדא בנפשיה, (ובכל זאת לא התיר לעצמו), ולכן ודאי שאין זו חסידות שטות, אך מעיקר הדין האישה מותרת לבעלה³.

¹ שו"ע, רמ"א סימן קפ"ה ס"א

² שו"ע, רמ"א סימן קפ"ה ס"ג

³ ש"ך סק"ג

חיוב הבעל לשמוע את האמתלא

אישה שבאה ושכבה בצד בעלה לאחר שאמרה טמאה אני, בעלה צריך לשואלה ולהוציא ממנה את האמתלא מדוע אמרה שהיא טמאה, ולא לסמוך רק על המעשה שבאה אצלו כהוכחה שהיא טהורה.¹

טענה במניין הימים

החתם סופר נשאל אודות אישה שאמרה לבעלה שביום ד' יהיה ליל טבילתה, ולאחר זמן אמרה לבעלה שטענתה בחשבון הימים והיום יום ג', יהיה ליל טבילתה האם נאמנת על כך?

ענה החתם סופר, אם בליל ג' אומרת כן לבעלה איננה נאמנת ויש לחוש שמא יצרה תקפה לבעילת הלילה, אבל אם אומרת כן יומיים או שלושה קודם ליל טבילתה לא נחשדו בנות ישראל.² בחוט שני הוסיף לבאר, שאם מוכיחה לבעלה שהיתה טעות בחישוב לא שייך החשש שיצרה תקפה לבעילת הלילה. כמו כן אם חשבה שזה יום פרישה של מועד וסתה, ולכן אמרה לבעלה טמאה אני ולאחר מכן התברר לה שטענתה בחשבון, האישה לא נאסרה על בעלה ונחשב כאמתלא קבילה.³

אישה שאמרה לבעלה טמאה אני, ואח"כ אמרה טהורה אני, ותרצה דבריה בכך, שמה שאמרה קודם הוא מפני שסברה שהדם שראתה הוא דם נדות אבל אח"כ התברר שהוא דם מכה וכדו', נחשב כאמתלא קבילה.⁴

אמרה לבעלה בצחוק שהיא אסורה

אישה שצחקה עם בעלה ואמרה טמאה אני, (לדוגמא אמרה לבעלה קיבלתי וסת), אינה נאמנת לומר זאת כאמתלא.⁵ אמנם דין זה אמור באמרה סתם ואח"כ אמרה שצחקה, אבל אם ניכר מלכתחילה שזה דרך צחוק אינה נאסרת בכך.⁶

אישה שאמרה לבעלה ביום פרישתה הקבוע שהיא טמאה, לא מועילה אמתלא במקרה זה.⁷

אישה שלבשה בגדי נידתה ויצאה איתם לחוץ כך ששכנותיה ראוה בהם חשיבה כודאי נדה, ולא מועילה אמתלא במקרה זה, משום שלא היה לה לעשות מעשה

¹ ש"ך סק"ד, פת"ש סק"א בשם החוות דעת

² פת"ש סק"ז, תשובת חת"ס

³ שיעורי שבט הלוי, חוט שני

⁴ ש"ך סק"ג

⁵ ש"ך סק"ב

⁶ שיעורי שבט הלוי

⁷ שיעורי שבט הלוי

בפני רבים. וכן אם אמרה לבעלה בפני רבים שהיא נדה איננה יכולה לתת כעת אמתלא לדבריה¹. הט"ז מסביר זאת עפ"י דברי הרב לייב מפראג, הוחזקה נדה בשכנותיה זה שונה מ-רק אמרה לבעלה טמאה אני, כיוון שלא כולי עלמא ידעי מן האמתלא, וא"כ על מה סמכה כשהחזיקה עצמה לטמאה בפני רבים, הרי את האמתלא שתאמר לבעלה הרבים לא ידעו, משא"כ כשאומרת רק בפני בעלה טמאה אני אפשר שסומכת עצמה על האמתלא שתאמר לו לאחר מכן. יש חולקים וסוברים שאף במקרה זה מועילה אמתלא, ובפרט אם אמרה האמתלא לבעלה לפני שלבשה את בגדי נידתה².

הש"ך בס"ק ה' רוצה להוכיח שאם לא היה אפשר לאישה בעניין אחר אלא ללבוש את בגדי נידתה (כגון שלא היו לה באותה העת בגדים אחרים ואף לא יכלה להשיג באותה העת בגדים אחרים), הרי שזה יחשב לאמתלא עבור האישה למרות שראוה לובשת בגדי נידתה, הוכחתו של הש"ך הינה מהמעשה עם "ראשו של הכבש", ששוחט שעשה סימן בראש כבש שחוט בכדי שיהיה נראה שהוא טריפה וגם היה אומר שהכבש הזה טריפה, ולאחר מכן חזר בו ואמר שהכבש הזה כשר ועשה כן בכדי שלא יקחו אותו וישאר עבורו, נפסק להלכה בשולחן ערוך, כיוון שנתן אמלא לדבריו נאמן³.

מחלק הש"ך בין המעשה עם ראש הכבש לנידון דידן, שבניגוד למעשה עם ראש הכבש שהיה השוחט כביכול מוכרח לעשות סימן בראש הכבש "לסמנו" בכדי שלא יקחו אותו אחרים, בנידון דידן האישה יכלה לומר טמאה אני, ולא היתה צריכה לעשות מעשה וללבוש בגדי נידתה ולצאת כך לרשות הרבים, מכאן מסיק הש"ך שאם לא היה אפשר בעניין אחר, אלא ללבוש בגדי נידתה הרי שהיא נאמנת.

אישה שאמרה שהרב התיר לה את הכתם ונמצא דבר שקר בפיה

אישה שאמרה שחכם פלוני טיהר לה את הכתם והחכם מכחישה החכם נאמן והאישה טמאה. נאמנות החכם היא רק לעניין איסור והיתר, בנוגע לטומאה, אבל לא לעניין ממון כגון להפסידה כתובתה שצריך לכך שני עדים⁴.

פירסה נידה באמצע התשמיש

בעל ואישה ששימשו ובאמצע התשמיש אמרה האישה לבעלה שפירסה נדה ונטמאה, אם הבעל פרש מאשתו מיד במזיד בעודו בקשוי איבר הרי שהוא חייב כרת משום שיציאתו הנאה לו כביאתו, ובשוגג חייב חטאת¹.

¹ שו"ע סימן קפ"ה ס"ב, ט"ז סק"ב

² ט"ז סק"ב, פת"ש סק"ג, בשם התורת שלמים, כרתי ופלתי

³ שו"ע יו"ד סימן א' סעיף יג

⁴ שו"ע סימן קפ"ה ס"ג, ט"ז סק"ג

בפועל מה עליו לעשות? נועץ צפורני רגליו בקרקע או בכל דבר קשה ולא יסמוך עצמו על אשתו אלא על ידיו ורגליו ושווה בלא דישה ופורש באבר מת.²

אישה שפרשה מייד מבעלה הרי שהיא חייבת כרת אם עשתה כן במזיד, ובשוגג חייבת חטאת, מהטעם שפרישת האישה בעוד הבעל באיבר חי נחשבת להנאה אף עבור האישה.³

כתב הרמ"א, ימלא פחד ורתת על העבירה שבאה לידו ויתענה ארבעים ימים ואינם צריכים להיות רצופים, ואדרבה עדיף שלא יהיו רצופים בכדי שיהיה לבו נשבר ונכנע תדיר ויתוודה ויעשה על כך תשובה.⁴ ג' ימים רצופים של לילה ויום נחשבים כ 40 תעניות. באדם חלש מספיק יומיים רצופים 48 שעות. אם התעניות קשות עליו יכול לפדותם בצדקה, והעשיר ירבה בצדקה יותר מהעני.⁵

הפתחי תשובה⁶ הביא את דברי החתם סופר שחילק ג' חלוקות בעניין,

א. אם שימשו בעונת הוסת או בעונה אחת קודם שהיה לבני הזוג לפרוש מתשמיש הרי שזה נחשב כמזיד.

ב. אישה שאין לה וסת קבוע דינה מבואר בסימן קפ"ו, הרמב"ם והרא"ש מצריכים אותה לבדוק תמיד לפני תשמיש, אם לא בדקה קודם תשמיש, ובמהלך התשמיש ראתה דם אין זה אונס. אמנם אם בדקה לפני תשמיש הרי שהם אנוסים על תחילת התשמיש.

אישה שאמרה לבעלה נטמאתי פרוש ממני, ופרש מייד הרי שגם היא רצתה בפרישה, והפרישה באיבר חי הנאה לה ושניהם חייבים כרת. אם רק אמרה נטמאתי, ולא אמרה לבעלה פרוש ממני, היא נחשבת אנוסה ואינה צריכה כפרה אך הבעל צריך כפרה.

ג. אישה שיש לה וסת קבוע, ושמשה בימי טהרתה וראתה דם בעת התשמיש הבעל והאישה נחשבים כאנוסים.

¹ שו"ע סימן קפ"ה ס"ד

² שו"ע סימן קפ"ד ס"ג

³ פת"ש סקי"ד

⁴ מג"א או"ח סימן תקס"ח סקט"ו, רמ"א יו"ד סימן קפ"ה ס"ד

⁵ פת"ש סקי"ב, בשם החת"ס

⁶ פת"ש סקי"ד

סימן קפו

דיני בדיקה לפני ואחרי תשמיש

אישה שאין לה וסת קבוע האם צריכה בדיקה לבעלה
ג' שיטות נאמרו בדבר,

שיטה א' - שיטת הרמב"ם והרא"ש, אישה שאין לה וסת קבוע צריכה בדיקה לעולם בין קודם תשמיש ובין לאחר תשמיש. שיטת הרמב"ם שהבעל צריך בדיקה לאחר תשמיש.

שיטה ב' - שיטת השולחן ערוך שמקורה ברי"ף, רמב"ן, ורשב"א, שהבעל והאישה צריכים בדיקה בעד ג' פעמים הראשונות לפני התשמיש ולאחר התשמיש, בכדי שתהיה לאישה חזקה שאינה רואה מחמת תשמיש.

שיטה ג' - שיטת הש"ך בדברי הרי"ף שאף אישה שאין לה וסת, אינה צריכה בדיקה כלל לבעלה, אף לא ב ג' פעמים הראשונות.

להלכה אנו נוקטים כדעת השולחן ערוך, שהבעל והאישה צריכים בדיקה בעד ב ג' פעמים הראשונות. אנו מונים את ג' בדיקות אלו רק לאחר שכלה דם הבתולים, משום שכל עוד שדם בתולים לא פסק אנו תולים את הדם, בדם הבתולים וזה לא מהווה בירור לגבי רואה מחמת תשמיש.

זמן הבדיקה

הבדיקה לפני התשמיש תעשה לכתחילה תוך חצי שעה קודם התשמיש והבדיקה לאחר התשמיש תעשה מיד לאחר התשמיש ועל כל פנים תוך חצי שעה מהתשמיש¹.

בזיווג שני האישה איננה צריכה לבדוק ג' פעמים תחת בעלה השני².

¹ שיעורי שבט הלוי
² חוט שני

בדקה עצמה ג' פעמים אבל לא היו רצופים כגון ששימשה ובדקה, ולאחר מכן שימשה ולא בדקה, שימשה פעם נוספת ובדקה וכן על זה הדרך, הרי זה מועיל לה לבדיקת ג' פעמים¹.

הבדיקות של ג' התשמישים הראשונים יכולים להיות אפילו אחר ג' תשמישים בלילה אחד.

בירור אם היא רואה מחמת תשמיש או לא, איננו יכול להתברר באישה שהיא מעוברת לאחר ג' חודשי עיבור או באישה מינקת כיוון שיש להן חזקה שהינן מסולקות דמים².

אישה שאין לה וסת קבוע, שראתה דם לאחר תשמיש אפילו ראתה זמן מופלג לאחר התשמיש, אזי ג' פעמים הבאות צריכה בדיקה לפני תשמיש, ולאחר תשמיש. וכן הבעל צריך לבדוק עצמו לאחר תשמיש. ובגדר מה נקרא זמן מופלג, כתבו פוסקי זמנינו כל הלילה שלאחר התשמיש³.

אישה שיש לה וסת קבוע, וראתה דם לאחר התשמיש, תבדוק עצמה לאחר התשמיש הבא כדי לעקור הריעותא, ודי לה בבדיקה אחת⁴. אישה שלא בדקה ג' פעמים הראשונות נחלקו גדולי פוסקי זמנינו האם הוחזקה שאינה רואה מחמת תשמיש, ולא נצריך אותה יותר לבדיקות הללו⁵, או שמא אין בכך חזקה ונשארה על האישה חובת בדיקה אף שכבר עברו עליה שנים רבות מנשואיה⁶.

¹ חוט שני

² שיעורי שבט הלוי

³ שיעורי שבט הלוי, חוט שני

⁴ חוט שני, שיעורי שבט הלוי

⁵ שיעורי שבט הלוי

⁶ חוט שני

סימן קפז

דין אישה שראתה דם מחמת תשמיש

ישנם מיעוט נשים שרואות דם מחמת תשמיש, בסימן זה יפורט מה דינן וכיצד עליהן לנהוג.

שיעור הזמן שהאישה תיקרא רואה מחמת תשמיש הוא בכדי שתושיט ידה מתחת הכר ותקח עד ותקנח עצמה, אם ימצא דם על העד הרי שהיא רואה מחמת תשמיש¹. כיום אין אנו בקיאים בשיעור זמן הנ"ל ולכן כל הרואה סמוך לתשמיש הרי זה בגדר רואה מחמת תשמיש².

אין האישה נאסרת על בעלה אלא אם כן ראתה דם מחמת תשמיש 3 פעמים ברציפות, לדוגמא: אם היה תשמיש וראתה בו דם, ולאחר מכן תשמיש ולא ראתה בו דם, וכן על זה הדרך איננה נאסרת לבעלה בכך, רק אם היו 3 תשמישים ברציפות שראתה בהם דם הרי שנאסרה לבעלה³.

שיעור הזמן להקרא סמוך לתשמיש הינו כ 3 – 2 דקות⁴.

יש אומרים שעד חצי שעה נקרא סמוך לתשמיש, ולמעשה אפשר להקל גם בפחות⁵.

בפחות⁵.

אישה שראתה שלוש פעמים מחמת תשמיש וכבר נאסרה על בעלה, ישנה מחלוקת הפוסקים האם תועיל לה כעת בדיקה בכדי להתירה לבעלה, ולהלכה השולחן ערוך פוסק לקולא, והרמ"א מציין במקום שאם היה לאישה צער, או כאב בשעת תשמיש ודאי אפשר לסמוך על הבדיקה שתבואר לקמן.

¹ גמ' סה:; שו"ע סימן קפ"ז ס"א

² רמ"א סימן קפ"ז ס"א

³ רמ"א שם, בשם הרמב"ם והרשב"א

⁴ חוט שני

⁵ שיעורי שבט הלוי

מהי הבדיקה?

האישה צריכה לקחת שפופרת של עופרת חלולה, ולהכניס בשפופרת מכחול ובראש המכחול מוך-צמר גפן, ולהכניס את המכחול פנימה, עד המקום שאיבר הבעל מגיע. במידה ונמצא דם על ראש המוך בידוע שהוא מהמקור כלומר מהרחם, וזה מהווה ראיה שהאישה הינה רואה דם מחמת תשמיש. אם לא נמצא דם בראש המכחול, בידוע שהדם שראתה בזמן התשמיש איננו מהמקור כלומר איננו מהרחם אלא מהצדדים ומותרת לבעלה, ברייתא זו נפסקה להלכה בשו"ע¹.

נחלקו הפוסקים האם אכן יש לבצע בדיקה זו בפועל, ישנם ראשונים שכתבו כבר בתקופתם שאין לבצע בדיקה זו², ומאידך יש שכתבו כן לקיים המנהג ולאפשר לבצע בדיקה זו³.

אמנם יש הסוברים שרק אם ראתה דם בצדדים בבדיקה עצמה, אנחנו נתיר אותה בחזרה לבעלה הראשון מפני שזו בדיקה המהווה מדד שהדם איננו מהרחם. אבל אם לא ראתה כלל דם לא נתיר אותה בחזרה לבעלה הראשון. (אבל לאחרים מותרת אף אם לא מצאה דם כלל בבדיקה)⁴. ויש חולקים ופוסקים שאף אם לא ראתה דם כלל בבדיקה מותרת לבעלה הראשון⁵.

בשיעורי שבט הלוי כתב להלכה שיכולה לבצע בדיקה זו (אם רוצה בכך).

אין חילוק אם האישה התחילה לראות דם מחמת תשמיש מיד לאחר הנשואין, (כמובן באופן שאנו יודעים שזה איננו דם בתולים), לבין אם רואה מחמת תשמיש לאחר שנים רבות דינם שווה⁶.

אם שמשה סמוך לוסתה אנו תולים ראייתה בוסתה⁷.

בש"ך מובאים שתי דעות⁸,

דעה א. שמא מדובר ברשעים, ושמשו בעונת וסתה שהיה עליהם לפרוש ולכן תולים ראייתה בוסתה.

¹ גמ' נדה סו:; שו"ע סימן קפ"ז ס"ב

² ראב"ד, רמב"ן, רשב"א

³ ב"ח, מהר"ם מלובלין

⁴ פת"ש, בשם הינודע ביהודה סקי"ח

⁵ ש"ך סקי"א

⁶ רמ"א סימן קפ"ז ס"א

⁷ שו"ע סימן קפ"ז ס"ד

⁸ ש"ך סקט"ז

דעה ב. שמא אין מדובר כלל ברשעים, אלא כגון שמדובר בקטנה שעדיין לא ראתה את דם וסתה שלוש פעמים, שאין צריך לפרוש ממנה סמוך לוסתה.

אישה שראתה מחמת תשמיש אם יש לה וסת קבוע מספיק שתבצע בדיקה אחת לפני ואחרי תשמיש הבא, במידה והבדיקה יצאה נקיה איננה צריכה לחשוש יותר. אם אין לה וסת קבוע אזי חייבת לבדוק עצמה ג' פעמים לפני ואחרי ה- ג' תשמישים הבאים¹. הטעם לכך, משום שצריכה להתחזק שאיננה רואה מחמת תשמיש, שאף שכל וסת שאיננו קבוע מספיק פעם אחת בכדי לעוקרו אנו חוששים שמא התשמיש גורם לדם לבוא, וכיוון שאין לה וסת קבוע אנו חוששים יותר, וצריכה לבדוק עצמה לפני ואחרי ג' תשמישים הבאים בכדי שתצא מחשש רואה מחמת תשמיש.

כלה שראתה דם בעת התשמיש

כלה שהיא בתולה שראתה דם אחר הנשואין תולה בדם הבתולים. י"א עד שתשמש פעם אחת ולא תראה דם², וי"א אפילו אם לא פסקה מלראות דם, אם אין לה צער וכאב בשעת תשמיש איננה תולה בדם בתולים³.

למעשה בימינו אנו, אישה שראתה דם בשעת תשמיש כבר אחר הפעם הראשונה, עליה להתייעץ עם מורה הוראה, ובנוסף לגשת לרופאת נשים שתבדוק האם יש לה פצע באותו מקום, שכן יתכן שהדם נובע מפצע ולא מחמת התשמיש עצמו. ואין לה לחכות ח"ו לפעם השלישית. תליה כאמור בפצע יכולה להתבצע שלא בשעת וסתה. **כלה כל עוד לא כלו דמי בתוליה איננה צריכה לבדוק עצמה רפואית.**

תליה במכה

אישה שיודעת בוודאות שיש לה מכה באותו מקום, אבל איננה יודעת אם מכתה מוציאה דם, אזי אם חלילה ראתה דם בעת תשמיש יכולה לתלות במכתה שלא בשעת וסתה, אבל חייבת לשבת ז' נקיים⁴. יש מגדולי פוסקי הספרדים שפסק להקל שאישה יכולה לתלות את כתמיה במכתה בין בשעת וסתה ובין שלא בשעת וסתה ואפילו אם איננה יודעת בוודאות אם מכתה מוציאה דם⁵. (לעניין נאמנות הרופאים עיין לעיל עמ' ט).

¹ שיעורי שבט הלוי, סימן קפז סעיף א אות יא, חוות דעת סק"ב

² שו"ע סימן קפ"ז סי"ג

³ רמ"א שם

⁴ שיעורי שבט הלוי, ש"ך סימן קפז ס"ק כ, רמ"א סימן קפז סעיף ה

⁵ טהרת הבית חלק א עמ רמט סוף אות י

יש נשים שרואות דם בתשמיש לאחר לידה, ובד"כ זה נובע מכך שהרחם עדיין חלש ועפ"י רוב נשים אלו כשמתחזק גופן מפסיקות לראות מחמת תשמיש. נשים אלו צריכות להתייעץ עם מורה הוראה מובהק משום שיש בדינים אלו פרטים רבים.

סימן קפח

דיני מראות הדמים

"חמשה דמים טמאים באישה האדום והשחור, וכקרן כרכוב, וכמימי אדמה, וכמזוג. הירוק עקביא בן מהללאל מטמא וחכמים מטהרים" (נדה דף יט).

בדף כ: "אמר רבי יוחנן חוכמתא דרבי חנינא גרמא לי דלא אחזי דמא, מטמינא מטהר, מטהרנא, מטמא". רבנו הרא"ש כתב שבדורות הללו אין בקיא במראות דמים להישען עליו, ואפי" בימי חכמי הגמרא, היו מהחכמים שנמנעו לראות דמים. לכן אין לטהר כיום שום מראה שאפי" נוטה לאדום, ורק מראה ירוק כמראה הזהב, (חכמינו דימו מראה ירוק למראה הזהב משום שפעמים שקרו לירוק צהוב), או מראה לבן יש לטהר, עליהם נרחיב בהמשך.

הט"ז הביא בשם חמיו הב"ח, שהב"ח מצא בכתבים בשם מהר"י מרגלית, שאישה שיצא ממנה הפרשה סמיכה לבנה לאחר שרחצה במרחץ יש לטמאות אותה משום שזה דם שהתלבן במרחץ, כותב על כך הט"ז שדברים תמוהים הם שלא נמצא כן בתלמוד ובפוסקים.

הוראה לגבי עד בדיקה לח

עוד כתב הב"ח שכשיבוא לפני המורה מראה לח לא יורה בו עד שיתייבש משום שלפעמים לאחר שיתייבש ימצא אדום בקצותיו. כותב על כך הט"ז שדברים תמוהים הם שאם כן מדוע נפסק בשולחן ערוך בסימן קפ"ו לגבי אישה שאין לה וסת שתבדוק קודם תשמיש, מה תועיל הבדיקה כל זמן שהעד בדיקה לח, הרי תצטרך להמתין שהעד יתייבש לשיטתו, קושיא נוספת מקשה הט"ז מהברייתא בדף כ: "לא יאמר חכם אילו היה לח היה ודאי טמא, אלא אמרינן אין לו לדיין אלא מה שענינו רואות", ואם כן הוא הדין להיפך אין לו לדיין אלא מה שענינו רואות כאשר מובא לפניו עד לח, ויפסוק לפי מה שהוא רואה לפניו באותה עת.

אנו נוקטים כיום שכל מראה שמוגדר אדום בין אם הוא כהה או בהיר הינו טמא וכן מראה שחור טמא, ומה שאין לו שייכות כלל לאדום או שחור – טהור¹.

¹ סימן קפ"ח, ש"ך סק"א

מראה לבן או צהוב בהיר, ירוק, כחול, הינם טהורים¹.

מראה חום (ברזיל), **בבדיקה** וכ"ש בכתם, שנראה כמראה הקפה, שהוא כעין קליפת ערמונים, הסדרי טהרה כתב שטהור, דין זה אף הובא בשאלת יעב"ץ ופסק שהינו טהור. אמנם גדולי פוסקי זמנינו החמירו בכך ופסקו, במראה חום כהה בבדיקה לחומרא, ובכתם אפשר להקל. בצבע חום בהיר בבדיקה, הרב ואזנר כתב להקל אך צריך הבחנת חכם².

בהפסק טהרה אין להקל אף בחום בהיר, וי"א שתשאל רב³, ויש מגדולי פוסקי הספרדים שפסק להקל במראה חום בהיר אף בהפסק טהרה⁴.

חום הנוטה לבורדו אף למקילים בחום יש להחמיר בבדיקה כיוון שנוטה מאוד לאדום, אמנם בכתם יש יותר מקום להקל⁵.

במראה שמוגדר ורוד דעת הגאונים הנ"ל להחמיר. במידה והמראה היה לח והיתה נטיה לצבע ורוד וכשהתייבש נראה לבן, הרב ואזנר נוקט להלכה שזה נחשב מראה טהור⁶.

מראה השעוה וכל שכן מראה הזהב בבדיקה, אין להקל במהירות אלא אם כן יש צדדים נוספים שאינו דם נידות, בכתם יש יותר מקום להקל, ויש להתייעץ עם רב מורה הוראה⁷.

יש מגדולי פוסקי זמנינו שהורה, שרק בהפסק טהרה יש להחמיר במראה הזהב ולא בשאר הבדיקות⁸. יש מגדולי פוסקי זמנינו שהקלו במראה הזהב אף בהפסק טהרה⁹.

מראה טמא שנמצא על עד או בגד ואם משפשפים אותו נופל המראה ולא נשאר שום רושם, הרי שהאישה טמאה, ומה שהמראה נפל אין בזה שום סיבה להתיר¹⁰.

¹ שיעורי שבט הלוי

² חוט שני, שיעורי שבט הלוי

³ דרכי טהרה פרק ג אות ד

⁴ טהרת הבית חלק א עמ' חצר

⁵ שיעורי שבט הלוי

⁶ שיעורי שבט הלוי

⁷ פת"ש סק"ב

⁸ חוט שני

⁹ יביע אומר ח/ט, צא, ח/ז, יט

¹⁰ חוט שני

הדרך הנכונה לבחון מראה עם שכבות, להתבונן בקו העיגול מבחוץ כלפי מרכז משום שמזוית זו אין השכבות מונחות אחת על גבי השניה אלא הן מדורגות כלפי פנים. אם באופן זה המראה נראה טהור יש לטהר, ויש להשאיר זאת לשיקול המורה הוראה¹.

כתם שאבד

כתם שהאישה מצאה והיא הסתפקה בו אם הוא טמא או טהור והכתם נאבד או שכבסו את הבגד שהיה בו הכתם, האישה טהורה מדין ספיקא דרבנן לקולא, אבל אם הבעל או האישה החליטו שיגשו לרב לשאול על הכתם, הדבר אינו מוכרע שאינו צריך להחמיר (כיוון שזה מראה שיש לבני הזוג צד ממשי שיתכן שהכתם טמא). אם בפועל נגשו לרב והרב הסתפק, אזי האישה טמאה מספק, מכיוון שאנו מסופקים על המראה שנאבד, זה שבפועל המראה נאבד זה לא מתיר ספק איסור².

האם ניתן לראות מראות בלילה

לכתחילה יש לראות את המראות ביום בצל כמובא בגמ' בדף כ: "אמר רב אמי בר שמואל וכולן אין בודקין אותן אלא בין חמה לצל. אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה בחמה ובצל ובידו".

אמנם מובא באותו עמ' שרבי ראה דם בלילה וטימא אותו, וראה את אותו מראה ביום וטיהר אותו, המתין שעה אחת וחזר וטימא, אמר אוי לי שמא טעיתי, ומקשה הגמרא שמא טעה? ודאי טעה, "דתניא לא יאמר חכם אילו היה לח היה ודאי טמא אלא אין לו לדיין אלא מה שענינו רואות. מעיקרא אחזקיה לטמא, כיוון דחזא לצפרא דאשתני אמר ודאי טהור, ובלילה הוא דלא אתחזי שפיר. כיוון דחזא דהדר אשתני אמר, האי טמא הוא ומפכח הוא דקא מפכח ואזיל". מסביר רש"י - מראה אדמימותו של המראה הולכת ומתבהרת ולכן חזר וטימא. כלומר רבי הבין שהמראה שהוא ראה בלילה היה כהה יותר וחמור יותר מבחינה הלכתית, ואותו מראה הלך והתבהר עם הזמן ולכן חזר וטימא את אותו מראה.

הגאון רבי ניסים קרליץ, מוציא מגמ' זו שני יסודות.

א. אם ראו מראה בלילה וטימאו אותו וחזרו וראו אותו שוב ביום וזה נראה טהור אנו מטהרים את אותו מראה ולא חוששים שמא המראה השתנה, וזה נכלל במה שאמרו אין לו לדיין אלא מה שענינו רואות.

¹ חוט שני

² חוט שני

ב. אם אנו רואים מראה שהולך ומשתנה מהגוון המקורי שהיה בו כגון שהיה אדום כהה והיה נראה מראה טמא, ואותו מראה הולך ומתבהר עם הזמן, אנו חוששים לראיה הראשונה ואנו מטמאים את אותו מראה, ולא אמרינן שלא ראה טוב בתחילה אלא אנו נוקטים שפשוט המראה הזה השתנה מכפי שהיה בתחילה.

כעת תובן היטב תשובת גבעת שאול המובאת בפת"ש, כתם שבלילה היה נראה טמא וכשראהו בבוקר היה נראה טהור יש להקל ולטהר, יובן היטב עפ"י ההסבר באות א' לעיל. (ודווקא אם האישה לא החזיקה הכתם כוודאי טמא, אבל אם החזיקה הכתם כוודאי טמא אף שביום נראה טהור, אין להקל).

ובלבושי שרד הוסיף על כך שבאופן האמור לעיל שאנו מטהרים את הכתם, אם לאחר שעה החכם ראהו שוב, והיה נראה טמא יש לאוסרו, יובן היטב עפ"י ההסבר באות ב' לעיל.

ראיית מראה - עד בדיקה, ליד נר (לא חשמלי) ישנה נטיה קצת לאדמימות, וזה משפיע על איך שהמראה נראה. ראיית מראה - עד בדיקה, ליד מנורה צהובה כנ"ל יש נטיה לאדמימות, והרואה מראה - עד בדיקה, באור כזה יש לקחת זאת בחשבון בשיקול הדעת.

ראיית מראה - עד בדיקה, בפלורסנט לבן יש נטיה להלבין את המראה, יש לקחת זאת בחשבון כאשר מתבוננים במראה.

כיום נוהגים לראות מראות בלילה כיוון שאנו מטמאים כל מראה אדום, או עם נטיה ברורה לאדום, מ"מ אם רואים בלילה מראה שנראה אדום אין צורך להחליט מייד ואפשר לחכות עם זה לבוקר לראות ביום, שפעמים שנראה בלילה אדום וכשרואים ביום הוא באמת לבן.

האם יש לברך על טבילה על מראה שנסתפק בו החכם

כתבו פוסקי זמנינו, מראה שנסתפק בו החכם, וטימא את המראה, האישה מברכת על טבילה זו, כיוון שכיום אנו מטמאים כל מראה הנוטה לאדום אם כן האישה מחוייבת בטבילה מן הדין ולכן תברך. אמנם אם טומאתה לא מעיקר הדין אלא רק בתורת חומרא לא תברך¹.

יש לאישה נאמנות לומר כתם או בדיקה כזו (בדיוק) ראיתי ואבדתיו במידה והוא מראה מהמראות הטהורות הרי שהאישה טהורה. אם הביאה לפנינו מראה

¹ חוט שני, שיעורי שבט הלוי

ונסתפקנו האם הוא טמא או טהור, והאישה אומרת חכם פלוני טיהר לי כיוצא בזה, כלומר איננה מעידה על הכתם הזה אלא אומרת שחכם פלוני טיהר לה כיוצא בזה אבל לא את הכתם הספציפי הזה, אין סומכין עליה. הטעם לכך אומר הט"ז שיתכן שיש לאישה ספק וסברה שהוא טהור, ויתכן שהיא טועה, ומכיוון שיש ריעותא לפנינו שאנו מסתפקים האם כתם זה טהור או טמא, אין סומכין עליה¹.

הוראת הבעל במראות אשתו

בעל יכול להורות במראות – עדי בדיקה של אשתו², ובתנאי שלא איתחזק איסורא³. (ואף שכעת האישה טמאה איננה בחזקת רואה תמיד), ולכן אם התעוררה שאלה בעניין הטבילה איננו יכול להורות כיוון שנוגע בדבר, כל זה אמור אם התעוררה שאלה שמצריכה שיקול הדעת ודימוי מילתא למילתא, אבל בדבר המפורש בשולחן ערוך לכולי עלמא מותר לבעל להורות אף באתחזק איסורא (אף שהוחזקה כודאי אסורה)⁴.

יש מגדולי חכמי הספרדים בדורנו שהורה שבמידה והבעל הגיע להוראה יכול להורות לאשתו הלכה למעשה אף באתחזק איסורא (אף שהוחזקה כודאי אסורה), בין אם זה מפורש בפוסקים ובין אם צריך שיקול הדעת ודימוי מילתא למילתא⁵.

אם חלילה הוציאו את הרחם בניתוח, במידה והוציאו בוודאות את כל הרחם ואחר כך יצא דם, האישה טהורה כיוון שזה איננו דם מהרחם.

בדיקת רופא

בבדיקת רופא אם הבדיקה הגיע עד הרחם, או צוואר הרחם, אנו נוקטים לדינא שצריכה לבצע הפסק טהרה לאחר 5 ימים (לנוהגים כשיטת הרמ"א), למנות שבעה נקיים ולטבול בברכה, כיוון שקיי"ל שאין פתיחת הרחם ללא דם. יש מגדולי פוסקי הספרדים שכתב לחלק במידה והפתיחה היתה קטנה מ 3 מלימטר בצוואר הרחם ולא יצא דם האישה טהורה, מ 3 מלימטר ומעלה טמאה אף אם לא ראתה דם, אא"כ זו הפתיחה הטבעית של האישה עפ"י קביעתו של הרופא⁶.

בתפירות שעושים הרופאים לרחם, גם כשיוצא דם אינו אלא כדם מכה וטהורה⁷.

¹ שו"ע סימן קפ"ח ס"ב

² ש"ך סק"ז בשם התוס'

³ פת"ש סק"ו בשם החכמת אדם

⁴ חוט שני

⁵ טהרת הבית חלק ג עמ' עדר

⁶ דרכי טהרה פרק א אות יז

⁷ שיעורי שבט הלוי

אישה שיצא ממנה מאותו מקום כמין קליפות או שערות או חתיכות קטנות, תשרה אותם מעת לעת דהיינו במשך 24 שעות במים פושרים שהם בטמפרטורה של חמימות הרוק (גם בחורף וגם בקיץ), אם נמוכו הרי שהיא טמאה, ואם לא נמוחו טהורה¹. כתב הרמ"א אם מעכן בצפורניו ולא נמוחו טהורה ואין צריך לבדוק ע"י שרייה.

החכמת אדם כתב שאין אנו בקיאים בזמן הזה בבדיקת שרייה במים פושרין, ואמנם אפשר לבדוק ע"י מיעוך בציפורן וכפי שפסק הרמ"א אם מעכן בצפורניו ולא נמוחו טהורה.

אישה שהכניסו לה טבעת ברחם (התקן תוך רחמי), הרי שהיא נטמאת כתוצאה מכך, משום שאי אפשר לפתיחת הקבר ללא דם².

בירידת מים האישה איננה טמאה אא"כ מדובר שהיתה ירידת מים מרובים יש מקום לחשוש שהיתה שם טיפת דם³.

¹ שו"ע סימן קפ"ח ס"ד

² חוט שני

³ שיעורי שבט הלוי, חוט שני

סימן קפט

דיני הוסתות

ידועים המה דברי הרמב"ן זצוק"ל, 'צריכות בנות ישראל להזהר בחישובי הוסתות ודיניהן, כי אין לך דבר שצריך תלמוד כחשש הוסתות'

כתב החכמת אדם, "הרוצה לקיים מצות פרישה כתיקונה, יזהר תמיד לכתוב יום הוסת ואז יוכל לחשב יום הוסת כתיקונו, כך קבלתי מרבותי וכך הייתי נוהג כל ימי, ולא אנה לי כל און, ברוך ה' המקדש עמו".

ישנם נשים בעלות וסת שתאריך ראייתן קבוע וישנם נשים שתאריך ראייתן איננו קבוע ודינם שונה כאשר יפורט לקמן.

הסבר דיני הוסתות, קביעתן ועקירתן יחולק לשלושה שלבים

- הקדמה כללית כיצד אישה קובעת וסת או עוקרת וסת.
- לא לו וסתות אישה בעלת וסת קבוע צריכה לחשוש, ולא לו וסתות בעלת וסת שאיננו קבוע צריכה לחשוש.
- פירוט סוגי הוסתות השונים.

הקדמה כללית כיצד אישה קובעת או עוקרת וסת

בכדי שנוכל להגדיר כיצד אישה קובעת או עוקרת וסת ראשית עלינו להגדיר מה היא עונה, ישנם שתי עונות, עונת יום ועונת לילה. עונת יום מתחילה מנץ החמה ומסתיימת בשקיעה. עונת לילה מתחילה משקיעת החמה וממשיכה עד נץ החמה¹.

קביעת וסתות

בכדי שווסת החודש יקבע האישה צריכה לראות ברצף שלושה וסתות, באותו תאריך ובאותה עונה². בכדי לקבוע וסת הפלגות האישה צריכה לראות 4 וסתות, מתוכם שלושה וסתות בהפלגה שווה, כיוון שהראיה הראשונה איננה מן המניין, כפי שיתבאר לקמן. בכדי לקבוע וסת דילוגים על האישה לראות ארבע ראיות ושלוש דילוגים שווים באותה עונה וי"א שחייבת לראות חמשה ראיות וארבע דילוגים שווים באותה עונה, כפי שיפורט בהמשך³.

דוגמא לקביעת ועקירת וסת החודש

אישה שראתה את תחילת וסתה ב ' בחודש בבוקר הרי שתפרוש מבעלה בחודש הבא בתאריך ' בחודש החל מנץ החמה עד השקיעה, מטעם וסת החודש. וסת החודש נקבע בשלוש ראיות רצופות שיחולו באותו תאריך ובאותה עונה, ועקירתו בכך שיעברו שלושה חודשים רצופים שהאישה לא תראה דם באותו תאריך ובאותה עונה⁴.

תאריכי הפרישה לאישה שאין לה וסת קבוע

אישה שאין לה וסת קבוע עליה לחשוש לעונה בינונית שהיא שלושים יום מיום תחילת ראיית הוסת האחרונה כאשר יום הראייה מן המניין. י"א שעונה בינונית הינה יום שלושים ואחת, להלכה: מרבית האשכנזים נוהגים להחמיר ולפרוש ביום שלושים וגם ביום שלושים ואחת⁵.

בני ספרד לא נהגו בחומרה זו⁶.

¹ חוות דעת חידושים סימן קפ"ד סק"ב, ובביאורים סק"ה

² שיעורי טהרה עמ תקצה ד"ה זמני החששות

³ שו"ע סימן קפ"ט ס"ב

⁴ שו"ע סימן קפ"ט ס"ב, ו

⁵ חוות דעת ביאורים ס"ק יב

⁶ דרכי טהרה פרק ז אות י, טהרת הבית חלק א סימן א סעיף ו סוף אות ו

בנוסף לאישה שאין לה וסת קבוע, עליה לחשוש לוסת הפלגה, שפירושו מס' הימים מתחילת הוסת האחרון עד תחילת הוסת הנוכחי, לדוגמא אישה שקבלה את וסתה ב ה' בחודש (ביום לאחר נץ החמה), ולאחר מכן קבלה וסת ב כד' בחודש (ביום לאחר נץ החמה), זוהי הפלגת עשרים ימים, כלומר יום קבלת הוסת תמיד מן המניין, ולכן ביום העשרים מקבלת וסתה האחרון תפרוש מבעלה.

אישה שיש לה וסת קבוע לתאריך מסויים בחודש

לדוגמא: אישה שרואה כל כ' בחודש, או שיש לה וסת קבוע להפלגה כגון שרואה כל 25 ימים, צריכה לבדוק רק בעונת וסתה. אישה זו לא תחמיר על עצמה לבדוק לא לפני תשמיש ולא אחרי תשמיש מטעם שמא יהא ליבו של בעלה נוקפו שמא ראתה דם, והדבר יביאו חלילה לפרוש מאשתו¹.

מרבית בני אשכנז נוהגים להוסיף את חומרת עונת "אור זרוע"
עונת אור זרוע פירושה, לפרוש עונה אחת קודם עונת הוסת. (כמבואר לעיל בסימן קפד).

4 אישה שיש לה וסת קבוע חוששת רק לתאריך הקבוע שלה².

שכחה לבדוק

עברה עונתה ולא בדקה, אם יש לאישה וסת קבוע הרי שהיא אסורה לשמש עם בעלה עד שתבדוק. בדקה (אפילו לאחר זמן), והבדיקה היתה נקיה לחלוטין הרי שהיא מותרת לשמש עם בעלה. אישה שיש לה וסת שאיננו קבוע ועברה עונתה ולא בדקה, ולא ראתה דם, וגם לא היו לה הרגשות הגוף שוסתה עומד להגיע, הרי שהיא מותרת לשמש עם בעלה³.

לעניין זה עונה בינונית נחשבת כוסת קבוע, כלומר אישה שוסתה קטן מ ל' ימים והגיע יום שלושים ועדיין לא קבלה את וסתה, אסורה לשמש עם בעלה עד שתבדוק, למרות שכבר בדקה עצמה בתאריך של וסת החודש⁴.

בעלת וסת קבוע ששינתה מראיתה הקבועה, לאלו תאריכים עליה לחשוש
אישה שיש לה וסת קבוע לשלושים יום ושנתה פעם אחת וראתה כעבור עשרים ימים. בחודש הבא תחשוש באופן חד פעמי לראייה של העשרים, וכמו כן תחשוש לראייתה הקבועה של שלושים.

¹ רמ"א סעיף א'

² שו"ע סימן קפ"ט ס"א

³ שו"ע סימן קפ"ד סעיף ט

⁴ שו"ע סימן קפ"ט ס"ד, חוות דעת סימן קפ"ט סק"כ

אם אישה זו שלוש פעמים ברציפות תראה במרחק של עשרים ימים מתחילת וסת לתחילת וסת וכל השלוש פעמים יהיו באותה עונה הרי שנעקר וסת של השלושים ונקבע וסת של העשרים¹.

דוגמא לקביעת ועקירת וסת הפלגות

וסת הפלגות מוגדר המרחק בין תחילת ראיית וסת הקודמת לתחילת ראיית וסת הנוכחית כאשר יום הראיה תמיד מן המניין. לדוגמא: אישה שבין תחילת ראיית וסת אחת לבין תחילת ראיית הוסת הבא, יש לה מרחק של 25 ימים הרי שהפלגתה 25 ימים. כגון שראתה ב א' בחודש ביום ולאחר מכן ראתה ב כ"ה בחודש ביום.

הכלל בוסת הפלגות, שהפלגתה של האישה יכולה להתברר רק מהראיה השניה והלאה כיוון שרק לאחר הראייה השניה אנו יודעים כמה ימים הפליגה מראייתה הקודמת. ולכן בוסת הפלגות הראיה הראשונה איננה מן המניין².

בכדי שוסת הפלגות יקבע האישה צריכה לראות ארבע וסתות, ומתוכם שלושה הפלגות שוות, ושכל אחת מהפלגות יהיו באותה עונה, ובכה"ג יקבע וסת הפלגות. במדה ועברו על האישה שלושה וסתות רצופים שהפליגה בהם למס' ימים שונה מהמס' שהיה קבוע לה, הרי שנעקר וסת הפלגה שהיה קבוע לה, ואיננה צריכה לחוש יותר להפלגתה הקבועה, אלא תחשוש פעם אחת להפלגתה האחרונה כדין וסת שאינו קבוע.

דוגמא לקביעת ועקירת וסת הדילוגים

וסת הדילוגים נקבע ע"י דילוגים שווים באותם עונות. לדוגמא, אישה שראתה ב א' בחודש ולאחר מכן כעבור 20 ימים, ולאחר מכן ראתה כעבור 22 ימים, ולאחר מכן ראתה כעבור 24 ימים, ולאחר מכן ראתה כעבור 26 ימים, וכל הראיות היו באותן עונות, קבעה וסת לדילוגים לכו"ע. דין זה אמור בין אם מרחיקה ראיותיה כמובא בדוגמא, ובין אם מקרבת את ראיותיה, כגון שראתה ב א' בחודש ולאחר מכן כעבור 26 ימים, ולאחר מכן כעבור 24 ימים, וכן על זה הדרך.

(כמו כן וסת הדילוגים יכול גם להקבע בדילוג של תאריך כגון אישה שראתה ב כ' בחודש חודש לאחר מכן ב כב' וכן על זה הדרך)³. בוסת הדילוגים ישנה מחלוקת הפוסקים האם הוא נקבע בראייה הרביעית או רק בראייה החמישית ונוקטים

¹ שו"ע סימן קפ"ט ס"ג

² שו"ע סימן קפ"ט ס"ב

³ סימן קפ"ט ס"ז

לחומרא כשתי הדעות דהיינו שבפעם הרביעית נחשוש גם לקביעת וסת, ונחשוש גם את כל החששות וימי הפרישה כאלו עדיין לא נקבע הוסת.¹

פירוט סוגי הוסתות השונים

1 **"עונה בינונית"** – כל אישה שאין לה וסת קבוע חוששת ליום 30 לראייתה, שהוא מוגדר כעונה בינונית. (הטעם לכך שמרבית הנשים רואות פעם בחודש את וסתן והיינו באישה בינונית שזמן המחזור שלה לא קצר מאוד, ומאידך לא ארוך מאוד ולכן זה נקרא עונה בינונית שסתם נשים רואות וסת אחת ל 30 יום).²

שיטת הש"ך – שעונה בינונית ווסת החודש שווים והאישה תחשוש רק לתאריך אחד. כלומר התאריך שהאישה ראתה בו דם בחודש זה, תחשוש בו לחודש הבא באותה עונה, בלי שום קשר אם החודש מלא או חסר.³

הב"י, ב"ח, ט"ז, החכם צבי, הכרתי ופלתי, והחוות דעת, חולקים על הש"ך ופוסקים הלכה למעשה שעונה בינונית ווסת החודש אלו שני חששות נפרדים. כלומר יש את התאריך והעונה שראתה בה את וסתה, לתאריך הזה תחשוש בחודש הבא באותה עונה וזה יקרה וסת החודש. עונה בינונית זהו יום ה 30 מראייתה האחרונה כאשר יום הראייה הוא מן המניין.

שיטת הכרתי ופלתי, שבעונה בינונית יש לחוש מעת לעת מן הדין ללא שום קשר לעונת אור זרוע דהיינו ליל ל' ויום ל' (24 שעות).⁴ הטעם לכך שבניגוד לוסת החודש ווסת ההפלגה שהראיה שראתה בפעם הקודמת היא הגורם את החשש שתראה בו פעם הבאה, ולכן חוששת רק לעונה שבה יחול הוסת, אבל לעניין עונה בינונית שהחשש הוא שמא תראה לסוף שלושים כסתם נשים, אין חילוק בין היום ללילה ואסורה מדינא כל המעת לעת של יום השלושים, גם הלילה וגם היום וכן פסק הגר"ז ריש סי' קפ"ט.

אמנם דעת הסדרי טהרה וכן משמע מהשו"ע שחוששת לעונת וסתה בלבד ולא מעת לעת מפני שאם היו סוברים שבעונת בינונית יש לחוש מעת לעת היה להם לכתוב זאת בפירוש.

החוות דעת בסימן קפ"ט ס"ק יב' פוסק שעונה בינונית הינה יום לא', כיוון שלשיטתו כוונת הגמ' שעונה שלושים יום היינו מלבד יום הראיה, והפרישה בפועל

¹ שו"ע סימן קפ"ט ס"ז

² שו"ע סימן קפ"ט ס"א

³ סימן קפ"ט סק"ל

⁴ סימן קפ"ט סקט"ו

תעשה ביום לא'. חלקו עליו השולחן ערוך והט"ז, הכרתי ופלתי, הב"י והב"ח ועוד פוסקים רבים, שעונה בינונית הינה יום ל, מיום קבלת הוסת כאשר יום קבלת הוסת מן המניין. ולכן להלכה נוקטים שהעיקר בעונה בינונית זהו יום שלושים מיום קבלת הוסת ויום קבלת הוסת מן המניין.

ביאור הטעם מדוע חוששים בעונה בינונית ליום לא

החוות דעת בסק"יב בביאורים פוסק להלכה שיש לחשוש לעונה בינונית ביום לא' מעיקר הדין, ומה שהקשה בחכם צבי שחכמים אמרו עונה בינונית היינו שלושים יום ולא אמרו שלושים ואחת אינה קושיא, משום שמבואר במסכת נדה בדף ט' שהימים שבתוך עונה בינונית אינה חוששת בהם לראיה. ונחלקו שם בגמ' כמה ימים היא הגדרה של עונה בינונית, דעה אחת ל' ימים. דעה שניה כג' ימים, ובאמת שתי הדעות שוות משום שדעה אחת החשיבה את ימי הטומאה והטהרה, והדעה השניה, החשיבה במניין הימים רק את ימי הטהרה. מכאן מוכיח החוות דעת שמאחר שמנינו את הימים שאיננה חוששת בהם ועל זה אמרה הגמרא ל' יום מכאן עולה להלכה שביום לא' צריכה לחשוש.

החוות דעת מעלה ראייה נוספת לדבריו מתוך דברי החכם צבי, מאחר שאמרינן בגמרא שישנם כג' ימים שהאישה איננה חוששת בהם לוסתה, ויש בנוסף את שבעת ימי הנדה, הרי שאם עונה בינונית היתה יום ל' היה החשבון צריך להיות שישנם רק כב' ימי טהרה שאין האישה צריכה לחשוש בהם לוסתה, דהיינו כב' ימי טהרה ועוד שבעת ימי הנדה, ואז הדין שכשיגיע יום שלושים אכן תחשוש לוסתה, אבל בגמרא אמרינן שישנם כג' ימי טהרה שאין האישה חוששת לוסתה, ואם נצרף את שבעת ימי הנדה לכג' ימי טהרה הרי שהגענו לשלושים, ותצטרך לחשוש ליום הבא, כלומר ליום השלושים ואחד, ומכאן מביא החוות דעת ראייה עצומה לדבריו.

אישה שיש לה וסת קבוע שהוא קטן משלושים יום ועברה עונתה ולא ראתה דעת הט"ז שאיננה צריכה לחוש לעונה בינונית. אמנם אנו נוקטים להלכה כשיטת החוות דעת וכדעת הפרי דעה שהקשה על הט"ז (שמא לא יעברו אצל אישה זו שלושים ימים מבלי לראות וסתה ומה שמקדימה תמיד לפני יום השלושים, נובע משום ריבוי דם שהצתבר אצלה), ולכן כאשר יגיע יום 30 על האישה לפרוש מבעלה ולבדוק עצמה.

גדולי פוסקי אשכנז פסקו להלכה את חומרת החוות דעת¹

¹ חוט שני, שיעורי שבט הלוי

גדולי חכמי ספרד לא קיבלו חומרה זו¹

א. **וסת החודש** - וסת החודש הינו התאריך שהאישה החלה לראות בו את וסתה בחודש הקודם באותו תאריך ובאותה עונה תפוש בחודש הבא.

לדוגמא: אישה שראתה את תחילת וסתה ב י בחודש בבוקר הרי שתפוש מבעלה בחודש הבא בתאריך י' בחודש החל מנץ החמה מטעם וסת החודש. כפי שצויין לעיל, וסת החודש נקבע בשלוש ראיות רצופות שיחולו באותו תאריך ובאותה עונה.

ב2. **וסת החודש בדילוג** - וסת החודש בדילוג הינו כאשר האישה מדלגת באופן קבוע ובאותה עונה מס' קבוע של ימים בין אם מרחיקה ראיותיה ובין אם מקרבת ראיותיה, לדוגמא: ראתה בחודש תשרי ב ב' בחודש, ובחודש חשון ראתה ב ד' בחודש, ובחודש כסלו ראתה ב ו' בחודש, ובחודש טבת ראתה ב ח' בחודש, בחודש שבט ראתה ב י' בחודש.

ג2. **וסת החודש בסירוג** - וסת החודש בסירוג הינו כאשר אישה מסרגת בראיותיה²

לדוגמא: אישה שראתה ב טו' בחודש תשרי ובחודש חשון לא ראתה, ובחודש כסלו ראתה ב טו' בחודש באותה עונה, וכן על זה הדרך.

3. **וסת הפלגה** - וסת הפלגה הינו מס' הימים שהאישה הפליגה בין ראיתה הקודמת לראיתה הנוכחית כאשר יום קבלת הוסת הקודם, ויום קבלת הוסת הנוכחי מן המניין.

לדוגמא: אישה שראתה את תחילת וסתה ב א' בחודש ניסן ביום ולאחר מכן ראתה את תחילת הוסת הבא ב כ' בחודש ניסן באותה עונה, הרי שהפלגתה 20 ימים ותחשוש לוסת הפלגה ב ט' אייר.

וסת הפלגה נקבע ב 4 ראיות ושלוש הפלגות שוות כיוון שהראיה הראשונה אינה מן המניין מפני שלא היתה הפלגה שקדמה לה, במקרה זה בראיה הרביעית יקבע וסת הפלגות.

הפלגות אלו חייבים להיות שוות במס' ימי ההפלגה, כגון הפלגה קבועה של 20 ימים, ובאותו עונה בכדי שיקבע וסת הפלגות.

¹ טהרת הבית חלק א סימן ב סעיף ו אות ו
² סימן קפ"ט סק"ב

4. וסת הפלגה בדילוג

וסת הפלגה בדילוג הינו כאשר האישה מדלגת מס' ימים כאשר ההגדלה בדילוג או ההקטנה בדילוג הינה קבועה ובאותה עונה. לדוגמא: אישה שראתה ב' א' בחודש ולאחר 20 ימים שוב ראתה ולאחר 22 ימים שוב ראתה ולאחר 24 ימים שוב ראתה ולאחר 26 ימים שוב ראתה. בוסת הדילוגים ישנה מחלוקת הפוסקים האם הוא נקבע בפעם הרביעית או רק בפעם החמישית, ולהלכה נוקטים לחומרא כשתי הדעות, דהיינו שבפעם הרביעית נחשוש גם לקביעת וסת ונחשוש גם את כל החששות וימי הפרישה כאלו עדיין לא נקבע הוסת.

כמו כן וסת הדילוגים גם יכול להקבע בדילוג של תאריך כגון אישה שראתה ב' כ' בחודש חודש לאחר מכן ב' כב' וכן על זה הדרך.

האם הפלגה קצרה עוקרת ארוכה או לא

לדוגמא: אישה שראתה את וסתה בהפלגת עשרים וחמשה ימים מראייתה הקודמת, ואת וסתה הבא אחריה ראתה כעבור עשרים ימים, ישנה מחלוקת הפוסקים האם ראיית עשרים עוקרת את ראייתה הקודמת שהיתה עשרים וחמישה ימים. להלכה דעת בעל שבט הלוי, וכן פסק בחוט השני, שהפלגה קצרה אינה עוקרת הפלגה ארוכה ויש לאישה לחוש ולפרוש בשני התאריכים מטעם וסת הפלגה.

פוסקי ספרד לא פסקו חומרה זו¹.

5 וסת שעות – דוגמא לוסת השעות, אישה שרגילה לראות בשעה מסוימת בדרך קבע גם אם אין לה וסת קבוע (לתאריך מסוים או להפלגה מסוימת) הרי היא קובעת וסת לשעה זו, ואם עברה השעה ולא ראתה, הרי שהיא מותרת². גדולי פוסקי זמנינו כתבו להחמיר לפרוש כל אותה העונה ולא רק אותה שעה, וברואה בקביעות אחר טבילתה אינה אסורה אלא אותה שעה³.

6 וסת הגוף – וסת הגוף הינו אם האישה רגילה להרגיש מחושים המעידים על המחזור שמגיע כגון כאבי בטן, כאבי גב, מגרנות, הרגשת בחילות וכדומה, אם סמנים אלו הגיעו על בני הזוג לפרוש מתשמיש⁴.

¹ טהרת הבית חלק סימן ב סעיף ו ד"ה "אגב אעיר"

² שו"ע סימן קפ"ט ס"ג

³ שיעורי שבט הלוי, הרב מרדכי אליהו

⁴ שו"ע סימן קפ"ט ס"ט

7 **וסת האונס** - וסת האונס הינו כאשר האישה רואה דם ע"י מקרים שיארעו בגופה, כגון: מאמץ פיזי, לדוגמא, קפיצות וכדו'.¹

מעוברת

מעוברת לאחר ג' חודשים הינה בחזקת מסולקת דמים ואין לה חובת בדיקה כמו כן מניקה בתוך כ"ד חודשי ההנקה הינה בחזקת מסולקת דמים ולא חלה עליה חובת בדיקה, ומכל מקום חוששת לראיה שתראה כדרך שחוששת לוסת שאינו קבוע.²

¹ שו"ע סימן קפ"ט ס"ז

² שו"ע סימן קפ"ט ס"לג

דיני כתמים

דרשינן בגמ' בדף נח: 'ואישה כי תהיה זבה דם יהיה זובה בבשרה' – דם ולא כתם.

כלומר טומאת כתמים הינה מדרבנן ולא מדאורייתא. טעם נוסף לכך שאין האישה טמאה מדאורייתא, מדרשה נוספת שדורשת הגמרא על המילה בבשרה, עד שתרגיש בבשרה, כלומר ראייה שלא בהרגשה מטמאת את האישה רק מדרבנן.

בני אשכנז הנוהגים עפ"י פסקי הרמ"א, נוהגים שבמקרה והאישה נטמאה ע"י ראיית כתם עליה להמתין חמישה ימים עד לביצוע בדיקת הפסק טהרה, וכן בני ספרד הנוהגים עפ"י פסקי מרן הרב מרדכי אליהו זצ"ל, ימתינו חמישה ימים מראיית הכתם, ולאחר מכן תבצע הפסק טהרה (אם האישה נקיה לחלוטין מדם). ותמנה שבעה נקיים ותטבול בברכה¹. בני ספרד הנוהגים עפ"י פסקי מרן השולחן ערוך ועפ"י פסקי הגאון הרב עובדיה זצוק"ל, האישה תמנה ארבעה ימים מיום ראיית הכתם, ולאחר מכן תוכל לבצע הפסק טהרה (במידה והינה נקיה לחלוטין מדם)².

שיעור גודל כתם המטמא

חז"ל גזרו טומאה על כתמים החל מגודל גריס ועוד ומעלה³. כתם עד גודל גריס הינו טהור, משום שאנו תולים את דם הכתם בדם כינה עד שיעור זה. גודל גריס הינו עיגול שקוטרו 18-19 מ"מ. זוהי הדעה הרווחת⁴. אמנם יש מחמירים אף בשיעורים קטנים יותר.

¹ דרכי טהרה פרק יד אות כא

² שו"ע, רמ"א סימן קצ"ו ס"א, הליכות עולם חלק ה עמ' מט

³ שו"ע סימן קפ"ט ס"ה

⁴ פת"ש סק"י בשם המעיל צדקה

מקום המצאו של הכתם

מבואר בגמרא ובפוסקים שלא בכל מקום שימצא שם הכתם טמאה אלא רק במקום שישנה אפשרות שכתם זה הגיע מהמקור¹.

אלו מקומות שאם נמצא בהם הכתם הרי שהוא מטמא את האישה אם אין במה לתלות. נמצא על עקבה, על בוהן רגלה, שוקיה, כפות רגליה לצד פנים, וכל שכן על רגליה ממש, נמצא על ידיה במקום שאם תתכופף תוכל לגעת באותו מקום.

כתם שנמצא רק על בשרה באחד ממקומות אלו אנו נוקטים להלכה כדעה שהאישה נטמאת בכך, ומבואר בשולחן ערוך שהשיעור הוא ב- כלשהוא, ואיננה יכולה לתלות כתמה בסיבת דבר חיצוני כמו שוק של טבחים וכדומה, משום שאם הכתם היה מגיע מבחוץ היה לו להימצא גם על בגדה ולא רק על בשרה, אם הכתם נמצא על בשרה וגם על בגדה מבואר בסדרי טהרה שיכולה לתלות עד כגריס.

יש מגדולי פוסקי הספרדים שפסק להקל, שאף בכתם הנמצא רק על בשרה צריך שיעור כגריס ועוד, ובמדה והכתם קטן משיעור זה האישה טהורה².

כל זה אמור אם אין לאישה פצע שיכול להתגלע ולהוציא דם, אבל אם יש לה פצע שיתכן שהדם נובע ממנו תולה בכך, אף אם הדם נמצא רק על בשרה, ואם המכה בכתפה והדם נמצא בירכה במקום שזה לא הגיוני שדם המכה יגיע לשם איננה יכולה לתלות בכך³.

(אישה יכולה לתלות את כתמה בפצע שעשוי להתגלות ולהוציא דם בתנאי שזה לא ב' ג' ימים ראשונים של השבעה נקיים, אלא אם כן מדובר על אישה במצב מאוד קיצוני שסובלת ממכות ופצעים שמוצאים דם באופן סדיר שאז יש מקום להקל בכפוף להוראת מורה הוראה)⁴.

כתם (שאיננו על הבשר) ואין בו כגריס, במקרה שאין במה לתלות אם המורה הוראה יכול להבחין שאין לזה שייכות לדם נידות אלא דם מאכולת (כינה), או כל דבר חיצוני אחר), יש מקילים בכך⁵.

¹ שו"ע סימן קפ"ט ס"יא

² טהרת הבית חלק א עמ' שעה

³ שו"ע סימן קפ"ט ס"יא

⁴ שו"ע סימן קצ"ו ס"י רמ"א, ש"ך שם,

⁵ שיעורי שבט הלוי

דיני תליה

מבואר בגמרא שאישה שעברה בשוק של טבחים – קצבים תולה בכך את הכתמים שראתה בבגדיה, אמנם אם האישה לבושה במס' שכבות בגדים כפי שמצוי בחורף, אם הכתם נמצא על הבגד החיצוני יכולה לתלות בשוק של טבחים, אף אם הכתם עבר לבגד הפנימי, אבל אם הכתם נמצא רק על בגדה הפנימי ולא על הבגד החיצוני איננה יכולה לתלות בשוק של טבחים. כמו כן אישה שבעלה או בנה קצב, או שוחט, או שדרכו להתעסק עם דם מכל סיבה שהיא, יכולה לתלות בכך¹, צ"ע לגבי ימינו משום שכל זה בתנאי שהבן/הבעל אכן דרכו להיות מלוכלך בדם ומכיוון שדרכם ליגע בה אנו תולים בכך כתמיה, אבל כיום במרבית המקרים יש בגדי עבודה וכשמסיימים עבודתם מנקים עצמם ולובשים בגדים נקיים, ובמקרה שאכן דרך הבעל/הבן להקפיד היטב על נקינותם לאחר עבודתם לא תוכל לתלות בכך כתמיה. (למעט מקרים כגון שזרק בגדיו המלוכלכים לסל הכביסה, וגם בגדי האישה היו שם בכה"ג ודאי יכולה לתלות). אמנם אם יש לבנה או לבעלה מכה שמוציאה דם תולה בהם. בנוסף האישה יכולה לתלות בילדיה הקטנים, באופנים המבוארים לקמן.

בפתחי תשובה סק"א הביא את תשובת הסדרי טהרה, לגבי תינוק שהיה לבוש בגדים אדומים והטיל מיימי רגליו וזה הוריד צבע אדום מבגד התינוק לבגדי האמא, הרי שהיא תולה בבנה וטהורה. עוד הוסיף הסדרי טהרה, לגבי אישה ששאפה טאבק ונתעטשה וניתז על בגדיה ליחה אדומה יכולה לתלות בכך כתמיה.

וכן אישה שהתעסקה עם דברים בצבע אדום יכולה לתלות בכך את כתמיה, כגון: שבשלה במטבח והשתמשה ברסק עגבניות, ומצאה כתם אדום. דוגמא נוספת, כגון ששטפה חתיכת בשר שהיה עליה דם וניתז עליה דם יכולה לתלות בכך כתמיה².

פעמים שהכתם יכול לנבוע מדבר חיצוני שנגע בבגד כגון איפור, ויש להניח זאת להבחנת המורה הוראה, כיוון שבקלות ניתן לטעות³.

אישה שיצא ממנה דם מהאף, יכולה לתלות כתמיה בכך⁴.

אין האישה טמאה משום כתם אלא אם כן לבשה בגד שהיה בדוק לה שאין בו כתמי דם⁵, כיום שהנוהג לכבס במכונת כביסה, מבואר בפוסקי זמנינו שסתם בגד לאחר

¹ שו"ע סימן קפ"ט ס"ט

² שו"ע סימן ק"צ ס"ח

³ חוט שני

⁴ פת"ש סק"א בשם חמודי דניאל

⁵ שו"ע סימן ק"צ ס"ט

כביסה נקרא בדוק וחזקתו נקי מדם, אף אם היה לאחר מכן ייבוש במכונת ייבוש, גם אם נתנו לבגד להתייבש על החבל כביסה עדיין נשאר בחזקת בגד נקי בדוק.¹

בגדים צבעוניים

כשחז"ל גזרו על הכתמים, לא גזרו על בגדי צבעוניים ולכן אישה שראתה כתם על בגד צבעוני אין זה מטמא אותה. לכן כתב הרמ"א שעיצה טובה לאישה ללבוש בגדי צבעונים בימי טהרתה להנצל מכתמים.²

יש לדעת שבגד צבוע הינו בגוון כהה כגון כחול כהה, חום כהה, ירוק כהה, וכדו', בגד צהוב בהיר או תכלת בהיר, או ורוד בהיר וכדו', שרואים בהם את צבע הדם בבירור קשה מאוד להקל בכך להחשיבם כבגד צבוע.³ גדולי פוסקי הספרדים בדורנו הקלו בכך, להחשיב את הבגד לבגד צבוע, אף אם הבגד צבוע בגוון בהיר.⁴

בגדי ניילון אם הם מאה אחוז סנטטיים מבואר בפוסקי זמנינו,⁵ שאינם מקבלים טומאה, ויש מחמירים שמקבל טומאה,⁶ ויש שפסקו שבגד ניילון אינו מקבל טומאה, אלא אם כן קצוות הבגד תפורים עם חוטי פשתן.⁷

כתב בפתחי תשובה, בגד שחציו צבוע וחציו לבן או שיש בבגד פסים צבעוניים ופסים לבנים, והכתם נמצא גם על החלק הצבוע וגם על החלק הלבן וביחד יש כשיעור גריס ומעלה, (גודל גריס הינו 18-19 מילמטר), המעיל צדקה והסדרי טהרה נוקטים שרק אם יש כתם כשיעור גריס ומעלה, על החלקים הלבנים מבלי לצרף את הכתם שע"ג החלק הצבעוני אז רק בכה"ג האישה נטמאת. אמנם הגאון הרב ואזנר, נוקט להלכה כחוות דעת, להחמיר שאפילו שאין שיעור גריס בחלק הלבן לחוד אלא רק אם נצרף את הכתם על החלק הצבוע והלבן יחד רק אז נגיע לשיעור גריס זה מצטרף והאישה טמאה.

כל האמור לעיל שאנו מקילים בבגד צבעוני זה בתנאי שלא היתה הרגשה.

אמנם בכתם שהוא ודאי דם ובודאות הגיע מגופה ולא מדבר חיצוני, אף שנמצא על בגד צבעוני ומן הדין איננה טמאה, כגון שנמצא בבגד תחתון צבעוני הצמוד לאותו

¹ שיעורי שבט הלוי

² רמ"א סימן ק"צ ס"י

³ שיעורי שבט הלוי

⁴ דרכי טהרה פרק ב סעיף כב, טהרת הבית חלק א עמ' שפז

⁵ שיעורי שבט הלוי, חוט השני סימן ק"צ סעיף י' עמ' י' אות י"ב, טהרת הבית

⁶ דרכי טהרה פרק ב' אות כ"א

⁷ טהרת הבית

מקום, כתבו פוסקי זמנינו שבמקרה זה יש לאישה לכתחילה לבדוק עצמה, אף בכתם הקטן מגריס, (גודל גריס הינו 18-19 מילמטר), ואין להקל ראש בכך.¹

מציאת כתם על גבי פד

אישה שמצאה כתם דם על גבי פד (ללא הרגשה), אם הכתם גדול יותר מכגריס (גודל גריס הינו 18-19 מילמטר), הרי שהאישה נטמאת ע"י ראייה זו, כמה טעמים נאמרו בדבר,

אמנם החלק החיצוני של הפד הינו נייר ואף אם נדונו כדבר שאינו מקבל טומאה מאחר והינו עוטף את הצמר גפן/תחבושת מאחר ויש להם בית קיבול לספוג את הדם הרי שהם נדונים ככלי, ואף הנייר נעשה כלי על ידי כך.²

טעם נוסף, אף אם נדון את הפד לכשעצמו כדבר שאינו מקבל טומאה, הרי הסד"ט פסק שדבר שאינו מקבל טומאה המונח על גבי דבר המקבל טומאה מטמא את האישה, הרי שהאישה נטמאת על ידי כך, מכיוון שגוף האישה מקבל טומאה, והאישה הרי נושאת על גבי גופה את הפד.³

יש מגדולי פוסקי הספרדים שפסק שכתם דם הנמצא על גבי פד (תחבושת) דינו ככתם הנמצא על דבר המקבל טומאה⁴, ויש מגדולי פוסקי הספרדים שפסק שכתם הנמצא על גבי פד ללא הרגשה איננו מטמא את האישה אף אם הינו גדול מכגריס.⁵

מי שרגיל לצאת ממנו דם דרך פי האמה גם שלא בשעת הטלת מי רגלים ונמצא דם בעד האישה לאחר תשמיש, האישה תולה בבעלה, ואם אינו רואה דם אלא בשעת הטלת מי רגלים אינה תולה בבעלה.⁶ אם הבעל ראה דם מפי האמה ג' פעמים נחשב נחשב רגיל, וב ב' פעמים צריך עיון.⁷

אישה שראתה דם בשעת תשמיש ולאחר זמן התברר שלבעלה יש דם בש"ז, יש מקילים שאינה נחשבת רואה מחמת תשמיש⁸.

¹ שיעורי שבט הלוי

² שיעורי טהרה עמ' קטו

³ חוט שני סימן ק"צ סעיף י', דרכי טהרה פרק ב' אות כא

⁴ דרכי טהרה

⁵ טהרת הבית חלק א עמ' שפז סוף אות ט

⁶ פת"ש סקל"ג בשם הינדוע ביהודה

⁷ שיעורי שבט הלוי

⁸ שיעורי שבט הלוי

נפסק להלכה שאין בכתמים משום וסת, ולכן אישה שמצאה שלושה פעמים כתם אפילו ברציפות כגון בשלושה ראשי חודשים עוקבים לא קבעה וסת, וגם לא עקרה וסת אף אם היה לה לפני כן וסת קבוע¹. במידה ואין מדובר רק על כתם אלא על בדיקות שהאישה בדקה עצמה בעומק בעד הבדוק לה, אזי דין בדיקות אלו אם אינם נקיות נחשבות כראיות לכל דבר והמשמעות לכך היא, שאנו נטמא את האישה מדאורייתא ולא מדרבנן, אבל אין זה נכנס בחשבון הוסתות לעניין מניין ימי ההפלה והפרישה².

ראתה כתם ולאחר זמן ראתה את וסתה

אישה שראתה כתם ולאחר מכן ראתה את וסתה, אם היה הפרש של יותר מ כד' שעות בין ראיית הכתם לראיית הוסת הרי שאין לתלות הכתם בראיית הוסת³, אם ראתה את וסתה פחות מ כד' שעות לאחר מציאת הכתם דעת הגאון הרב ואזנר זצוק"ל שהאישה תמנה חמישה ימים מיום מציאת הכתם, ולעניין חישובי הוסתות תחשב מעת תחילת הוסת, (שיעורי שבט הלוי, סוף סימן ק"צ). אמנם דעת הגאון ר' ניסים קרליין, בספרו חוט שני, בסימן קפ"ד סעיף ו', למרות שמדין הגמ' פשוט וברור שכתם לחוד, ווסתות לחוד, מכיוון שנשים בזמנינו לא בקיאות בהרגשות, ויש חשש שמא ראתה כתם זה יחד עם הרגשה לכן, אם לא עברו 24 שעות ממצאת הכתם הוסתות יחושבו ממועד מציאת הכתם, ואם עברו יותר מ 24 שעות ממעוד מציאת הכתם, פוסק ר' ניסים שתחוש לשניהם לחומרא, שהרי יש להסתפק אם תחילת הוסת היה בזמן מציאת הכתם או מזמן שראתה דם וסתה ולכן חוששת לשניהם לחומרא.

¹ שו"ע סימן ק"צ סנ"ד

² חוט שני, שיעורי שבט הלוי

³ חוט שני, שיעורי שבט הלוי

סימן קצא

דין אישה שמצאה דם במימי רגליה

שיטת השולחן ערוך שאין הבדל בין אם האישה עמדה או ישבה בזמן שהטילה את מימי רגליה, אם מצאה דם בתוך מימי רגליה אין האישה נטמאת בכך, משום שדם זה הינו דם מכה. יצויין כי הגאון הרב מרדכי אליהו זצוק"ל פסק למרות שמעיקר הדין לבני ספרד אין האישה נטמאת ע"י ראיית דם במי רגלים, אבל מאחר והיום ניתן בקלות לבדוק רפואית האם אכן מדובר במכה שממנה נובע הדם על האישה ללכת ולבדוק עצמה¹.

בדין מצאה דם בתוך מימי רגליה הרמ"א מביא שתי דעות ולמעשה מכריע כדעה המחמירה, שרק בהתקיים שני תנאים הבאים אין האישה נטמאת.

- 1 אם האישה ישבה על הספל (בימינו אסלה בשירותים) והטילה את מימי רגליה לתוך האסלה ולא על שפת האסלה.
- 2 מיי רגליה יצאו בקילוח בדווקא, ולא באופן של טיפות טיפות. רק בהתקיים שני התנאים הללו האישה טהורה.

הטעם שהרמ"א מחמיר במציאת דם בזמן הטלת מי רגלים משום שיש חשש מכיוון שאותו מקום צר, שמא המי רגלים חזרו לרחם והביאו איתם את הדם מהרחם.

ספל שאיש ואישה משתמשים בו ונמצא בו דם האישה טהורה משום שיש כאן ספק ספקא שמא מן האיש שמא מן האישה ואם תאמר מן האישה שמא לא מן המקור. (כמובן דווקא בנמצא תוך הספל - שירותים, וע"ג המים ולא בשפת הספל). שירותים ציבוריים דנו פוסקי זמנינו כמקום שאינו בדוק ומאחר ודם במי רגלים מטמא רק משום כתם, בשירותים ציבוריים שהינם מוגדרים כמקום שאינו בדוק אם כן יש לאישה תליה שהכתם לא ממנה, והאישה טהורה².

אמנם בשירותים ביתיים שהינם נקיים אם האישה הסתכלה לפני כן וראתה שהורידו את המים והמקום נקי אין את הקולא הנ"ל.

¹ דרכי טהרה
² חוט שני

מציאת דם על גבי נייר בקינוח

קינחה עצמה בנייר טואלט שהוי דבר שאינו מקבל טומאה וראתה בו דם, ישנה מחלוקת בפתחי תשובה האם האישה טמאה או לא. דעת המקילים משום דהוי דבר שאינו מקבל טומאה, ודעת המחמירים משום שהנייר נמצא על גבי יד האישה ויד האישה הוא חלק מגוף האישה שכן מקבל טומאה, והוי דבר שאינו מקבל טומאה המונח על גבי דבר המקבל טומאה, וע"י כך האישה נטמאת. להלכה נוקטים הרב מרדכי אליהו זצ"ל, הרב ואזנר זצ"ל והגאון ר' ניסים קרליץ שליט"א כדעה בתרא לחומרה. הגאון הרב עובדיה זצוק"ל פסק לקולא.¹

אישה שראתה דם בשתן, אם עשתה בדיקת שתן ומצאו חיידקים בשתן שגרמו לדלקת בכליות, וזה הוביל לראיית הדם הרי שהיא טהורה, אמנם בדיקה זו מועילה שלא בשעת וסתה.² וי"א שבמקרה זה וכדומה תשאל שאלת חכם.³

¹ טהרת הבית חלק א סימן ח אות י, דרכי טהרה פרק תשובות ותוספות ממרן תשובה ט, שבט הלוי,

חוט השני

² שיעורי שבט הלוי

³ חוט שני

סימן קצב

דיני כלה הנכנסת לחופה

נפסק להלכה בשולחן ערוך, שכלה לפני כניסתה לחופה צריכה לימנות ז' נקיים משום דם חימוד, (כלומר שבעת שהציעו לה נישואין אנו חוששים שמא מרוב התרגשות פירסה נדה ולכן צריכה למנות שבעה נקיים ולטבול). שיטת השולחן ערוך שכלה איננה צריכה הפסק טהרה ודי לה בבדיקה אחת תוך השבעה נקיים. הטעם לכך שאינה צריכה הפסק טהרה לשיטת המחבר משום שמדובר על קטנה שעדיין לא הוחזקה כרואה. המפרשים נותנים הסבר נוסף לכך שבזמנם היו טובלות לטהרות ומימלא היו טהורות ולא היה צורך בהפסק טהרה.

הלכה למעשה הש"ך פוסק מאחר ואנו פוסקים שבדיקת יום ראשון ושביעי מהשבעה נקיים לעיכובא, מכאן שגם כלה ב' ז' נקיים שלה לפני חופתה חייבת בבדיקות אלו. בשבט הלוי פסק, מאחר ובזמנינו הכלות נישאות כאשר הינן גדולות (לאחר גיל 12 וחצי) והוחזקו כרואות, ודאי שחייבות הפסק טהרה מן הדין, ולכתחילה יבדקו עצמן ב' פעמים ביום, בדיקת שחרית ובדיקה נוספת לפני השקיעה, וחייבות לכל הפחות לבדוק עצמן בדיקת ראשון ושביעי.

בפתחי תשובה הביא את תשובת אבן שהם, חתן שרוצה לקיים בעילת מצווה ביום חופתו לפני צאת הכוכבים, (כגון שהחופה היתה ביום) אין להתיר לו אף בבית אפל למרות ששאר כל אדם מותר בבית אפל.

לכתחילה יש להסמיך הטבילה לחופה כמה שאפשר (הנוהג בזמנינו שבליילה שלפני החופה הכלה טובלת).

כלה שסופרת ז' נקיים לפני חופתה איננה צריכה להמתין ה' ימים קודם הפסק טהרה כיוון שאין כאן את הטעם של גזירת פולטת שכבת זרע.

חתן וכלה שליל חופתם חל בליל עונת הוסת אינם יכולים לשמש, והוא הדין אם חל ליל חופתם בעונה בינונית אינם יכולים לשמש על סמך כדורים שהאישה

לוקחת, אלא אם כן האישה כבר קבעה וסת ע"י כדורים אלו. אמנם למחמירים לפרוש עונה אחת קודם עונה בינונית אפשר להקל בעונה זו¹. יש מגדולי פוסקי הספרדים שפסק לקולא בנדון זה (כמבואר לעיל בסימן קפד).

חתן שלא הגיע ביום חופתו

חתן שלא הגיע ביום חופתו נחלקו בזה הפוסקים, האם זה מהווה גילוי דעת במחשבת האישה שאין החתן חפץ בה, ואז אם יקבעו תאריך חדש למועד הנשואין האישה חייבת שוב בז' נקיים מטעם חשש לדם חימוד חדש. הט"ז פוסק לחומרא, שאכן הכלה תצטרך למנות שוב ז' נקיים². והש"ך פוסק לקולא³. בשיעורי שבט הלוי כתב אם החתן יכל להודיע בטלפון, או בדואר, או ע"י שליח ולא הודיע, זה מהווה הוכחה שאין החתן חפץ בכלה, ובמידה וירצו לקיים החתונה ביום אחר, הכלה תצטרך למנות שוב ז' נקיים.

דחיית תאריך הנשואין

אם דחו הנשואין - ובזמן דחיית הנשואין קבעו תאריך אחר אין הכלה צריכה ליישב שוב שבעה נקיים. אמנם אם מתוך קטטה החליטו לדחות הנשואין ללא נתינת תאריך הרי שאם הצדדים יתפשרו הכלה תצטרך לשבת שוב ז' נקיים.

אם המחלוקת הינה סביב הנדוניא, אם הצדדים מנסים להתפשר, במקרה זה אין הכלה צריכה ליישב שוב ז' נקיים כיוון שאין זה נחשב להיסח הדעת⁴.

(אמנם אם עקב המחלוקת אינם מנסים להתפשר ונוצר נתק מוחלט בין המשפחות וכעבור זמן שבו והתפשרו נחשב להיסח הדעת).

חופת נידה

כלה שהיא נדה כיצד ינהג החתן במסירת הטבעת? הכלה תושיט אצבעה והחתן יכוון הטבעת מעל אצבע הכלה ויניח לטבעת ליפול על אצבע הכלה⁵. וי"א שהחתן יניח הטבעת ממש על אצבע הכלה רק שיזהר מלנגוע באצבעה⁶.

כלה שפירסה נדה בין לפני כניסתה לחופה ובין אם פירסה נדה לאחר חופתה לפני בעילת מצווה, המנהג שבלילה יש שתי שמירות, כלומר הבעל ישן בין האנשים

¹ חוט שני, שיעורי שבט הלוי

² ט"ז סק"ו

³ ש"ך סק"ז

⁴ שיעורי שבט הלוי

⁵ חוט שני

⁶ שיעורי שבט הלוי, דרכי טהרה

והאישה בין הנשים, וביום מספיק שמירה אחת¹. המנהג לקחת קטנים, קטנים אלו צריכים להיות בגיל כזה שכבר יודעים טעם ביאה ואין מוסרים עצמם לביאה,

נוהגים שלכתחילה הילד יהיה פחות מבן ט' שנים, ושהבת תהיה בגיל שבושה לעמוד ללא בגדים².

מחזיר גרושתו צריכה לישוב שבעה נקיים. עבר וכנסה תוך ז' נקיים בדיעבד אינם צריכים שימור כיוון שכבר בעל אותה כשהיתה אשתו תו לא תקיף יצריה³.

¹ סימן קצ"ב רמ"א ס"ד
² ש"ך סקי"ד, שיעורי שבט הלוי
³ ט"ז

סימן קצג

דין דם בתולים

בעילת מצווה

הכונס את הבתולה בועל בעילת מצווה, ואף אם הכלה ראתה דם גומר ביאתו באבר חי.

בעל בעילת מצווה ולא ראתה דם, הרי שחייב לפרוש מאשתו משני טעמים:

א. שמא ראתה טיפת דם כחרדל וחיפהו שכבת זרע.

ב. אף בקטנה שעדיין אין לה דם נידות גזרו בכדי שלא יבואו לטעות בין דם לדם.¹

לאחר שבעל בעילת מצווה והוציא דם בתולים יטול ידיו ויברך ללא שם ומלכות: "ברוך אשר צג אגוז בגן עדן שושנת העמקים, בל ימשול זר במעיין חתום, על כן אילת אהבים שמרה בטוהר, וחוק לא הפרה, ברוך הבוחר בזרעו של אברהם"². יש מגדולי פוסקי הספרדים שכתב שלא נהגו לברך ברכה זו ומכל מקום הרוצה לאומרה בלא שם ומלכות רשאי.³

הפסק טהרה לאחר בעילת מצווה

האישה תמנה ארבעה ימים לאחר בעילת מצווה וביום הרביעי תבצע הפסק טהרה (דין זה אמור בין לנוהגים כמחבר ובין לנוהגים כרמ"א), ותמנה שבעה נקיים ותטבול, וזו קולא שהקלו בכלה.⁴ קולא נוספת שהקלו בחתן וכלה שהחתן מותר לישון על מיטת אשתו אם היא לא נמצאת שם, וכן לכלה מותר לישון על מיטת בעלה אם הוא לא נמצא שם.⁵

¹ ט"ז סק"ח

² חוט שני בשם הרא"ש בכתובות

³ טהרת הבית חלק א עמ תקצא

⁴ ש"ך סק"ד

⁵ שו"ע סימן קצ"ג ס"א

בביאה שניה ושלישית אם עדיין היה דם בתולים, תמתין ד' ימים עד הפסק טהרה כדין כלה¹, ויש אומרים שתשאל מורה הוראה כיצד לנהוג².

בעל בעילת מצווה ופירש מאשתו, ולאחר ב' או ג' ימים האישה ראתה כתם או וסת שאוסרה, על האישה למנות **חמישה ימים מיום שפירשו**, ותבצע אז הפסק טהרה, אם היא נקיה מדם³. וכן פסק מרן הרב מרדכי אליהו זצ"ל. בנות ספרד הנוהגות עפ"י פסקי מרן הרב עובדיה זצ"ל תפסוקנה בטהרה ביום הרביעי, אם היא נקיה מדם⁴.

הגדרת בעילת מצווה לעניין חיוב פרישה, הכנסת עטרה ומקצת מן הגיד, מחייבת את בני הזוג לפרוש, בהכנסת עטרה לחוד בני הזוג עדיין מותרים ונפקא מינה שאם היתה הכנסת עטרה באו"מ, (לא נשיקת אבר), והאישה פירסה נדה לאחר זמן מה, בני הזוג מותרים ביחוד ואינם צריכים שמירה⁵.

¹ חוט שני

² שיעורי שבט הלוי

³ שיעורי שבט הלוי בשם הדרכ"ת סקט"ז, דרכי טהרה

⁵ חוט שני

דיני יולדת ומפלת

כיום כל היולדות נחשבות כיוולדות בזוב ולכן יש להן גם דיני נדה וגם דיני זבה, ודינם יבואר לקמן¹.

דין זה אמור אף אם לא ראתה דם בעת לידתה, (וכלשון הגמ' 'לידה יבישתא') מכיוון שאנו פוסקים שאין פתיחת הקבר (רחם) ללא דם.

יולדת זכר מעיקר הדין יכולה לבצע הפסק טהרה לאחר חמישה ימים מלידתה, (בנות ספרד הנוהגות לפסוק בטהרה לאחר ארבע ימים, תוכלנה לבצע הפסק טהרה לאחר ארבע ימים), **בתנאי שהדם פסק לחלוטין**, ולאחר מכן למנות שבעה נקיים ולטבול.

יולדת נקבה יכולה לבצע הפסק טהרה לאחר חמישה ימים מלידתה, (בנות ספרד הנוהגות לפסוק בטהרה לאחר ארבע ימים, תוכלנה לבצע הפסק טהרה לאחר ארבע ימים), **בתנאי שהדם פסק לחלוטין**, ובליל חמשה עשר תוכל לטבול².

למעשה דין זה איננו שכיח מכיוון שהרוב המוחלט של הנשים לאחר לידה עדיין רואות דם במשך תקופה ארוכה בהרבה מהמנויה לעיל, אין זה מומלץ למהר יתר על המידה עם הפסק טהרה לאחר לידה משתי סיבות, א. האישה יכולה לראות כתוצאה מכך ח"ו דם בעת התשמיש. ב. מבחינה רפואית ידוע שבעילה מוקדמת מזיקה לאישה כיוון שהמקום טרם התאחה לאחר הלידה.

טבילה בתוך התקופה של "ימי טוהר"

מניית "ימי הטוהר" שהם ארבעים ימים לזכר, ושמונים ימים לנקבה (נמנים מיום הלידה). טבילה בתוך תקופה זו לשיטת האשכנזים חייבת בברכה³, ולבנות ספרד הנוהגות עפ"י מרן הרב עובדיה זצ"ל, אם היוולדת כבר פסקה בטהרה ספרה שבעה נקיים וטבלה, ולאחר מכן חזרה וראתה דם בימי טוהר, לא תברך על טבילה זו⁴.

¹ שו"ע סימן קצ"ד ס"א

² שו"ע, רמ"א סימן קצ"ד ס"א

³ חוט שני סימן קצד סעיף א סוף אות א, שבט הלוי סימן קצד סעיף א אות ו

⁴ טהרת הבית חלק ב סימן יא אות ג

אישה שראתה דם בעת התשמיש בימי טוהר, כיוון שמדאורייתא איננה טמאה, אלא זו גזירה שגזרו בתקופת הגאונים שלא לבעול על דם טוהר, וגזירה זו התקבלה בכל תפוצות ישראל, מכל מקום אם חלילה ראתה דם בעת תשמיש בתקופה זו איננה נחשבת כרואה מחמת תשמיש¹.

מין הרב ואזנר זצ"ל פסק כשיטת הט"ז שלמעשה כיום אין נזהרים לפרוש בליל מא לזכר וליל פא לנקבה.

שליא שיצאה מקצתה לפני השקיעה ומקצתה לאחר השקיעה

יצאה מקצת השליא לפני השקיעה ומקצתה לאחר צה"כ הרי שהאישה טמאה מהרגע הראשון של יציאת השליא, אמנם את חשבון ימי טומאתה תמנה רק מצאת הכוכבים שאז השליא הסתיימה לצאת².

אישה שילדה תאומים לידה אחת לפני השקיעה, ולידה אחת אחר צאת

הכוכבים. בלידה הראשונה ילדה נקבה ובלידה השנייה ילדה זכר, הרי שהאישה טמאת לידה מהלידה הראשונה ומונה ימי טומאה לנקבה, וימי טומאת הזכר עולים לה בתוך ימים אלו. אמנם אם המקרה הפוך שהלידה הראשונה היתה זכר לפני השקיעה, ולאחר צאת הכוכבים ילדה נקבה הרי שהאישה טמאה מלידת הזכר, אך את ימי טומאת הלידה תמנה מלידת הנקבה, שהיא הלידה האחרונה, וימי טומאת לידת הזכר שהיא הלידה הראשונה יעלו לה בחשבון הימים של ימי טומאת לידת הנקבה³.

ניתוח קיסרי – בניתוח קיסרי אין האישה נטמאת מכיוון שיש לזה דין של "יוצא דופן" וקיי"ל שאין האישה נטמאת אא"כ יצא דם ממקורה דרך או"מ⁴. למעשה פעמים רבות נשים רואות דם דרך או"מ לאחר ניתוח קיסרי ואז יחולו עליה דיני נדה ולא דיני יולדת.

הקדמה קצרה לדיני מפלת - על בני הזוג לדעת שמניין ימי ההריון של האישה מבחינה הלכתית איננו נמנה כדרך השיטה המקובלת ברפואה המערבית מהוסת האחרונה, אלא מבחינה הלכתית ימי הריונה של האישה מחושבים מליל טבילתה האחרון.

¹ שיעורי שבט הלוי

² שו"ע סימן קצ"ד ס"ו

³ שו"ע סימן קצ"ד ס"ג

⁴ שו"ע סימן קצ"ד ס"ד

דיני מפלת - אישה שהפילה תוך ארבעים ימים, אין חוששים לולד שאין צורת הולד נגמרת בפחות מארבעים ימים, אך יש לה את כל דיני נדה מכיוון שאין פתיחת הקבר ללא דם¹.

אישה שהפילה זכר לאחר ארבעים ימים, ויודעת בודאות מוחלטת שהנפל זכר דינה כדין יולדת, וכן אישה שהפילה נקבה לאחר ארבעים ימים אם הינה בטוחה לחלוטין שזו נקבה אזי חלים עליה כל הדינים של יולדת נקבה.

אישה שהפילה לאחר ארבעים ימים ואיננה יודעת אם הנפל זכר או נקבה חלים עליה כל הדינים של מפלת נקבה מכח הספק².

¹ שו"ע, רמ"א סימן קצ"ד ס"ב

² שו"ע סימן קצ"ד ס"ג, ש"ך סק"ג

דיני הרחקות

הקדמה

כתוב בתורתנו הק' "ואל אישה בנדת טומאתה לא תקרב"¹, ומכאן נובע חיוב הפרישה עד לטבילת האישה. חז"ל גזרו הרחקות רבות בכדי למנוע את האדם מהעבירה, וכדברי הש"ך, בהלכות נדה מחמירים בכמה דברים שלא מן הדין, ואפילו בדיעבד וזאת משום שחז"ל הבינו שבאיסור נדה צריך לגזור.

חייב אדם לפרוש מאשתו בימי טומאתה עד שתבצע הפסק טהרה, תספור שבעה נקיים ותטבול כדין. חז"ל עשו סייג וגזרו שבני הזוג ובפרט הבעל לא יצחק ולא יקל ראש עם אשתו ברמה כזו שהדברים יכולים חלילה להביא לידי איסור ערווה.

להריח בבשמי אשתו

אסור לבעל להריח בבשמים של אשתו בזמן נידתה², ולא זאת בלבד שאסור לבעל להריח את בשמי אשתו בעודם עליה, אלא אף אם הבשמים מונחים על השולחן אסור לבעל להריח בהם³. יש מגדולי פוסקי הספרדים שפסק שמעיקר הדין יש להיזהר מלהריח בבשמי אשתו בעודם עליה, אך כשהם מונחים על השולחן התיר⁴. ויש מחכמי ספרד שהחמיר⁵.

מגע פיזי בעת נידתה

בני הזוג אסורים בכל מגע פיזי אף אם אינו מגע של חיבה⁶, ובמגע של חיבה כגון חיבוק ונישוק ישנה מחלוקת ראשונים אם הוי איסור דאורייתא או דרבנן, לשיטת הרמב"ם נחשב הדבר לאיסור מדאורייתא, (יש פרק כ"א מאיסורי ביאה), ודעת הרמב"ן שם שהאיסור הינו מדרבנן, ובתשובות הרשב"א נשאר בספק.

¹ ויקרא י"ח, י"ט

² פת"ש סק"א בשם הברכי יוסף

³ ט"ז או"ח סימן רי"ז סק"ג

⁴ טהרת הבית חלק ב עמ' קעא

⁵ דרכי טהרה פרק ה אות יא

⁶ שו"ע סימן קצ"ה ס"ב

נתינת קבלת חפץ בין בני הזוג

בני הזוג אסורים בנתינת וקבלת חפץ אחד מהשני, אלא על בן/ת הזוג להניח את החפץ ובן/ת הזוג יקחנו. איסור זה אמור אף אם החפץ הינו ארוך ואין חשש למגע פיזי ביניהם¹. כמו כן זריקת חפץ מידו לידה או להיפך, פסק הרמ"א לאיסור בשם תרומת הדשן. הטעם לכך מפני שהאישה/הבעל מרגישים בזמן תפיסת החפץ את כח הזריקה של בן/ת הזוג. (אמנם בזריקת חפץ באויר כגון כלפי מעלה שלא לנוכח אשתו, והיא פושטת ידה לקבלו יש מקילים בכך והמחמיר תבוא עליו ברכה)².

יש מגדולי פוסקי הספרדים שפסק להתיר מעיקר הדין זריקת חפץ מידו לידה וכן להיפך וסיים המחמיר תבוא עליו ברכה³.

עזרה בנשיאת חפץ כבד

אישה שצריכה עזרה בנשיאת חפץ כבד בשעת הדחק הבעל יכול להקל בכך כגון, בהעלאת עגלת תינוק לאוטובוס⁴.

בני זוג הנמצאים במקום בו אין מקווה עם בלנית באופן מסודר, נשאל הבעל נודע ביהודה, האם הבעל יכול לעמוד בסמוך לאשתו בזמן טבילתה, או לתמוך בה בכדי לראות שאכן לא נשארה שום שיעור מחוץ למים. ופסק הגאון הנ"ל להיתרא, משום שלא שביק איניש היתרא ועביד איסורא, כלומר אנו לא חוששים שמא ח"ו יבואו לידי איסור כרת משום שתיכף בעלייתה מהמים תהא מותרת לבעלה, ובעלה עושה כן רק בכדי לוודא שטבילתה של אשתו כדן⁵.

אישה בזמן נידתה אסורה להדליק אש בידה במטרה שבעלה ידליק מכך סיגריה משום שההבל של האש נחשב לחיבור⁶.

מותר לאישה בעת נידתה להחזיק את נר ההבדלה בזמן שהבעל מבדיל כיוון שכל האיסור הוא כשנצרך לחיבור ההבל לחמם או להדליק, ובהבדלה מחזיקה כדי לברך ולראות בצפורניים ואין חיבור⁷.

¹ ש"ך סק"ג

² חוט שני

³ תורת הטהרה עמ' קיח

⁴ חוט שני

⁵ פת"ש סק"ב בשם הינדוע ביהודה

⁶ פת"ש סק"ג, שיעורי שבט הלוי, חוט שני

⁷ שיעורי שבט הלוי

מסירת תינוק בין בני הזוג בעת נידתה

מסירת תינוק מאחד לשני, אם התינוק מוסר עצמו מותר לבן/ת הזוג לקבלו אמנם אם אין התינוק מוסר עצמו אין לקחתו מידי בן/ת הזוג (חוט השני), ובשיעורי שבט הלוי כתב להחמיר אף בתינוק גדול היוצא מעצמו.

הליכה תחת מטריה אחת או קריאה יחדיו בספר אחד, בשני הנדונים פסק בעל שיעורי שבט הלוי לכתחילה להחמיר בכך מכיוון שבנ הזוג עלולים לבוא לידי מגע, ובחוט השני, ובטהרת הבית פסקו להקל, ובלבד שיזהרו מנגיעה.

הפתחי תשובה הביא את פסיקתו של בעל התורת שלמים, שפסק להלכה שמותר לבעל לנשוף רוח בכדי להוריד נוצה או לכלוך כלשהו מבגדי אשתו, אבל סיים דבריו שהמחמיר תבוא עליו ברכה, וכן ההוראה בשיעורי שבט הלוי ובחוט השני.

לשמש כקוואטר

בני הזוג בזמן שהאישה נדה אינם יכולים לשמש כ"קוואטר" בברית מילה¹. יש מגדולי חכמי הספרדים בדורנו שפסק להתיר לקיים המנהג שהאישה תוכל להעביר את התינוק לבעלה וישתמשו בשתי כריות. התינוק יהיה מונח על הכרית העליונה וידיה של האישה מתחת לכרית התחתונה והבעל יקח את הכרית העליונה עם התינוק.² ויש מגדולי חכמי הספרדים שכתב שראוי לאסור המנהג.³

הנחת היכר על השולחן בעת אכילתם יחדיו

בני הזוג בזמן שהאישה נדה, בזמן אכילתם יחד חייבים להניח "היכר" על השולחן במטרה להזכיר להם שהם אסורים כעת.⁴

ההיכר צריך שיהיה גבוה קצת ולכן לא מועיל שימוש בטבעת, ומפתח, (חוט השני), ובשיעורי שבט הלוי כתב שטבעת וכדו' מועילה להיכר רק צריך שיהיה ניכר לבני הזוג. שימוש בשעון שיש לרצועה מעט גובה מועיל וכן מפית נייר מקופלת או סכו"ם וכדו'.

אם בן זוג אחד אוכל עם מגש/מפה מתחת הצלחת ובן הזוג השני אינו אוכל עם מגש/מפה, וכן אם לכל אחד יש מגש/מפה בפני עצמו ובני הזוג אוכלים כך רק בתקופת נידתה אזי יחשב השינוי להיכר.

¹ חוט שני, שיעורי שבט הלוי

² טהרת הבית חלק ב עמ' צו

³ דרכי טהרה פרק ה אות כד

⁴ שו"ע סימן קצ"ה ס"ג

אם מייחדים מאכל מסויים המונח ע"ג השולחן להיכר ומחליטים שלא לאוכלו כגון כיכר לחם פעולה כזו תחשב להיכר. אמנם אם בני הזוג מתכוונים לאכול מככר זה במהלך הארוחה הרי שהכיכר לא יוכל לשמש כהיכר, אותו דין יחול לגבי קנקן שתיה¹.

האיסור לאכול יחד ללא "היכר" בעת נידתה, הינו על הבעל ולכן אם החליט הבעל על איזשהו חפץ שימש כ"היכר" ואין אשתו יודעת מכך הרי שזה מועיל².

דעת הגאון הרב ניסים קרליץ שההפסק חייב להיות מונח בין בני הזוג דווקא, ולא מועיל אם הניחו את ההפסק בפינת השולחן, אמנם בעל שבט הלוי פסק שההפסק לא חייב להיות דווקא בין בני הזוג.

קניית מתנה לבן/ת הזוג

קניית דבר הנצרך לבן/ת הזוג בזמן נידתה פשיטא שמתרת, אולם מתנה מכובדת אין לתת בזמן שהאשה בעת נידתה כיוון שהדבר גורם לקירוב דעת³. יש מגדולי פוסקי הספרדים שהתיר נתינת מתנה מכובדת לאשתו בעת נידתה אע"פ שנוצרת חיבה כתוצאה מכך, רק יש להיזהר שלא ירבו בדברי חיבה ואהבה שלא יבואו חלילה, לידי עבירה⁴.

בשעת הקידוש בני הזוג אינם צריכים הפסק מכיוון שהסעודה עדיין לא התחילה, וקידוש אינו נחשב לתחילת הסעודה⁵. יש חולקים שאף בשתיית משקאות יש חיוב הפסק על בני הזוג⁶.

היכר כאשר מתארחים

ילד של בני הזוג, היושב בין בני הזוג, או אחר היושב ביניהם, נחשב כהפסק אם הוא יושב במשך כל הסעודה⁷.

גדולי חכמי הספרדים בדורנו פסקו כי בני זוג המתארחים, מאחר ואנשים נוספים אוכלים איתם, בני הזוג אינם צריכים היכר משום שלא יבואו לידי קירבה יתרה

בנוכחותם¹. פוסקי אשכנז פסקו שבני הזוג חייבים בהיכר בין אם הם מתארחים ובין אם לאו.

¹ ש"ך סק"א

² שיעורי שבט הלוי, חוט שני

³ שיעורי שבט הלוי

⁴ טהרת הבית חלק ב עמ' קט

⁵ חוט שני

⁶ שיעורי שבט הלוי

⁷ חוט שני

ההיכרים שמנינו לעיל מועילים להפסק בתנאי שאין עושים כן גם בימי טהרתה מפני שאם בני הזוג נוהגים כן אף בימי טהרתה של האישה, אין זה היכר.²

אם יש לאישה מקום ישיבה מיוחד, ובזמן נידתה משנה את מקום ישיבתה הרי זה מועיל, ונחשב כהיכר.³

בזמן נידתה של האישה הבעל והאישה אסורים לאכול ביחד מקערה אחת, משום שאכילה מקערה אחת הינה דרך חיבה ומביאה לידי קירוב.⁴

איסור אכילה משירי מאכל/שתיית אשתו

אסור לבעל לאכול ולשתות משירי מאכל ושתיה של אשתו בזמן נידתה, אמנם אם שתתה או אכלה והלכה, מותר לבעל לסיים את שייריה.⁵ אישה שהלכה לחדר אחר בבית נקרא ש"הלכה" אמנם אם חזרה והבעל לא סיים לאכול או לשתות את אותם שיריים בעל שבט הלוי מביא שתי דעות האם מותר לבעל לסיים כעת את אותם השיריים או שעליו לעצור כעת את אכילתו/שתייתו.

האישה איננה צריכה להודיע לבעל שאלו שירי מזון/שתיה שלה, כמו כן הבעל איננו מחוייב לשאול את אשתו האם אלו שיריים שלה.⁶

איסור אכילה מקערה אחת

הבעל והאישה אסורים לאכול מקערה אחת בזמן נידתה, ולכן מקערה מרכזית כגון צלחת שמונחים עליה חתיכות אבטיח ותחובים בתוכם קיסמים אין לבני הזוג לקחת את האבטיח ולאכול מיד משום שזה נקרא אכילה מקערה אחת, אלא יש לבן/ת הזוג להניח את חתיכת האבטיח בצלחתו שלו, ורק לאחר מכן לאוכלה. אותו דין נוהג בסעודת שבת, לגבי לקיחה מקערה מרכזית המונחים בה פרוסות החלה, לא יפשטו הבעל או האישה את ידיהם לקערה לאכול באופן ישיר, אלא כל אחד מבני הזוג יניח את הפרוסה לפניו ולאחר מכן יאכלנה.⁷ הפסיק אדם אחר ביניהם מותר לבעל להמשיך את האכילה/שתיה של אשתו, והוא הדין אם הורק המאכל/השתיה לכלי אחר, מותר לבעל לסיים את אותה אכילה/שתיה.⁸

¹ דרכי טהרה פרק ה אות כח, הליכות עולם חלק ה עמ' קז ד"ה ונראה

² חוט שני, שיעורי שבט הלוי

³ חוט שני, שיעורי שבט הלוי

⁴ שו"ע סימן קצ"ה ס"ג

⁵ רמ"א ס"ד

⁶ רמ"א ס"ד

⁷ ט"ז סק"ב

⁸ רמ"א ס"ד

אם האישה טעמה מתבשיל כגון, בזמן הבישול אין זה נחשב לשיירה¹.

איסור ישיבה יחדיו על מצע רך בעת נידתה

לא ישבו על ספסל, כיסא, ערסל, אם הם מתנדנדים ומורגשת בו נדנוד בן/ת הזוג. כמו כן לא ישבו יחדיו על מצע רך כיוון שמורגשת בו ישיבת בן/ת הזוג השני, כגון: ספה רכה וכדו'². יש מגדולי חכמי הספרדים בדורנו שהביא שתי דעות האם להתיר או לאסור ישיבה יחדיו על מצע רך ופסק לקולא.³

טיול יחדיו בתקופת נידתה

בני הזוג לא יטיילו יחדיו בתקופת נידתה של האישה. משום שהדבר מביא לידי חיבה וקירוב⁴. בשיעורי שבט הלוי הביא בשם החכמת אדם ובשם תרומת הדשן, אם בני הזוג מטיילים עם אנשים נוספים מותר אף בזמן נידתה. אמנם נסיעה לביקור קרובים כשהמטרה בנסיעה הינה ביקור הקרובי משפחה, פשיטא שמותרת. (לאפוקי כשהעיקר זה טיול והביקור זה רק דרך אגב בכה"ג אסור). כמו כן נסיעה למקומות הקדושים כגון תפילה בכותל המערבי, או נסיעה לקברי צדיקים דנו פוסקי זמנינו להתיר, משום שעיקר הנסיעה היא לתפילה ולא לטיול.

בדין זה נחלקו גדולי חכמי הספרדים בדורנו, יש שהתיר ופסק שדין זה תלוי בדין ישיבה על מצע רך, והמקילים לשבת יחדיו על מצע רך בעת נידתה יקלו אף כאן ובלבד שיזהרו מלנגוע זה בזה.⁵ ויש מגדולי חכמי הספרדים שהחמיר בדין זה ופסק שבני הזוג לא יטיילו יחדיו בעת נידתה.⁶

שכיבה / ישיבה על מיטת אשתו

לא ישן עם אשתו במטה ואפילו אם שניהם לבושים בבגדים עדיין אסור⁷.

הבעל לא ישב על מיטת אשתו, כמו כן בני הזוג לא ישכבו במטה המיוחדת לבן/ת הזוג השני⁸. אישה שנסעה מחוץ לעיר מותר לבעלה לישוב על מיטתה, ואם נסעה

לזמן ממושך מותר לבעל לשכב על מיטת אשתו. ובשיעורי שבט הלוי השאיר בצורך עיון מה נקרא נסיעה לזמן ממושך¹.

¹ שיעורי שבט הלוי

² רמ"א ס"ה

³ טהרת הבית חלק ב עמ' קלו, הליכות עולם חלק ה עמ' קטו

⁴ רמ"א ס"ה

⁵ טהרת הבית חלק ה עמ' קמה

⁶ דרכי טהרה פרק ה אות נא-נב

⁷ שו"ע סימן קצ"ה ס"ו

⁸ שו"ע סימן קצ"ה ס"ו, ט"ז סק"ו

פשיטא שמותר לבעל להניח חפץ על מיטת אשתו ואף לנגוע במיטת אשתו בעת נידתה (אף בעודה עליה), כיוון שהאיסור הוא רק ישיבה ושכיבה על מיטת אשתו.²

הפרדת המיטות

בני הזוג יקפידו להפריד המיטות בזמן נידתה, כך שהמטות לא יגעו אחת בשניה. יש שכתבו שיהיה מרחק של אמה בין המיטות, כך שהשמיכה של בן /בת הזוג לא תעלה על המטה השניה בעת שינתם.

זוג שנוסע לעיתים מרוחקות להוריהם, ויש להוריהם חדר קבוע בו הם מארחים ולכל אחד מבני הזוג יש שם מטה המיוחדת לו, דעת הגאון ר' ניסים קרליץ, שאין זה בגדר "מטתה" המיוחדת לה, אם לא שמתארחים שם לעיתים קרובות.

שמיעת זמר אשתו

אסור לבעל לשמוע קול זמר אשתו בעת נידתה, ונוקטים להלכה שאף זמירות שבת בכלל האיסור ואף עם בני ביתו מזמרים כל ששומע קול אשתו אסור, כמו כן שמיעת זמר אשתו מהקלטה אסורה.³ יש מגדולי חכמי הספרדים בדורנו שפסק להתיר שמיעת קול זמר אשתו בעת נידתה.⁴

בחוט השני התיר לשמוע את אשתו מנגנת בכלי נגינה, ובשיעורי שבט הלוי כתב שמותר בתנאי שאינו מעורר חיבה.

ראוי שהאישה תיחד בגדים מסויימים לימי נידתה בכדי שזה יזכיר לבני הזוג שהינם אסורים כעת.⁵

יש לאישה למעט באיפור וקוסמטיקה בזמן נידתה, וההיתר הוא רק בשיעור שלא תתגנה על בעלה חלילה.⁶

מזיגת הכוס

הבעל והאישה אסורים "במזיגת הכוס" – כלומר בפעולה של עצם המזיגה ישנה חיבה ולכן פעולה זו אסורה בעת נידתה. מעיקר הדין האיסור היה על מזיגת יין,

¹ שיעורי שבט הלוי

² חוט שני עמק, רכה, רל

³ פת"ש סק"י, שיעורי שבט הלוי, חוט שני, דרכי טהרה פרק ה אות סד

⁴ טהרת הבית חלק ב סימן יב אות לד עמ' קסז

⁵ שו"ע סימן קצ"ה ס"ח

⁶ שו"ע סימן קצ"ה ס"ט

להלכה אנו נוקטים שאף מזיגת משקאות קלים כגון מיצים וכדו' אסורה, אמנם במזיגת מים אין את האיסור של מזיגת הכוס¹. כמו כן ישנו איסור "הושטה" כלומר להגיש ישירות לבן/ת הזוג את האוכל/משקה באופן הרגיל².

גדולי פוסקי הספרדים בדורנו פסקו שהאיסור הינו רק על הושטת או ממזיגת יין בלבד מכיוון שזה יוצר קירוב דעת, אבל אין איסור בהושטת מאכל לבן/ת הזוג. יש מחכמי ספרד שציין לכתחילה לחוש לדעת המחמירים³.

שינוי באופן הגשת האוכל / משקה

נוקטים להלכה שבן/ת הזוג המגיש את האוכל/משקה יעשה זאת בשינוי כגון ביד שמאל או שיניח בריחוק קצת מבן/בת הזוג, אמנם אם בן/ת הזוג איננו נמצא בחדר כעת (ואיננו רואה ממקום המצאו), מותר להגיש המאכל למקומו/ה מפני שהאיסור הנ"ל אמור דווקא בפניו של בן/ת הזוג⁴.

שתיה מגביע של קידוש מכיוון שאין זה כוס המיוחדת לה, מותרת. ישנם מס' אפשרויות כיצד ינהגו, הבעל יניח הגביע והאישה תקחנו בעצמה. עיצה נוספת, אם יש בני בית נוספים, הבעל ימזוג מהגביע של הקידוש לכמה כוסות עבור בני הבית, והאישה תקח בעצמה כוס אחת. בכך יש כמה מעלות,

א. אין זה כוס המיוחד לה.

ב. אין כאן לא מזיגה ולא הושטה. אם אין בני בית נוספים, האישה תמזוג מהגביע לכוס שלה ואז אין איסור של מזיגה, אבל הבעל לא יעשה כן מפני שיעבור בכך על איסור מזיגה⁵.

בן/ת זוג שהגישו אוכל באיסור אין האוכל נאסר בכך⁶.

¹ חוט שני, שיעורי שבט הלוי

² שו"ע סימן קצ"ה ס"י, ס"ג

³ טהרת הבית חלק ב עמ' קפח, עמ' קצ, דרכי טהרה פרק ה אות עא

⁴ ש"ך סק"ג, חוט שני סעיף י ס"ק ו

⁵ חוט שני

⁶ שיעורי שבט הלוי

איסור הסתכלות במקומות המכוסים

הבעל אסור להסתכל במקומות מכוסים של אשתו בעת נידתה¹. הגאון ר' ניסים קרליץ נוקט להלכה שהגדר של מקומות המכוסים זה כפי המבואר בשולחן ערוך באו"ח סימן ע"ה סעיף ב' לעניין ק"ש וברכות ה"ה הכא.

נשים שאינן יכולות להתעבר רק ע"י הזרקת זרע לרחם, אין להתיר לעשות כן בימי טומאתה, ואפילו לא תוכל להתעבר לאחר מכן. ובימי טהרתה תתייעץ עם מורה הוראה מובהק כיוון שהדבר כרוך בכמה הלכתא גברתא, א. הוצאת זרע שלא כדרך כל הארץ, ב. שמא ישא בן אחותו (כיוון שפעמים קורה שמחליפים את זרע הבעל באחר), ג. מכח הספק של סעיף ב' נוצרת שאלה נוספת, האם יש לחשוש לאיסור יחוד².

הצעת מטת בן/ת הזוג

האישה אסורה בהצעת מטת בעלה בפניו, וכן הבעל אסור בהצעת מטת אשתו בפניה מפני שזו מלאכה של חיבה. דווקא פריסת סדינים וכדו' שאין בהם טורח נאסרו, אבל הצעת הכרים והכסתות מותרת, מכיוון שהוא טורח ואינו דרך חיבה³.

כאשר בן/ת הזוג חולה

כאשר הבעל חולה ואין מי שיכול לטפל בו מלבד אשתו, האישה מותרת לשמשו, ובלבד שתזהר ממלאכות של חיבה שהם מזיגת הכוס הרחצת פניו ידיו ורגליו, והצעת המטה בפניו. הטעם להיתר, כיוון שתשש כוחו של הבעל מחמת חוליו אין אנו חוששים שיתגבר עליו יצרו⁴.

בעל הנמצא במצב שאיננו יכול לקנח עצמו לאחר עשיית צרכיו, פסק בעל חוט השני שיש להעדיף שאשתו תקנחו ותלבש כפפה בכדי שתהיה חציצה בינה לבינו, על פני קינוח ע"י אישה אחרת, למרות שאשתו נדה כעת, הטעם לכך משום שבקינוח ע"י אישה אחרת יש חשש שיבוא הבעל לידי הרהור. בשיעורי שבט הלוי חלק על כך ופסק להלכה שיש להעדיף שאישה אחרת תקנח את הבעל ולא אשתו אם היא נדה.

¹ שו"ע סימן קצ"ה ס"ז

² שיעורי שבט הלוי, חוט שני

³ שו"ע סימן קצ"ה ס"א, חוט שני

⁴ שו"ע סימן קצ"ה ס"ו, ש"ך סקי"ט

אישה חולה והיא נדה, נפסק להלכה בשולחן ערוך¹, שאסור לבעלה ליגע בה בכדי לשמשה, כגון: להקימה ולהשכיבה, או לסומכה, כמו כן אף אם בעלה רופא אסור לשמשה, כגון: לבדוק הדופק וכדו' כל שמצריך נגיעה פיזית באשתו אסור. הרמ"א כתב שאם אין מי שישמשה חוץ ממנו אזי בכהאי גוונא מותר. כאשר הבעל נוגע באשתו נדה כגון שאין אחר היכול לשמשה יעשה זאת עם חציצה כלשהיא כגון כפפה².

הטעם שכאשר האישה חולה אנו מחמירים יותר, משום שאנו חוששים שמא יתגבר עליו יצרו וישכנעה, בניגוד לכאשר הבעל חולה ותשש יצרו אין חוששים שמא האישה תשדל את בעלה³.

הש"ך מסביר שהבית יוסף החמיר שאף אם בעלה רופא לא ישמשה, משום שסבר כדעת הרמב"ם שנגיעת ערווה אסורה מהתורה אף שלא בדרך תאוה. הש"ך עצמו חולק על כך, ונוקט להלכה שהאיסור מדאורייתא הינו רק דרך תאוה וחיבוק ונישוק, ולא כאשר הינו משמש לאשתו חולה שאיננה יכולה לעזור לעצמה. אמנם יעויין בחוט השני שהביא את דברי הבית שמואל באבן העזר (סימן כ' ס"ק א'), שכתב שבחינם השיג הש"ך על הבית יוסף משום שמפורש בתשובת הרמב"ן שאף אם הבעל אינו נוגע באשתו דרך תאוה, האיסור עדיין מדאורייתא.

כל ההרחקות המנויים בסימן זה אמורים בין בימי נידתה ובין בימי ספירת השבעה נקיים⁴.

¹ שו"ע, רמ"א סימן קצ"ה סט"ז, ס"ז

² פת"ש סקי"ז

³ ש"ך סקי"ט

⁴ ט"ז סקי"ט

סימן קצו

דיני טהרת האישה ובדיקתה

הכנה לקראת בדיקת הפסק טהרה

לכתחילה יש לאישה לרחוץ כל גופה קודם הפסק טהרה, אם רחצה רק באותו מקום בדיעבד זה מספיק וההפסק טהרה עולה לה. אם האישה בנסיעה ואין לה אפשרות לרחוץ את פניה של מטה, תבצע בדיעבד בדיקת הפסק טהרה מבלי לרחוץ ובלבד שחלוקה נקי ובדוק מדם¹. אין לבצע את בדיקת הפסק טהרה מיד לאחר הרחיצה משום שבמקרה זה אין כאן בירור מספיק שמעיינה נסתם, אלא יש לאישה להמתין לכתחילה כ-8 דקות מהרחיצה עד הבדיקה, ובדיעבד אף אם המתונה שלוש דקות מהני. מאותה סיבה אישה שבצעה בדיקת הפסק טהרה והבדיקה היתה לא נקיה לא תבצע מיידית בדיקה נוספת אלא תמתין מעט בין הבדיקות בכדי שאכן יהיה בירור שמעיינה נסתם².

זמן בדיקת הפסק טהרה

אישה שפסקה מלראות דם צריכה לבצע בדיקת הפסק טהרה, (וכבר נתבאר לעיל שמנהג האשכנזים כדעת הרמ"א שנהגו להמתין מינימום חמישה ימים עד לביצוע בדיקת הפסק טהרה³. לדעת השולחן ערוך יש להמתין מינימום ארבעה ימים עד לביצוע בדיקת הפסק טהרה. ספרדים הנוהגים כדעת הגאון הרב מרדכי אליהו זצ"ל ימתינו מינימום חמישה ימים עד לביצוע הפסק טהרה, ספרדים הנוהגים עפ"י פסקי מרן הרב עובדיה זצ"ל, ימתינו מינימום ארבעה ימים עד לביצוע הפסק טהרה). בדיקה זו נועדה לברר שאכן נסתם מעיינה ופסקה לראות דם.

בדיקת הפסק טהרה לכתחילה תתבצע מזמן מנחה קטנה (שעתיים וחצי זמניות לפני השקיעה), עד לפני השקיעה. אמנם אם פסקה בטהרה לפני זמן מנחה קטנה כגון שפסקה בטהרה בבוקר זה מועיל בתנאי שלא ראתה דם באותו יום⁴.

יש מגדולי פוסקי הספרדים בדורנו שפסק להקל בדיעבד לאישה ששכחה או שהיה לה אונס כלשהו ולא יכלה לבצע בדיקת הפסק טהרה לפני השקיעה שתוכל לבצע

¹ רמ"א ס"ג

² חוט שני

³ סימן קצ"ו סי"א

⁴ שו"ע, רמ"א סימן קצ"ו ס"א-ב, ש"ך סק"ב

בדיקת הפסק טהרה אם זה תוך 13.5 דקות מהשקיעה וזה יעלה לה להפסק טהרה לאותו היום.¹ (לכאורה פסק זה אמור רק בארץ ישראל, בחו"ל במדינות מסוימות זמן השקיעה נמשך זמן ארוך מאוד עד לצאת הכוכבים, ולכן בחו"ל הלכה למעשה תשאל רב כיצד לנהוג).

אישה שפסקה בטהרה קודם שהציבור התפללו ערבית מוקדמת (מבעוד יום), ולאחר מכן ראתה דם, ורוצה כעת לנסות לפסוק בטהרה שוב, (לאחר שהציבור התפללו ערבית אך עוד לא היתה שקיעה). יש שתי דעות ברמ"א (ס"א), האם האישה יכולה עדיין לפסוק בטהרה או לא, ולמעשה נוקטים לקולא. ואף אם האישה עצמה התפללה ערבית מבעוד יום, דעת הש"ך בס"ק ד' שיכולה לפסוק בטהרה כל עוד לא היתה שקיעה (וכן פסק בשיעורי שבט הלוי בסימן קצ"ו סעיף א' אות י"ד).

בדיקת הפסק טהרה ביום שראתה בו דם

אישה שמבצעת בדיקת הפסק טהרה ביום שראתה בו כגון, שהיתה לה בדיקה שראתה בה דם במהלך השבעה נקיים, חייבת מן הדין לפסוק בטהרה החל מזמן מנחה קטנה עד השקיעה וצריכה גם מוך דחוק לכתחילה. הפסק טהרה בשחרית במקרה זה לא יועיל אף בדיעבד, כיוון שזהו יום שראתה בו, אמנם אם ראתה רק כתם (ולא בדיקה בעד, שאסרה אותה) מהני בדיקת שחרית להפסק טהרה.²

מוך דחוק

לאחר בדיקת הפסק טהרה יש לאישה לכתחילה לבצע בדיקת מוך דחוק, והוא שתכניס עד בדוק בעומק באו"מ לפני השקיעה. לכתחילה תכניס את העד עד היכן שהשמש דש (עד היכן שאיבר הבעל מגיע). אם אינה יכולה להכניס את העד בדיקה כ"כ עמוק, תכניס את העד עד היכן שיכולה ודי לה. עד זה צריך להיות כל בין השמשות באו"מ, מלפני השקיעה עד אחר צה"כ. אנו נוהגים לעניין זה שלכל הפחות שיעור צה"כ הינו עשרים דקות לאחר השקיעה, לנוהגים כדעת החזון איש שיעור הזמן הינו 40-45 דקות לאחר השקיעה. שיעורי זמן אלו אמורים בארץ ישראל.³

אישה שביצעה בדיקת מוך דחוק כאמור לעיל, ושכחה ביום הראשון לשבעה נקיים לבדוק עצמה הרי שבדיקת המוך דחוק תחשב בדיעבד לבדיקת יום ראשון של

¹ הליכות עולם חלק ה עמ' נח

² שו"ע, רמ"א, סימן קצ"ו ס"ב, חוט שני, שיעורי שבט הלוי

³ שו"ע סימן קצ"ו ס"א, ס"ו, שיעורי שבט הלוי

השבעה נקיים.¹ בהלכה זו נחלקו גדולי חכמי הספרדים יש מגדולי חכמי הספרדים שפסק לקולא, שבדיקת המוך דחוק תעלה בדיעבד לבדיקת יום ראשון.² ויש מגדולי חכמי הספרדים שהחמיר, ופסק שבדיקת המוך דחוק לא תעלה לבדיקת היום הראשון.³ ויש אומרים שקולא זו אמורה דווקא אם יש עוד ספיקות נוספים.⁴

בחול"ל ישנם מקומות שזמן השקיעה נמשך זמן רב והינו ארוך בהרבה מהזמן המנוי לעיל ובמקרים אלו תתייעץ עם רב כיצד לנהוג בבדיקת המוך דחוק. אישה שקשה לה לבצע בדיקת מוך דחוק מפני שיש לה פצעים באו"מ, יכולה להקל ולבצע רק הפסק טהרה, (ויש לה לשאול מורה הוראה).

המלצה – (מומלץ לאישה לשכב או לשבת ולהימנע מתזוזה עד שתוציא את המוך דחוק, בכדי למנוע שפשופים ופצעים שיתכנו ויפסלו את בדיקתה).

שבעה נקיים

נוהגים שהאישה לאחר שפסקה בטהרה תלבש בגד תחתון לבן ותציע מטתה בסדין לבן כל הז' נקיים בכדי שאם ימצא כתם דם יראה בבירור.⁵

אישה שפסק דם וסתה והמתינה מס' רב של ימים עד לביצוע בדיקת הפסק טהרה אין ימים אלו עולים לה ל' ז' נקיים, מכיוון שה' ז' נקיים מתחילים רק לאחר שבוצעה בפועל בדיקת הפסק טהרה והבדיקה היתה נקיה לחלוטין.⁶

בכל יום מהשבעה נקיים האישה צריכה לבדוק עצמה לכתחילה פעמיים ביום, בדיקת שחרית ובדיקה נוספת לפני השקיעה. אנו נוקטים להלכה שבדיקת יום ראשון ויום ז' לעיכובא, ואם לא בדקה בהם וטבלה בליל ח' לא עלתה לה טבילתה.⁷

טבילתה.⁷

אישה שבדקה ביום הראשון לשבעה נקיים ושכחה לבצע את שאר הבדיקות, ונזכרה ביום שביעי בין השמשות, פוסק בעל שבט הלוי שאפשר להקל ועלתה לה הבדיקה מטעם ספק ספקא. שמא היה עדיין יום וספק נוסף שמא קיי"ל כדעה שסגי בבדיקה

¹ שיעורי שבט הלוי, טהרת הבית

² הליכות עולם חלק ה עמ' פ

³ דרכי טהרה פרק יד אות ה

⁴ חוט שני

⁵ רמ"א ס"ג

⁶ שו"ע סימן קצ"ו ס"ה

⁷ שו"ע סימן קצ"ו ס"ד

בקרו אותנו באתר www.your-home.co.il

אחת בשבעה נקיים. (אמנם אם בדקה גם ביום השני לשבעה נקיים ואינה מפסדת אלא יום אחד כדאי להחמיר ולדחות הטבילה למחר).¹

אישה הרוצה לרחוץ לצורך הפסק טהרה ולספור ז' נקיים בין ראש חודש אב ל ט' באב מותרת לעשות זאת כדרכה מאחר וזה לצורך מצווה. ביום כיפור, ט' באב, ובימי אבלה, ובשבעת ימי האבלות, תרחץ רק באותו מקום ובין ירכותיה. מכיוון שאין זו רחיצה של תענוג כלל, אלא לצורך מצווה, לא גזרו על רחיצה כזו ומותרת לרחוץ במים חמים. אישה הרוצה לרחוץ לצורך הפסק טהרה בשבת או ביום טוב תרחץ באותו מקום במים קרים ואם היא רוצה יכולה אף לרחוץ כל גופה במים קרים. או לרחוץ רק באותו מקום במים חמים שהוחמו מערב שבת/יום טוב. בעת הרחיצה בשבת/יום טוב אין להשתמש בספוג משום איסור סחיטה וכן בעת ניגוב גופה, יש לאישה לשים לב שלא תעבור חלילה על איסור סחיטה.²

שכחה לבדוק בשבעה נקיים

היסח הדעת בשבעה נקיים – אישה שהסיחה דעתה במהלך השבעה נקיים כגון, שבדקה עצמה והבדיקה יצאה לא נקיה ולא חכתה להראות את עד הבדיקה לבעלה או לרב, אלא החליטה בצורה ודאית שהמראה הינו טמא, הרי שזה נחשב להיסח הדעת אף אם האישה טעתה, והמראה טהור בכל זאת תצטרך לבצע שוב הפסק טהרה ולמנות ז' נקיים מחדש כיוון שהסיחה דעתה.³ אבל אם לא החליטה בצורה ודאית אלא היה הדבר מסופק אצלה והניחה את עד הבדיקה בכדי שבעלה (במידה והינו יכול לפסוק במראות), או הרב יענו לה תשובה, אין זה נחשב להיסח הדעת. שיעור הזמן של היסח הדעת הינו עונה אחת שלמה של יום.

מין הרב ואזנר פסק שמכיוון שהנשים נוהגות ללבוש בגד תחתון לבן בכל תקופת שבעת ימי הנקיים והנשים רגילות לבדוק את הבגד התחתון אם אין בו כתם דם, מימלא גם אם האשה שכחה לבדוק את עצמה במהלך השבעה נקיים אין זה נחשב להיסח הדעת מכיוון שרגילה לבדוק את הבגד התחתון.⁴

הפתחי תשובה הביא את דברי השלה"ק שיש לאישה לספור בפה ולומר היום יום ראשון לשבעה נקיים וכן על זה הדרך בשאר הימים, השלה"ה למד זאת מהפס' וספרה לה. הנודע ביהודה ועוד פוסקים חלקו על כך וכתבו שאין זה דומה לספירת העומר, והאישה איננה צריכה להוציא בשפתיה את הספירה.

¹ שיעורי שבט הלוי סימן קצ"ו סעיף ד' אות ט'

² שו"ע סימן קצ"ט ש"ך סקי"ב

³ חוט שני סימן קצד סעיף ד' ד"ה "היסח הדעת ב ז' נקיים" עמ' רנד-רנה, דרכי טהרה פרק יד אות ט,

ט, הרב עובדיה בא"ח

⁴ סימן קצו סעיף ד' אות ד' ד"ה "אמנם נראה למעשה"

השבעה נקיים חייבים להיות רצופים כלומר אישה שראתה דם במהלך השבעה נקיים, או שהיתה לה בדיקה לא נקיה שהרב אסר, צריכה לפסוק שוב בטהרה ולמנות שוב ז' נקיים¹. (אם פוסקת בטהרה ביום שראתה בו דם במהלך השבעה נקיים, או ביום שהיתה לה בדיקה לא נקיה שהרב אסר, בדיקה זו תהיה החל מזמן מנחה קטנה ולכתחילה תבצע גם בדיקת מוך דחוק).

חומרת ג ימים ראשונים לשבעה נקיים

ג' ימים ראשונים לשבעה נקיים אין מקילים בכתמים, אמנם אם אין בכתם שיעור כגריס שאז אנו תולים במאכולת מהני אף ב ג' ימים ראשונים. כתמים מחבורות וכדו' לדעת הרמ"א תולה בכך אף ב ג' ימים ראשונים בתנאי שידוע שמכתה מוציאה דם, אמנם הש"ך מחמיר בכך יותר מהרמ"א ופוסק שרק אישה המלאה בפצעים המוציאים דם כגון מוכת שחין תולה אף ב- ג' ימים ראשונים לשבעה נקיים, ואישה שיש לה קצת חבורות פשוט תמתין עד שהחבורות יעברו ואז תבצע הפסק טהרה². ולהלכה למעשה תשאל מורה הוראה.

גדולי פוסקי הספרדים בדורנו לא קבלו את חומרת כתמים שנמצאו ב ג' ימים הראשונים וציינו שבחומרה זו נהגו בה רק האשכנזים³.

חז"ל למדונו שאין שכבת זרע מסריח תוך שש עונות, שהן 72 שעות, ולכן נפסק בשולחן ערוך שאישה ששימשה עם בעלה וראתה לאחר מכן דם לא תפסוק בטהרה עד היום הרביעי לשימושה. דעת הרמ"א שהאישה לא תפסוק בטהרה עד יום החמישי לשימושה.

הטעם לכך שמא שימשה בין השמשות וסברה שהוא יום ולמעשה כבר היה לילה ונמצא שאם תפסוק בטהרה קודם שיעברו בפועל שש עונות, במידה והאישה תפלוט שכבת זרע הרי שתסתור למפרע את אותו יום שפלטה בו, ותצטרך להוסיף יום אחד נוסף לשבעה נקיים, ובכדי להימנע מכך פסק הרמ"א שהאישה לא תפסוק בטהרה עד היום החמישי לשימושה⁴.

¹ שו"ע סימן קצ"ו ס"י

² סימן קצ"ו רמ"א ס"י, ש"ך סקי"ג

³ דרכי טהרה פרק יד אות יז, טהרת הבית חלק ב עמ' קט

⁴ סימן קצ"ו ס"א

בקרו אותנו באתר www.your-home.co.il

אישה שראתה כתם וכעבור יום או כמה ימים הגיע וסתה (לנוהגים כשיטת הרמ"א), האישה תמנה חמישה ימים עד להפסק טהרה מיום ראיית הכתם משום ש- מאז לא שמשו (רק במידה ופסק הדימום יש לבצע בדיקת הפסק טהרה)¹.

לבני ספרד הנוהגים להמתין ארבעה ימים, תמנה במקרה זה מראיית הכתם ארבעה ימים עד לביצוע הפסק טהרה משום ש- מאז לא שמשו. (רק לאחר שפסק הדימום יש לבצע בדיקת הפסק טהרה).

אישה שטבלה והלכה לביתה ועדיין לא שימשה עם בעלה, וראתה דם יכולה לפסוק בטהרה למחרת לפני השקיעה ולהתחיל למנות שבעה נקיים.²

ימים האסורים בתשמיש כגון ימי פרישה, אם האישה ראתה לאחריהם את וסתה, נסתפק בעל שבט הלוי האם אותם ימים שפירשה מבעלה עולים לה למניין חמישה ימים שמונים קודם הפסק טהרה, או נימא לא פלוג (גזירת לא פלוג, הינה גזירת שחכמינו גזרו לא לחלק בין אישה ששימשה לבין אישה שלא שימשה על שניהם להמתין זמן שווה בכדי שלא יבואו לידי תקלות). ולא יעלו לה אותם ימים, משום שאסורים רק בתשמיש אבל לא מהרחקות של נגיעה וכדו' ונשאר בצורך עיון. בחוט השני פסק לחומרא שימים אלו אינם עולים לה לחמישה ימים שקודם הפסק טהרה משום גזירת לא פלוג.

מעבר בין מדינות באמצע השבעה נקיים

אישה שטסה בין מדינות וצריכה לפסוק בטהרה וכתוצאה מהמעבר בין המדינות הקדימה כמה שעות לסוף היום, לעניין הפסק טהרה לנוהגים כשיטת מרן השולחן ערוך, תמתין עד שיעברו 72 שעות בפועל משמושה משום גזירת פולטת, ולנוהגים כשיטת הרמ"א שסופרים יום אחד נוסף ממילא תוכל לפסוק בטהרה כיוון שכבר בכל מקרה יעברו עליה 72 שעות כתוצאה מספירתו של היום הנוסף.

אישה הסופרת ז' נקיים וטסה בין מדינות תטבול בליל ח' לאחר צה"כ לפי המקום שהיא נמצאת בו עתה.³

אישה שטסה וחוצה את קו המשווה וכתוצאה מכך מרוויחה או מפסידה יממה, עליה למנות לשבעה נקיים שלה 24*7 כלומר שבעה יממות שלמות מיום הפסק הטהרה,

¹ חוט שני סימן קצ"ו סעיף י"א, שיעורי שבט הלוי סימן קצ"ו ס"ב

² חוט שני סימן קצו סעיף י"א ס"ק י"א, דרכי טהרה פרק יד אות כג, טהרת הבית חלק ב עמ' תיט

³ שיעורי שבט הלוי, חוט שני

בקרו אותנו באתר www.your-home.co.il ובלי ח' לטבול¹. הגאון ר' ניסים קרליץ, תלה את דין ה' ז' נקיים שצריכים להיות *24 כלומר שבעה יממות, מבלי להתייחס לסוגיית קו התאריך.

קולות לזוגות שלא זכו להיפקד בזרעא חייא וקיימא

זוג (מבוגר) שלא זכו להיפקד בזרעא חייא וקיימא, והרופאים סוברים שאישה זו יכולה להתעבר רק ביום י"א לראייתה והאישה יכולה כבר להטהר. פסק הגאון ר'

משה פיינשטיין זצ"ל שאפשר להתיר לה לפסוק בטהרה ביום ד' לראייתה ותמנה ז' נקיים ממחרת. ולמעשה תשאל מורה הוראה².

ישנה אפשרות נוספת שחודש אחד האישה לא תטבול (וכמובן לא תשמש באותו חודש), ומאחר ולא שימשה באותו חודש, בשעת הדחק ולצורך מצווה אין במקרה זה את גזירת לא פלוג, ותוכל לפסוק בטהרה ברגע שתהיה נקיה מדם ולמנות ז' נקיים, ולמעשה תשאל מורה הוראה³.

(גזירת לא פלוג הינה גזירת שחכמינו גזרו לא לחלק בין אישה ששימשה לבין אישה שלא שימשה על שניהם להמתין זמן שווה בכדי שלא יבואו לידי תקלות. ובמקרה זה הקלו ולא העמידו דבריהם).

וכן אישה שבעלה עומד לנסוע זמן ממושך כיוון שיש בזה משום פריה ורביה יש את ההיתר הנ"ל, ולמעשה תשאל מורה הוראה.

הליכה אחר מנהגי הבעל

אישה אשכנזיה שבבית אביה נהגו למנות חמישה ימים, ונישאה לבעל ספרדי שנהגו בביתו למנות ארבעה ימים עד להפסק טהרה יש לאישה ללכת אחר בעלה אף בזה, וכן להיפך אישה ספרדיה שנישאה לבעל אשכנזי תמתין חמישה ימים עד להפסק טהרה⁴.

יציאה עם פד או טמפון בשבת במקום ללא עירוב

אישה ששמה פד על גבי הבגד התחתון שלה בימי נידתה בכדי שלא יתלכלכו בגדיה, מותרת לצאת בו בשבת אף במקום ללא עירוב, משום שהוא בטל לגבי הבגד. אמנם

¹ דרכי טהרה

² הובא בשיעורי שבט הלוי

³ שיעורי שבט הלוי

⁴ שיעורי שבט הלוי, חוט שני

בקרו אותנו באתר www.your-home.co.il נשים המשתמשות בטמפון שמוכנס בעומק באותו מקום, אין לצאת בו בשבת במקום ללא עירוב כיוון שאיננו בטל לגבי הבגד¹.

אישה סומא בודקת עצמה ותראה את עד הבדיקה לאישה שראייתה תקינה².

חרשת המדברת או אילמת ששומעת, נחשבות כפקחות שיכולות לבדוק עצמן, אבל אם איננה מדברת ואיננה שומעת נחשבת כשוטה, שצריכה אישה פקחת לבדוק אותה ולקבוע עבודה את וסתה³.

טענה במניין השבעה נקיים

אישה שטענה במניין הימים יש חילוק במה טענה, אם טענה במניין הימים של ה' ז' נקיים (כגון שטענה ביום אחד) וטבלה ושימשה עם בעלה אזי דינה שתמתין את אותו היום שטענה בו, ועוד ו' עונות שהם 72 שעות מפני הטעם של פולטת שכבת זרע ותחזור וטבול. (אם טענה בשתי ימים תמתין שתי ימים + 72 שעות וכן על זה הדרך). אם האישה טבלה בליל שמיני (או לאחר מכן), ואח"כ גילתה שהיתה לה חציצה כלשהיא בעת הטבילה ולכן לא עלתה לה טבילתה הרי שאיננה צריכה להמתין, ויכולה לחזור ולטבול כיוון שכבר ספרה ז' נקיים, (דין זה אמור בתנאי שלא שעדיין לא היתה ביחד עם בעלה לאחר טבילתה, שאל"כ יש את גזירת פולטת).

אישה ששימשה עם בעלה וראתה לאחר מכן דם והדימום פסק וכעת האישה רוצה לפסוק בטהרה ולמנות ז' נקיים ממחרת, שיטת השולחן ערוך שהאישה יכולה לקנח יפה את אותו מקום, או לשטוף במים חמים היטב את אותו מקום, ולהפליט את כל הזרע ותפסוק בטהרה. יש מגדולי חכמי הספרדים שציין שלכתחילה האישה גם תקנח עצמה היטב וגם תשטוף היטב את אותו מקום ואז תבצע הפסק טהרה⁴. שיטת הרמ"א שאין אנו בקיאים בכך, ולהלכה למעשה בני אשכנז נוקטים כדעת הרמ"א, שאין לאישה לפסוק בטהרה עד יום חמישי לשימושה⁵.

הקלות בהפסק טהרה

אישה מעדות המזרח שנהגה לפסוק בטהרה רק לאחר שישה או שבעה ימים ורוצה פעם אחת להקדים ולנהוג כמעיקר הדין, ועושה זאת בגלל צורך כלשהו כגון שבעלה

¹ חוט שני סימן קצ"ו ס"ו אות כ"ב

² שו"ע סימן קצ"ו ס"ז

³ שו"ע סימן קצ"ו ס"ח

⁴ טהרת הבית חלק עמ' תלג

⁵ שו"ע סימן קצ"ו ס"ג

בקרו אותנו באתר www.your-home.co.il

חזר מנסיעה ארוכה או שתתארח אצל אחרים וכדומה, יש מגדולי פוסקי הספרדים שהתיר לה להקדים את ההפסק טהרה ליום החמישי אף ללא התרת נדרים.¹

אישה מעדות מזרח הנוהגת באופן קבוע להמתין שישה / שבעה ימים עד לביצוע בדיקת הפסק טהרה ורוצה באופן קבוע לנהוג כמעיקר הדין ולפסוק בטהרה ביום הרביעי לראייתה (במידה והיא נקייה לחלוטין מדם), יש מגדולי פוסקי הספרדים בדורנו שכתב לחלק בין שתי מצבים.

א. אם האישה ידעה שהמנהג שהיא נוהגת בו הוא חומרא והיא רוצה להפסיק להחמיר הרי שהיא חייבת התרת נדרים.

ב. אישה שנהגה להחמיר וכלל לא ידעה שהיא מחמירה אלא נהגה כן בטעות משום שחשבה שזו ההלכה מעיקר הדין, איננה חייבת התרת נדרים.²

אישה שספרה שבעה נקיים כדין ולא טבלה מפני שחלתה או שבעלה לא היה בעיר, או שהיה לה אונס כלשהו שמנע ממנה לטבול כאשר תחלוף המניעה תעשה את כל הכנותיה לטבילה ותטבול., ולגבי בדיקה פנימית דיה במה שכבר בדקה את עצמה בשבעה נקיים, אלא אם כן הגיע זמן פרישה סמוך לוסת תבדוק עצמה שוב.³

¹ דרכי טהרה פרק יד אות לא

² תורת הטהרה עמ' קסח

³ דרכי טהרה פרק יד אות לב, הליכות עולם חלק ה עמ' פה

שלא תטבול האישה ביום

טבילה כראוי

אין האישה עולה מטומאתה אלא אם כן טבלה כראוי, כלומר ללא חציצה, במקווה הראוי שמכיל לכל הפחות 40 סאה מים הכשרים לטבילה. דין זה אמור ללא תלות בזמן, כלומר גם אם האישה לא טבלה כמה שנים טומאתה איננה פוקעת ממנה עד שתטבול כדין במקווה כשר¹.

נחלקו הראשונים האם טבילה בזמנה מצווה או לא, רבנו חננאל וראשונים נוספים סוברים שטבילה בזמנה מצווה, ומוכיח זאת מהתלמוד הירושלמי נדה פ"ב הלכה ד'

("דאמר אישה שאין לה וסת בעלה מחשב ימי וסתה ובא עליה הדא אמרה שאין לאישה לעמוד בימי טומאתה").

אמנם רבנו תם חולק על כך וסובר שטבילה בזמנה לאו מצווה מצד הטבילה עצמה אלא מצד פריה ורביה, ולכן אם בעלה בעיר לכולי עלמא חייבת לטבול בזמנה בכדי לא לבטל מצות פריה ורביה.

להלכה נפסק בשולחן ערוך, אם בעלה בעיר מצווה לטבול בזמנה שלא לבטל מפריה ורביה אפילו לילה אחד². יש מגדולי פוסקי זמנינו שפסק שיש לאישה לטבול בזמנה אף אם בני הזוג כבר זכו לקיים את מצוות פריה ורביה, אין לאחר את הטבילה משום מצוות עונה, ושאר קריבות³.

טבילה בליל שבת

אם חל ליל טבילת האישה בליל שבת (ולא דחתה את ההפסק טהרה, ולא דחתה את מועד הטבילה), פשיטא שמוותרת לטבול כיוון שזו טבילה בזמנה. אם האישה יכלה לטבול קודם ובחרה לדחות את טבילתה הרמ"א מביא שתי דעות האם מותר לה לטבול בליל שבת או לא. הרמ"א במסקנתו תולה את זה במנהג המקום, כלומר

¹ שו"ע סימן קצ"ז, ט"ז סק"א

² שולחן ערוך סימן קצז ס"ב

³ שבט הלוי

מקום שנהגו הנשים לטבול בליל שבת אף אם זו טבילה שלא בזמנה תוכל לטבול ובמקום שנהגו איסור בכך אזי לא תוכל לטבול אם זו טבילה שלא בזמנה.

בעל שבט הלוי פוסק לקולא כדעת הש"ך סק"א (וכן פסק בטהרת הבית חלק ג), שאף אישה שדחתה טבילתה תוכל לטבול בליל שבת אם היתה סיבה כלשהיא לדחיה, אלא אם כן דחתה טבילתה בשאט נפש (פשיעה) אזי במקרה זה קנסו אותה שלא תטבול בליל שבת.

בחוט השני חלק על כך ופסק כשיטת הט"ז סק"ד לחומרא שאין להתיר טבילה בליל שבת אלא אם כן זו טבילה בזמנה, או שבעלה הגיע (מחוץ לעיר) ביום ו', ואף אם ידעה שבעלה יבוא ביום ו' ויכלה לטבול קודם לכן ולא טבלה יש להתיר לה לטבול, מפני שנהגו הנשים לא לטבול בזמן שהבעל אינו בעיר. אמנם לשיטת הגאון ר' ניסים קרליץ, אם דחתה טבילתה מסיבות אחרות אין להתיר טבילה בליל שבת.

בטבילה בליל שבת וכן בליל יום טוב יש לאישה להזהר מסחיטת השיער, אך אין צריך להמנע מטבילה משום כך, אלא יש לאישה לנקוט במשנה זהירות¹.

בשיעורי שבט הלוי מיישב המנהג של טבילה במקווה חם בליל שבת ובחוט שני החמיר בכך.

אישה המעכבת טבילתה בכדי לצער בעלה עבירה היא בידה וגורמת כמה רעות בעולם (אחרונים בשם זוהר).

אין לבעול אלמנה ביאה ראשונה בליל שבת משום שקונה אותה בביאה זו².

האישה אסורה לטבול ביום ואפילו אם ממתנת ליום שמיני או תשיעי האיסור עומד בעינו, הטעם לכך הינו גזירת חז"ל – משום סרך בתה פירוש, שהבת תעשה כמעשה האם שתטבול ביום כמוה, ולא תבחין שאמה לאחר שבעה טבלה ולא בשביעי עצמו. אם עברה וטבלה בשביעי עצמו שיטת השולחן ערוך שבדיעבד עלתה לה טבילתה, ובש"ך הביא את דברי הב"ח והמהרי"ל, שערי דורא, והראב"ד שכתבו להחמיר ולהצריך את האישה לטבול בשנית בלילה כלומר בליל שמיני³.

¹ שיעורי שבט הלוי, חוט שני

² רמ"א סימן קצ"ז ס"ב ט"ז סק"ו

³ שו"ע, רמ"א סימן קצ"ז ס"ג

אישה שטבלה ביום השמיני, לא תשמש עד הלילה ותסתיר טבילתה מבעלה עד הלילה, מהטעם הנ"ל¹. טבלה ביום שביעי והיה מעונן ויש ספק אם טבלה ביום או בלילה, או שטבלה בין השמשות אינה צריכה להחמיר ולטבול שנית².

כלה לפני חופתה בשעת הדחק מותרת לטבול ביום, אם החופה לאחר צאת הכוכבים³.

¹ רמ"א סימן קצ"ז ס"ה

² פת"ש סק"ג בשם החמודי דניאל

³ פת"ש סק"י

דיני חציצה

הקדמה לדיני חציצה – בגדרי דיני חציצה ישנם שלושה דרגות ונפקא-מינות היוצאים מכך.

א. מקום גלוי חיצוני (כל שאינו תוך חלל הגוף) מחייב ביאת מים בפועל, אם לא הגיעו לשם המים בעת טבילתה לא עלתה הטבילה אפילו בדיעבד¹.

ב. מקומות שחייבים להיות ראויים לביאת מים ולא מחייבים ביאת מים בפועל כגון חלל הפה, נקבי החוטם, נקבי האוזניים, נקב יציאת הפסולת, נקב או"מ, אין צורך שבפועל יכנסו לתוכם מים, אבל הגוף חייב להיות במצב כזה שהמים יכולים להיכנס לשם ולכן, אין לאישה לסגור שפתותיה בחוזקה מכיוון שאז המים לא יוכלו להיכנס. (אף שאינם מחוייבים להיכנס בפועל, זה מחוייב להיות ראוי לביאת מים). כמו כן האישה לא תעצום עיניה בחוזקה, לא תצמיד ידיה לגופה, אלא תרפם כדרך הילוכה, כמו כן לא תצמיד רגליה זו לזו בעת טבילתה, אלא תרפם כדרך הילוכה².

ג. מקומות המוגדרים "כבלוע" שהינם בתוך הגוף עצמו, אינם צריכים להיות ראויים לביאת מים. (לדוגמא אישה שרח"ל עברה ניתוח והשתילו לה פלטות, או ברגים לקבע את העצמות אותם פלטות/ברגים אינם מהווים חציצה. – כמובן שאלו אינם מהווים חציצה רק לאחר שהסירו את התפירות, אם אלו תפירות שאינם נמסות).

האישה צריכה לטבול כל גופה במים בבת אחת, במידה ואפילו חלק מאבר אחד, או אפילו שערה אחת נשארו מחוץ למים לא עלתה לה טבילתה, וצריכה לטבול שנית כדין.

מדאורייתא הוי חציצה רק אם האישה מקפדת על אותו לכלוך והלכלוך מכסה את רוב גופה, מדרבנן אם האישה מקפדת הוי חציצה גם אם הלכלוך קטן ביותר, כל

¹ שו"ע סימן קצ"ח ס"א

² שו"ע סימן קצ"ח סל"ח, ל"ט, מ"ג, ט"ז סקכ"ד, ש"ך סקל"א, חוט שני, שיעורי שבט הלוי

שמקפדת עליו הוי חציצה. אם אישה זו אינה מקפדת, אך רוב הנשים מקפידות על לכלוך מסוג זה, הוי חציצה מדרבנן.¹

לכלוך שאינו חופה את רוב הגוף ואינה מקפדת עליו, ואף רוב הנשים אינן מקפידות על כך, לכתחילה גם את לכלוך זה תסיר, ובדיעבד אם לא הסירה איננו מהווה חציצה.²

להלן דוגמאות לדברים המהווים חציצה, והאישה צריכה להקפיד להסירם לפני טבילתה.

חציצות בצפורניים ואיפור

לכלוך שתחת הצפורניים, האישה צריכה לנקר ולנקות היטב צפורניה. לכתחילה יש לאישה לגזוז צפורניה, צפורני הידים והרגלים עד מקום הבשר (כמובן מבלי לפגוע בעצמה). צפורן נפוחה אם אי אפשר לגזוז או לנקות את הצפורן, אזי אם הלכלוך שתחת הצפורן אינו נראה לא הוי חציצה.³ אישה שבדרך כלל גוזזת ציפורניה לפני לכתה למקווה ושכחה לגזוז צפורן אחת שיטת השולחן ערוך שבדיעבד אינה צריכה לטבול שוב, ודעת הרמ"א שצריכה טבילה שנית, אמנם אם לנתה עם בעלה מבואר בש"ך שאפשר להקל בדיעבד, אם צפורניה היו ודאי נקיות.⁴ שכחה לגזוז צפורני רגליה בדיעבד מקילים בכך, משום שאנו דנים את ציפורני הרגלים כאינה מקפדת על כך ועלתה לה טבילתה.⁵

נשים המגדלות צפורניים או השמות לק על הצפורניים (אף שאין ראוי לעשות כן, א. משום צניעות, ב. משום שקשה לנקות היטב מתחת הצפורניים), עליהן לנקות היטב תחת צפורניהן, ולכתחילה אף יורידו את הלק מהצפורניים. אם מדובר על לק קבוע או שהאישה איננה רוצה להוריד את הלק מהצפורניים ומתכננת להשאיר את הלק הזה על צפורניה, יש לה לשים לב היטב שהלק שלם ללא סדקים ונחשב הדבר לנוי ואינו חציצה.

לכתחילה אין לטבול עם "צפורניים מלאכותיות", היינו צפורניים שמדביקות הנשים על ציפורניהם לנוי, אמנם בדיעבד אין זה חוצץ.⁶ אישה ששכחה לגזוז ציפורני ידיה

¹ ש"ך סק"ד

² רמ"א סימן קצ"ח ס"א

³ שו"ע סימן קצ"ח ס"ח, ס"ט

⁴ ש"ך סקכ"ה

⁵ שיעורי שבט הלוי

⁶ חוט שני, עמ' שט

לפני לכתה למקווה וחל ליל טבילתה בליל שבת, תבקש מגויה שתטול ציפורניה ביד, ואם אי אפשר ביד אלא ע"י מספריים וכדו' מותר. אם אין גויה, האישה תנקר ציפורניה ותעיין היטב שלא נשאר שום לכלוך תחת הציפורניים ותטבול (חוט שני). בשיעורי שבט הלוי פסק שבשעת הדחק תשאל שאלת חכם אם יכולה לטבול ע"י שנקרה היטב ציפורניה מבלי שגזזה אותם, אמנם לכתחילה לדעת בעל שבט הלוי, אם אין גויה שתגזוז ציפורניה תדחה את טבילתה למוצאי שבת.

אישה שתכננה להוריד את הלק מהצפורניים לפני לכתה למקווה ושכחה, וחל ליל טבילתה בליל שבת יש להקל לגרד את את הלק, או להסירו ע"י אמה נוזלית או אצטון וכדו'.¹

חלה טבילתה בחול המועד תטול ציפורניה כדרכה.²

צפורן שפרשה מעוטה וישנו סדק קטן הוי חציצה משום שאין המים נכנסים היטב בסדק.³

יש לאישה להסיר את האודם מעל שפתיה.

שיער צבוע

צבע שצובעות בו הנשים את שערותיהן אם הצבע במצב טוב ואינו דהוי, הוי נוי ולא הוי חציצה (כמובן שלכתחילה אין לעשות כן מטעמי צניעות). נשים שהתאפרו באיפור קבוע שאינו יורד נחשב לנוי ואינו מהווה חציצה, כל עוד האיפור במצב טוב והאישה חפצה באיפור זה במצבו הנוכחי.⁴

צבע מיוד או מסלק, לאחר שטיפה טובה נחשב כצבע שאין בו ממשות ואינו חוצץ.⁵

חוצץ.⁵

חציצות בתכשיטים

האישה צריכה להסיר מעליה את כל תכשיטיה לפני טבילתה, שרשראות, עגילים, צמידים, נזמים, טבעות, וכדו'. לעניין דיעבד יש נפקא מינא בין תכשיטים המהודקים לגופה שאז הוי חציצה אפילו בדיעבד, לבין תכשיטים שהאישה עונדת אותם אבל הינם רפויים כגון צמיד גדול (רחב) כל שודאי אינו מהודק לגופה,

¹ שיעורי שבט הלוי

² רמ"א או"ח סימן תקלב ס"א, משנ"ב שם סק"ד

³ שו"ע סימן קצ"ח סכ"א, ט"ז סקכ"ב

⁴ ש"ך סקכ"א, שיעורי שבט הלוי, חוט שני

⁵ דרכי טהרה פרק טז אות נ, טהרת הבית

בקרו אותנו באתר www.your-home.co.il

לכתחילה אף את תכשיטים אלו תוריד ובדיעבד אם לא הורידה עלתה לה טבילתה, ה"ה שיש לאישה להוריד לפני טבילתה חוטים או גומיות שקושרת בהם שיערה אף

אם אינם מהודקים, בדיעבד אם לא הורידה, אם הם מהודקים הוי חציצה וחייבת לחזור ולטבול שנית. אם אינם מהודקים טבילתה עלתה לה בדיעבד¹.

חציצות בשיער

שערה אחת קשורה מהווה חציצה אם מקפדת על כך, שתי שערות או יותר הקשורות בפני עצמם או קשורות בשערות אחרות אינם חוצצות, מכיוון שזה נחשב כקשר שאיננו מהודק ומים עוברים דרכו. אם רוב שערה של האישה היה עם קשרים אזי הוה חציצה². דעת בעל שבט הלוי שרוב שיער הראש דינו כמקום בפני עצמו לענין רובו שחוצץ, ואינו נדון כחלק מהגוף, אבל שאר מקומות שיער נדונים לפי רוב שיער שבכל הגוף יחד.

שיער הראש ושבבית השחי שנדבק מחמת זיעה בדיעבד אינו חוצץ.

האישה תחפוף שערותיה היטב ובפרט בקיץ שהזיעה מצויה. שיער שנדבק מחמת משחות/קרמים הוי חציצה אף אם אלו משחות רפואיות³.

שיער שבאותו מקום בנות ספרד נהגו לגלחו, ובדיעבד אם לא גלחו פסק בברכי יוסף שאינו מהווה חציצה, וכן אישה ששכחה להסיר את השיער שבאותו מקום וחל ליל טבילתה בליל שבת, פסק בחוט שני שתטבול ולא תדחה משום כך את טבילתה. יש מגדולי חכמי הספרדים שהוסיף שדווקא אם רחצה ורחפה היטב באותו מקום אז אין זה חציצה אם שכחה לגלח⁴.

חציצות העיניים

לפלוף העין כלשהו מחוץ לעין חוצץ, בתוך העין עצמה אם הוא לח אינו חוצץ, יבש חוצץ⁵.

לפלוף שנמצא בצד העין מבחוץ או בריסי העיניים חוצץ. עדשות מגע הוי חציצה (חוט שני, שיעורי שבט הלוי, אמנם בשיעורי שבט הלוי הוסיף שאם לנתה עם בעלה אפשר להקל בדיעבד, בתנאי שהעדשות לא היו מהודקות מאוד). צבע שנשים צובעות בעיניהם הוי נוי ואם שכחו להורידו אינו חוצץ בדיעבד, מדובר בכה"ג

¹ שו"ע, רמ"א סימן קצ"ח ס"א-ב

² שו"ע סימן קצ"ח ס"ה

³ פת"ש סק"ה, חוט שני

⁴ הרב עובדיה, בא"ח ש"ב שמיני, ז

⁵ שו"ע סימן קצ"ח ס"ז

בקרו אותנו באתר www.your-home.co.il שהצבע לא ימרח על פניה של האישה כתוצאה מהטבילה שאז בכה"ג פשיטא שמקפדת והוי חציצה, משחה שמרחו בעין או מחוץ לעין הוי חציצה.

עיין תותבת לכתחילה יש להוציאה לפני הטבילה.¹

עדשות מגע

בעדשות מגע יש חילוק בין עדשות מגע קבועות שאין רגילות להסירם מדי יום שהם אינם חוצצות, לבין עדשות מגע שהרגילות להוציאם מדי יום והאישה מקפידה להסירם לפני השינה, או לפני הרחצה, עדשות אלו מהוות חציצה אף בדיעבד, במידה והאישה איננה מקפידה להוציאם לפני השינה או הרחצה בדיעבד עלתה לה טבילתה.² יש מגדולי פוסקי הספרדים שפסק שאישה שרגילה להוציא את העדשות מגע מדי יום אם שכחה להוציאם וטבלה עם העדשות נכון שתחזור ותטבול בלי ברכה, ובדיעבד אם נתה עם בעלה הקל שאין העדשות יחשבו לחציצה מפני שאינן מהודקות.³

דב

דב שמתחיל להתקרב והוא צמיגי ונסרך במכה הוי חציצה.⁴

גלד שעל גבי המכה

גלד שעל גבי המכה הוי חציצה, לכן יש לאישה לרככו במים חמים עד כמה שאפשר ואז אינו מהווה חציצה ומכיוון שזה גורם צער רב לאישה להסיר את הגלד יש להחשיבו "כאינו מקפיד". אישה שיש לה גלדים בגבה צריכה לבקש מהבלנית להביט לראות, במידה והבלנית לא ראתה גלדים בגבה, נחשב כאינה מקפידה על כך ואינו חוצץ.⁵

קוץ התחוב בבשר אם הקוץ בצדו האחד מבצבץ מחוץ לעור הוי חציצה אם אין הקוץ מבצבץ מחוץ לעור אלא העור חופה מעל הקוץ אזי בכה"ג אינו מהווה חציצה.⁶

תפירות

בחוטי תפירה ישנם שני סוגים.

¹ דרכי טהרה פרק טז אות יט, טהרת הבית חלק ג עמ' כז

² דרכי טהרה פרק טז אות כא

³ הליכות עולם חלק ה עמ' קצ, טהרת הבית חלק ג עמ' כו

⁴ שו"ע סימן קצ"ח סט"ז

⁵ שו"ע סימן קצ"ח ס"ט, סד"ט סקכ"ג, הובא בחוט שני

⁶ שו"ע סימן קצ"ח ס"א, ש"ך סקי"ז

בקרו אותנו באתר www.your-home.co.il
א. חוט שנימוח מאליו ואין מוצאים אותו, אינו מהווה חציצה.

ב. חוט תפירה שאיננו נימוח ויש צורך להוציאו מהווה חציצה¹.

חציצות בשיניים

חובה על האישה לצחצח שיניים ולחצוץ שיניה היטב לפני טבילתה, אפשרי ע"י קיסם או חוט דנטלי לפני טבילתה. (יש להשתמש בסוג חזק שלא נקרע בקלות). בין ציחצוח השיניים לטבילה לא תאכל, אם שתתה משקים דביקים תחזור ותצחצח שיניה. ביום לכתה למקווה יש לאישה להמנע מאכילת בשר מפני שיכולה להיתקע חתיכת בשר בין שיניה, ושמה לא תשים לב לכך. אם חל ליל טבילתה בליל שבת, האישה יכולה לאכול בשר בסעודת שבת ותקפיד על ניקור השיניים לאחר הסעודה לפני לכתה למקווה². יש מגדולי פוסקי הספרדים שהחמיר בכך והורה שהאישה תטבול לפני שובו של הבעל מבית הכנסת בכדי שתוכל לאכול בשר בסעודת שבת, במידה והאישה הולכת לטבול לאחר הסעודה, התיר לאישה לאכול בשר רק אם הוא בשר טחון, או לחילופין תבשיל שהתבשל עם בשר³.

סתימות

סתימה קבועה אינה חוצצת מפני שהיא בטלה לגוף האדם. דעת בעל השבט הלוי, שאף אם הסתימה בולטת מעט אם אין עומדים לחתוך את החלק הבולט זה לא מהווה חציצה. בחוט השני כתב שאם העובדה שהסתימה בולטת מעט מפריעה לאישה באכילה, במקרה זה, זה מהווה חציצה, כמו כן אם קבעה תור במרפאה לשיוף החלק הבולט, הרי שהראתה בכך שהיא מקפידה על כך, ולכן הסתימה הבולטת מהווה חציצה. במידה והסתימה הקבועה נהרסה, אם קבעו תור במרפאה הרי שזה מהווה חציצה, מכיוון שהחל מאותה נקודה האישה גילתה דעתה שהיא מקפידה.

סתימה זמנית חוצצת בטבילה ואיננה בטלה לגוף. בחוט השני הביא את פסק החזון איש זצוק"ל שסתימה זמנית אינה תלויה בהגדרת תחום זמן מסוים. אלא ההגדרה היא, שזה באמצע תהליך רפואי. כלומר אם מתכננים להוציא את הסתימה הזמנית הזו ולשים סתימה אחרת קבועה במקומה אזי במקרה זה, הסתימה זמנית חוצצת ואיננה בטלה לגוף, אף אם יעבור זמן מרובה עד שיקבעו את הסתימה הקבועה, עדיין דין סתימה זמנית עליה.

¹ שיעורי שבט הלוי

² שו"ע, רמ"א סימן קצ"ח סכ"ד, ט"ז סקכ"ז, שיעורי שבט הלוי

³ דרכי טהרה פרק טז אות לד- לה

בקרו אותנו באתר www.your-home.co.il

בעל שבט הלוי חלק על כך, ופסק שבסתימה זמנית אם משאירים אותה שלושים ימים ומעלה דינה כסתימה קבועה, ובשעת הדחק אפשר להקל אם משאירים את

הסתימה לכל הפחות לשבוע, בכדי להחשיבה כסתימה קבועה, אמנם אם הסתימה גבהה יותר מהשן, תשאל מורה הוראה.

גדולי חכמי הספרדים בדורנו חלקו על פסיקות אלו ופסקו שסתימה זמנית וכן כתר זמני אינם מהווים חציצה.¹

סתימה זמנית שאיננה בצבע השיניים והיא בחזית הפה והאישה מתביישת בכך מהווה חציצה ותשאל רב כיצד עליה לנהוג.²

כתר קבוע אינו חוצץ, ואם נעשה בצורה שאיננו קבועה כגון לזמן קצר כגון יום או יומיים מהווה חציצה ואם נעשה לשלושים ימים ומעלה אינו חוצץ.³

גשר קבוע אינו חוצץ, ויש להקפיד לנקותו היטב כיוון שפעמים רבות האוכל נתקע בין הגשר לשיניים. גשר שאינו קבוע וכן פלטות שניתן להוציאם חוצצים וצריך להוציאם לפני הטבילה.⁴

שן שמתנדנדת ועומדת ליפול איננה חוצצת.

שניים תותבות קבועות אינן חוצצות.

שניים תותבות שאינן קבועות יש להסירן לפני הטבילה, בדיעבד אם טבלה עם השניים התותבות בפיה תחזור ותטבול בלי ברכה. אם חזרה לביתה ולנתה עם בעלה יש להקל שאיננה צריכה לחזור לטבול.⁵

הכנות נוספות לקראת הטבילה

קשקשים שבראש יש להסירם על ידי שטיפה במים חמים עם סבון, אם עדיין נשארו מעט אין זה חציצה. כינים וביצי כינים מהווים חציצה, ולכן אישה שיש לה כינים או ביצי כינים תחפוץ שיערה היטב במים חמים עם תכשיר נגד כינים, רצוי להתחיל בכך כמה ימים לפני טבילתה מפני שיש תכשירים שאינם משפיעים מיד.

¹ דרכי טהרה פרק טז אות לא, טהרת הבית חלק ג עמ' קלט

² דרכי טהרה פרק טז אות לא

³ שיעורי שבט הלוי

⁴ שיעורי שבט הלוי, חוט שני

⁵ דרכי טהרה פרק טז אות לא, טהרת הבית חלק ג עמ' קלג

בקרו אותנו באתר www.your-home.co.il במסרק סמיך מברזל. אם לאחר שעשתה כל שביכולתה להסירם עדיין נשארו כינים אין זה חציצה¹.

האישה צריכה לנקות היטב את אוזניה, חורי העגילים, כמו כן האישה צריכה לנקות היטב את נקבי האף, ואף את נקביה של מטה תנקה היטב, וכן כל מקום שיש כפלים בעור כגון, כפלי הצוואר, בית השחי, המרפק, הברכיים, וטבורה. (יבואר בהרחבה בסימן קצ"ט)

יבלות יש להשרות במים חמים ולהשתדל להוריד את מה שאפשר בנחת (מבלי ליצור פצעים).

לכתחילה האישה תלך להתפנות לפני טבילתה בכדי שלא תצטרך לעצור עצמה ולא יהיו ראויים אותם מקומות לביאת מים².

טבילה במקרים מיוחדים

אישה שהרופאים אסרו על כל מגע מים עם אוזנה, יש מגדולי פוסקי הספרדים שכתב עיצה לאישה שתבקש מחברתה שתרכיב אצבעה (בכדי שלא יחשב לחציצה), ותניח אצבעה ברפיון באזנה. האישה עצמה אסורה לעשות כן מכיוון שצריכה לטבול כדרך הליכתה ולא כשידיה מוגבהות. אם אינה יכולה לעשות כן התירו לה להכניס צמר גפן בעומק לאוזנה כיוון שנחשב למקום בלוע, ויש שכתבו להחמיר בזה.³

תחבושת מהודקת על גבי המכה מהווה חציצה, כמו כן גבס מהווה חציצה⁴. אם הגבס הינו לזמן ממושך יש לאישה לשאול מורה הוראה כיצד לנהוג.

יש מגדולי פוסקי הספרדים בדורנו שפסק שתחבושת רופפת שאיננה מהודקת אם אין לאישה אפשרות להורידה תספוג אותה היטב במי המקווה ותטבול כך ולא תעשה כן מבלי ששאלה רב לפני הטבילה.⁵ (יש לשים לב שאין שכבה של משחה וכדומה מתחת לתחבושת במידה ויש, חובה להסיר את המשחה לפני הטבילה).

יש מגדולי פוסקי הספרדים בדורנו שפסק לגבי אישה שיש לה שבר ואין כל אפשרות להוריד את הגבס למשך שלושה חודשים ומעלה, כתב להתיר לה לטבול

¹ שו"ע סימן קצ"ח סמ"ז, חוט שני

² רמ"א סימן קצ"ח סמ"ג

³ דרכי טהרה פרק טז, אות כג, טהרת ישראל ס"ק יד, טהרת הבית חלק ג עמ' סו

⁴ שו"ע סימן קצ"ח ס"י, כ"ג

⁵ דרכי טהרה פרק טז אות מו

בקרו אותנו באתר www.your-home.co.il

עם הגבס לאחר שתוריד מעל הגבס כל דבר החוצץ, אם נשארו ימים ספורים עד להורדת הגבס נכון שהבעל ימשול ברוחו, ולאחר הורדת הגבס תוכל לטבול לכולי עלמא.¹ ויש שכתבו שתשאל מורה הוראה כיצד לנהוג.²

יש מגדולי פוסקי האשכנזים בדורנו שפסק שגבס מהווה חציצה ואין להקל בכך אף אם אין אפשרות להוריד את הגבס לזמן ממושך.³ ויש מי שכתב שבשעת הדחק גדול ישאלו מורה הוראה.⁴

חציצות לגבי בעלי מלאכה

בעלי מלאכה כגון צבעים, שוחטים, קצבים, סופרי סת"ם וכדו', אם נתלכלכו ידיהם אין זה מהווה חציצה כיוון שבני אותה אומנות אינם מקפידים על כך. אמנם אדם שיש לו שתי אומניות כגון צבע, וסופר סת"ם, ונדבק על ידיו, דיו וצבע אנו פוסקים לחומרא שמא על שתי מינים כן מקפידה.⁵

גננת שמתעסקת בצבעים ודבקים אפשר שזה נחשב כמקפידה על כך משום שלפני צאתה מהגן מנקה את ידיה אם נתלכלכו ואיננה יוצאת כך לרחוב.⁶

אין לאישה לעסוק בלישת בצק ודברים דביקים ביום טבילתה שמא ידבק בידיה ולא תשים לב.⁷

עיון ובדיקת הגוף לפני הטבילה

אם לא עיינה בבית סתריה קודם טבילתה ולאחר מכן לא מצאה שום דבר חוצץ עלתה לה טבילתה. דין זה אמור דוקא בבית סתריה שאין צריך לביאת מים בפועל אלא מספיק שיהיה ראוי לביאת מים.⁸

מצאה דבר החוצץ

אם לא בדקה קודם טבילתה ואף לא בדקה לאחר הטבילה, לא בין שיניה ולא בית הסתרים שלה עד שנתעסקה בכתמים לאחר טבילתה או שעסקה בכל דבר החוצץ לאחר טבילתה, ומצאה מאותו המין שנתעסקה בו. השולחן ערוך בסימן קצ"ח בסעיף כ"ו פוסק לקולא, שתולה בכך ועלתה לה טבילתה, ובש"ך סקל"ג הביא דעת

¹ טהרת הבית חלק ג עמ' סא

² דרכי טהרה פרק טז אות נב, שיעורי טהרה

³ חוט השני סימן קצח סעיף י' אות טז, שבט הלוי

⁴ שבט הלוי סימן קצח סעיף י' אות ב

⁵ שו"ע, רמ"א סימן קצ"ח סי"ז, סד"ט סקל"ג

⁶ חוט שני

⁷ רמ"א סימן קצ"ח סכ"ד

⁸ שו"ע סימן קצ"ח סכ"ה, ש"ך סקל"ב

בקרו אותנו באתר www.your-home.co.il
הרוקח לחומרא שלא עלתה לה טבילתה, ובשיעורי שבט הלוי כתב שהמחמיר
יחמיר רק בלא לנתה עם בעלה.

חפפה ועיינה וטבלה ומצאה דבר חוצץ כשהיא עדיין במים דעת הגאון הרב ואזנר
שיש להחמיר ולטבול שוב. אם עלתה מהמים אזי אם בתוך עונה שחפפה טבלה

(כלומר חפפה בלילה וטבלה בלילה כיוון שאסור לאישה לטבול ביום), אינה צריכה
טבילה אחרת, ואף במקרה זה לכתחילה יש לחוש לדעת המחמירים לטבול שוב,
אם אפשר לאישה לטבול שוב בקלות. אם התחילה החפיפה ביום וסיימה חפיפתה
לפני השקיעה, וטבלה לאחר צאת הכוכבים צריכה טבילה נוספת מן הדין, ותחזור¹.
ותחוף קלות, ואם קרה כן בשבת לא תשטוף שוב את שיערה במים קרים לפני
טבילתה מפני שזה יכול לסבך את שיערה².

¹ שו"ע, רמ"א סימן קצ"ט ס"י, שיעורי שבט הלוי

² שו"ע, רמ"א סימן קצ"ט ס"י, שיעורי שבט הלוי

דיני חפיפה ביו"ט, שבת, וחול, וחיוב בדיקת בית הסתרים

הכנות לטבילה

מדאורייתא חלה חובת עיון על האישה לפני טבילתה שאין על גופה שום חציצה. עזרא הסופר תיקן שבנות ישראל יהיו חופפות לפני טבילתן, ולכן האישה צריכה לרחוץ כל גופה היטב במים עם סבון שאינו מסבך השערות, רחיצת הגוף וחפיפת השיער תעשה במים חמים דווקא. בכלל רחיצה זו, על האישה לרחוץ את בית סתריה שהם המקומות המוסתרים שבגוף (אך אינם בלועים בתוך חלל הגוף) ואלו הם: נקבי החוטם, נקבי האוזניים, ונקבי חורי העגילים, שני נקביה של מטה, ניקוי חלל הפה והשיניים. כמו כן חייבת האישה לרחוץ את בית קמטיה שהם מקומות שיש כפלים בעור: בית השחי, והאוזניים, כפלי הצוואר, טבורה, כפלי המרפק והברך, בין אצבעות רגליה, ותחת דדיה, לאחר מכן האישה צריכה לסרק היטב את שערותיה שלא יהיו בהם קשרים. סירוק זה תעשה כאשר שערותיה רטובות. חפפה כל גופה היטב ושכחה לעיין וכבר טבלה, בדיעבד עלתה לה טבילתה כיוון שהעיון נכלל בחפיפה¹.

הזמן הראוי להכנות לטבילה

החפיפה צריכה להיות לכתחילה סמוך ככל האפשר לטבילת האישה, והמנהג הכשר שתתחיל בחפיפה לפני השקיעה ותסיים חפיפתה לאחר צאת הכוכבים ותטבול. נשים החופפות בביתם יקחו עימן מסרק למקווה ויסרקו שיערן שוב לפני הטבילה², (סירוק זה יעשה ביום חול או בחול המועד, לא בשבת או יו"ט). אישה שאיננה יכולה להתחיל את חפיפתה לפני השקיעה כגון שיש לה טיסה בשעות הצהריים תחוף מוקדם יותר ביום, ותעשה את כל הכנותיה לטבילה, ולפני טבילתה תחפוף מעט שוב, תסרוק את שיערה ותעיין בגופה היטב לפני טבילתה לראות שלא נדבקו בה לכלוכים וחציצות. אותו דין יחול לגבי אישה שאיננה יכולה להתחיל בחפיפתה

¹ שו"ע סימן קצ"ט ס"א-ב, ט"ז סק"א, ש"ך סק"ב, חוט שני

² שו"ע סימן קצ"ט ס"ב

לפני צאת הכוכבים (כגון שאיננה חוזרת מהעבודה עד שעה זו, ודבר זה מצוי בשעון חורף), אזי תחפוף בלילה ובלבד שתחפוף בנחת¹.

ההכנות לטבילה בזמנים מיוחדים

אישה שחל ליל טבילתה במוצאי שבת, שיטת השולחן ערוך שהאישה תחפוף ותטבול במוצאי שבת, וכך נוהגים בנות ספרד.

שיטת הרמ"א שהאישה תחפוף ביום שישי ותעשה את כל ההכנות לטבילתה ביום שישי, ובמוצאי שבת תחפוף מעט ותסרוק שיערה ותטבול, וכך נוהגות בנות אשכנז². (האישה צריכה לשים לב בשבת לא לגעת בדברים דביקים ואם נגעה בדברים דביקים או שהאכילה את ילדיה הקטנים תשטוף ידיה מיד בכדי שלא ישארו על גופה חציצות).

חל ליל טבילתה בליל שבת תעשה את כל הכנותיה ביום שישי³.

חל ליל טבילתה במוצאי שבת שהוא יום טוב ואי אפשר לחפוף אז, הדין במקרה זה שתחוף ביום שישי (ותסיים את החפיפה מבעוד מועד לפני כניסת השבת), תבדוק עצמה מיד אחר החפיפה, ובנוסף לפני טבילתה תבדוק ותעיין בעצמה שלא דבקו בה לכלוכים וחציצות. הוא הדין אם חלו שני ימים טובים ביום ה' ו' וחל ליל טבילתה בליל שבת, תחוף ביום רביעי, ותאסוף שערותיה (אפשרי ע"י גומיה), בכדי ששערה לא יסתבך, ובכדי שלא יווצרו קשרים בשיער. כמו כן על האישה להזהר בימים שבין החפיפה לטבילה, שלא ידבק בה שום לכלוך או דבר דביק, וכן אם יש אפשרות שאדם אחר יאכיל את ילדיה בימים אלו יש לה להימנע מכך מהטעם הנ"ל. אם אין אפשרות כזו מותר לאישה להאכיל את ילדיה ותקפיד לרחוץ ידיה היטב לאחר מכן⁴.

¹ רמ"א סימן קצ"ט ס"ג

² שו"ע, רמ"א סימן קצ"ט ס"ד, רמ"א ס"ו

³ שו"ע סימן קצ"ט ס"ה

⁴ שו"ע, רמ"א סימן קצ"ט ס"ו

אימתי תברך ברכת הטבילה

נוסח ברכת הטבילה: ברוך אתה ה' אלו- קינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו על הטבילה.

זמן הברכה

נפסק להלכה בשולחן ערוך שזמן הברכה הינו, לפני שהאישה פושטת את חלוקה לטבול. ויש לאישה לברך בחדר הסמוך למקווה (בכדי שלא תיכנס בספקות של ברכה במרחץ). אם שכחה לברך לפני שפשטה את חלוקה, תברך לאחר כניסתה למי המקווה לפני שתוריד ראשה לטבילה¹. כך נוהגות בנות ספרד הנוהגות עפ"י מרן הרב עובדיה זצ"ל.

שיטת הרמ"א לאחר שהאישה נכנסת במים טובלת פעם אחת מברכת וחוזרת וטובלת, לפני ברכתה תשלב ידה בכדי להפסיק בין לבה לערוותה². כך נוהגות בנות אשכנז, ובנות ספרד הנוהגות עפ"י פסקי מרן הרב מרדכי אליהו זצ"ל.

¹ שו"ע סימן ר' ס"א, טהרת הבית, דרכי טהרה שיטת הי"א
² רמ"א סימן ר' ס"א, דרכי טהרה

תם ונשלם שבח לאל בורא עולם

"אמר רבי עקיבא אשריכם ישראל לפני מי אתם מטהרין ומי מטהר אתכם, אביכם שבשמים שנא' וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם, ואומר מקווה ישראל ה'. מה מקווה מטהר את הטמאים, אף הקב"ה מטהר את ישראל".

רבי נחוניא בן הקנה היה מתפלל בכניסתו לבית המדרש וביציאתו תפלה קצרה, אמרו לו תלמידיו מה מקום לתפילה זו, אמר להם בכנסתי אני מתפלל שלא יארע דבר תקלה על ידי וביציאתי אני נותן הודאה על חלקי (ברכות כח:).

שגיאות מי יבין מנסתרות נקני וגו', ניתן לשלוח הערות והארות לכתובת: רח' האר"י 45 רחובות עבור יצחק שטיינברג.